

Proleter

Devrim ve Sosyalizm için

DEVRİMCİ DURUŞ

Kurtuluş Devriminde Sosyalizmde

Aylık siyasal dergi

Aralık 2008 Sayı: 72

Fiyatı: 2 YTL (KDV dahil)

Ankara'da yüzbinler haykırdı

29 Kasım'da Ankara'da gerçekleşen miting, kitleselliği ve militanlığı ile krize karşı oluşan tepkinin boyutlarını göstermesi bakımından çarpıcıydı. Yüzbin aşkın kitle "Krizin faturasını ödemeyeceğiz!" şiarıyla toplandı ve burjuvazinin saldırılarına duyduğu öfkeyi haykırdı. Yabancı ajanslar bile bu mitingin, dünya çapında krize karşı gösterilen en kitlesel tepki olduğunu belirttiler. Kaldı ki mitingin Cumartesi günü yapılması, o gün çalışan birçok işçinin gelememesine neden olmuştu. Fabrikalarda ve küçük atölyelerde, mitinge katılımı engellemek isteyen patronlar özel önlemler almıştı.

Son aylarda artan işçi kıyımlarına, ücretli-ücretsiz izinlere karşı irili-ufaklı birçok eylem yapıldı. İşçiler fabrikadan giriş ve çıkışlarda sloganlarla yürüdüler, fabrika işgalleri gerçekleştirdiler. Ankara mitingi, bu eylemlerin üzerinde yükseldi.

Bu eylemler, kitlelerin kriz konusundaki duyarlılığını ve mücadeleye azmini ortaya koyuyor. Tıpkı savaşa karşı tüm dünyada ve ülkemizde geliştirilen büyük protesto gösterilerinde olduğu gibi, kriz de mücadele ile karşılandı. Savaşı geriletmeyi başaran kitlesel başkaldırı, bugün krize karşı sınavda. "Krizin faturasını ödemeyeceğiz" haykırışı, "krizin faturasını burjuvazi ödetme"ye evrildiğinde, işte o zaman burjuvazi için kabus başlayacak. Krizle birlikte yeniden dolaşmaya başlayan "komünizm heyhulası" onların cennetini cehenneme çevirecek.

Sayfa 2'de sürüyor

Ankara'da yüzbinler haykırdı: KRİZİN FATURASINI ÖDEMEYECEĞİZ!

"Kriz bizi teğet geçecek" diyen Başbakan, şimdide "kriz inişe geçti" diyor. Oysa kriz, işçi ve emekçileri can evinden vurmaya devam ediyor. Son bir ay içinde yüz bin kişinin işten çıkarıldığı, bunun daha da artacağı resmi olarak bildirildi. Sadece tekstilde iki yıl içinde 200 bin işçinin işsiz kaldığı saptanmış durumda. Tersane patronları, siparişlerin dondurulduğunu, önümüzdeki günlerde 20 bin işçinin işine son vereceklerini açıkladı. Ve utanmadan iş cinayetleri yüzünden kendilerinin çok yıpratıldığını, şimdi iş yapamaz hale geldiklerini söyleyip işçileri suçlayarak... Otomotiv başta olmak üzere metal iş kolunda ücretli-ücretsiz toplu izinler artarak devam ediyor. Patronlar kar rekorları kırarken, işçilere daha fazla ücret vermiyordu. Fakat ilk sıkıştıkları anda, hedefe çakılan yine işçiler oldu.

İşsizlik bir veba gibi yayılırken, zamların da ardı arkası kesilmiyor. Doğalgaza yılbaşından bu yana yüzde 82 zam yapıldı ve halen yeni zamlar yapılıyor. Bunun nedenini "dışa bağımlılık" olarak gösteren hükümet, doğalgaz fiyatlarındaki artışın dünyada yüzde 40 ile sınırlıyken, Türkiye'de neden yüzde 80'leri aştığına cevap veremiyor. Buna karşın BOTAŞ'ın kamu ve özel sektörden alacağı olan yaklaşık 6.5 trilyonu tahsil edemediği ve borçlu listesinin başında da Ankara Belediyesi'nin bulunduğu açığa çıktı. Kaçak elektrik kullandığı için halka kan kusturanlar, belediyenin trilyonlarca borcunu tahsil edemiyorlar! "Vur abalıya" diyerek, tüm yükü yine işçi ve emekçilerin sırtına atıyorlar.

Başta TUSİAD olmak üzere patronlar, AKP hükümetinin bir an önce IMF ile masaya oturmasını ve tıpkı ABD'de, Avrupa'da olduğu gibi "kurtarma paketleri" açmasını istiyor. Yani bugüne dek yapılanlar, onları kesmiyor. Hazinesin tümünden önlerine açılmasını, devletin onlar için seferber olmasını istiyorlar. Esasında hükümet de emirlerine amade. Ne var ki, seçimlerin yaklaşması, koltuklarını kaybetme korkusunu da beraberinde getiriyor. Buna rağmen zamların, işsizliğin ulaştığı boyutlar düşünüldüğünde, patronların isteklerinin ne denli kıyıcı olduğu anlaşılıyor.

Bu isteklerin başında, SSK, kıdem tazminatı gibi yüklerden tamamen kurtulma, işsizlik fonuna el koyma var. Hükümet, işten atılan işçilere patronun kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğünü kaldırma hazırlığına başladı bile. Kıdem tazminatının, işsizlik fonundan karşılanması gündemde. Bu, patronlara istediği kadar işçi atma vizesi vermekten başka bir anlama gelmiyor. O işsizler fonu ki, işverenden daha fazla işçilerden ve bütçeden (yani yine işçi ve emekçilerden) kesilen paralarla oluşuyor. Fonda trilyonlar biriktiği

halde, işsizler bundan yararlanamıyor. Sözde işsizler için oluşan fon, işsizlere bir labirent haline getirilmişken, patronların önüne altın bir tepside sunuluyor.

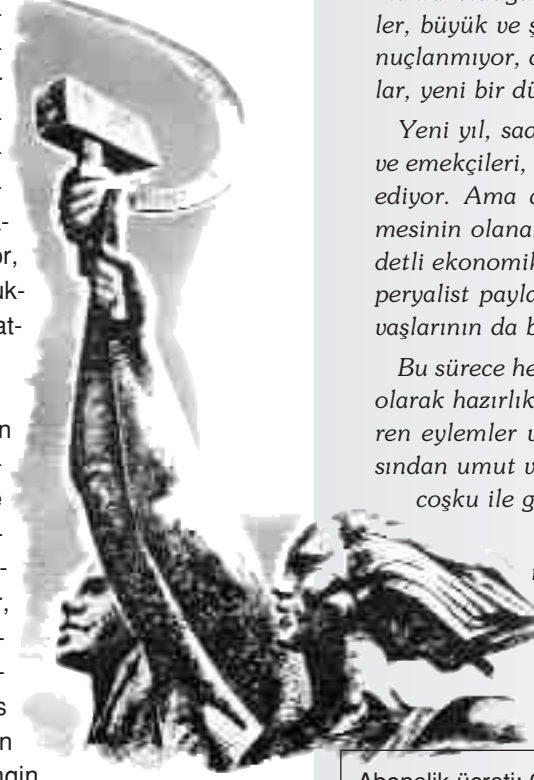
AKP hükümeti, işçi ve emekçilerin öfkesinden duyduğu korku ile şimdilik bu konularda adımlar atmaktan çekiniyor. IMF ile görüşmeler yaptığı halde gizliyor, "paket" açmıyor fakat patronların isteklerini parça parça yerine getiriyor. Yurtdışındaki kirli paraları aklayacak yasalar çıkarıyor, böylece kendi yolsuzluklarının üstünü de kapatmış oluyor.

Krizle birlikte artan sadece işsizlik ve zamlar da değil. Baskı ve işkence de had safhada. Polis, her köşe başında arama yapıyor, sokak ortasında insanları katlediyor. Son birkaç ay içerisinde polis kurşunuyla ölen insan sayısı hızla arttı, Engin Çeber'in katledilmesinden sonra da gözaltında işkence ve ölümler sürüyor.

Buna karşın işkenceyi yapanları değil, anlatanları yargılıyorlar. CNN Türk'ün "Oradaydım" programında 12 Eylül döneminde Diyarbakır cezaevinde gördüğü işkenceleri anlatan, dönemin bağımsız milletvekili Nurettin Yılmaz hakkında dava açıldı. Yılmaz ve programı hazırlayan gazeteci, "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek"ten yargılanıyorlar.

Bütün bunların kamuoyuna yansımaları önlemek için basın üzerindeki sansür de koyulaşıyor. Başbakanlık bazı gazetecileri "yalan-yanlış haber yazmak"la suçlayarak akreditasyonunu iptal etti. Kriz dolayısıyla işten atılan ve atılma korkusuyla yaşayan gazeteciler üzerinde baskı, başbakanlığın bu kararıyla daha da arttı.

Bir yılı daha arkamızda bırakıyoruz. Baskı, şiddet, işsizlik, açlık diz boyu. Ama mücadele de yükseliyor. Krizin 2009 yılında kendini çok daha şiddetli hissedileceği bugünden söyleniyor. Ona karşı mücadele de bir o kadar şiddetli olmalı! Ankara'daki yüzbinler, katlanarak meydanlara akmalı, fabrikalar, semtler, okullar krize karşı eylemlerle sarsılmalı! Ve bu kez krizin faturasını gerçekten burjuvazi ödemeli!

O k u r l a r a . . .

Merhaba,

Bir yılı daha geride bıraktık. Sınıf mücadelesinde oldukça önemli bir dönemeçti bu. Bir taraftan işçi ve emekçi eylemlerinde ileriye doğru bir yükseliş, diğer taraftan tüm dünyayı etkisi altına almakta olan bir kriz damgasını vurdu geçen yıla.

ABD'den başlayan ekonomik kriz, oldukça önemli gelişmelerin haberciliğini yapıyor. Kriz, ABD hegemonyasına uygun olarak kurulan dengelerin yıkılmakta olduğunu gösteriyor. Böylesi ekonomik krizler, büyük ve şiddetli paylaşım savaşları olmadan sonuçlanmıyor, dengelerdeki bu büyüklükteki sarsılmalar, yeni bir dünya kurulmadan atlatılmıyor.

Yeni yıl, sadece ülkemiz için değil, tüm dünya işçi ve emekçileri, ezilen halklar için zorlu bir süreci ifade ediyor. Ama aynı zamanda, mücadelenin yükseltilmesinin olanaklarını da güçlendiriyor. Böylesine şiddetli ekonomik krizler ve onun arkasından gelen emperyalist paylaşım savaşları, devrim ve sosyalizm savaşlarının da büyümesinin koşullarını güçlendiriyor.

Bu sürece hem siyasi-ideolojik olarak hem de pratik olarak hazırlıklı girmek gerekiyor. İlk anda patlak veren eylemler ve yükselen kitle hareketi, gelecek açısından umut vericidir. Yeni kavgaya yılını bu moral ve coşku ile giriyoruz.

Tüm okurlarımız, devrimci dostlarımızın, cezaevlerindeki tutsakların, işçi ve emekçilerin yeni kavgaya yılını kutluyoruz.

En güzel yıllar, uğrunda dövüşenlerin olsun!

Abonelik ücreti: 6 aylık 20 YTL
Hesap numarası: Yediveren Kökleri Yayınevi- Garanti Bankası Şişli Şubesi- 152 / 6298889
Posta Çeki Hesabı: İst. Avr/Beyoğlu/Merkez 5697488
Abonelik ücretine posta masrafı dahildir. Okurlarımız 6 aylık ücret karşılığı dekontu merkez büromuza faksladıklarında, dergimizi adreslerine göndereceğiz.

72. sayıda

3	Düzen partilerinin sözde açılımları
4	Ankara'da krize karşı yüzbinlerin öfkesi
5	Aleviler taleplerini haykırdı
	Mehmet Ağar nihayet yargılanıyor
6	2009'da kavgayı büyütelim
7	Polis şimdi daha pervasız, daha saldırgan
8	Sosyalizm'de işçi sağlığı
9	Ekim şehitleri anması
10	Devletin hışmını üzerine çeken Kürt çocukları
11	Somali korsanları neyin peşinde
12	Avrupa'da kriz ve eylemler
14	Krize karşı sosyal programlar
17	Yeni Bretton Woods arayışları
18	ABD, Obama ile imaj yeniliyor
19	Geleceğimizin köprüsü tarihimiz
20	Kayayım ben, Granit
21	Aralık 1943; Stalingrad çarpışmaları
22	Kapitalizmin tanrısı; Para

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ersin Hamurcu Adres: Kemalpaşa mah. Atatürk Bulvarı Bedrettin İnönü İş Merkezi No:114-41 Eminönü/İSTANBUL (Aksaray Pertevniyal Lisesi karşısı) Tel: (0212) 527 48 28 Faks: (0212) 527 48 29, e-mail:devrimcidurus@hotmail.com Baskı:Berdan MATBAACILIK, Davutpaşa cad. Güven San.Sit. C Blok No:215-216 Topkapı-İST Tel:(0212) 613 1211, YEDİVEREN KÖKLERİ BASIM YAYIM KÜLTÜR SANAT MAT.SAN.DİŞ TİC.LTD.ŞTİ. SAYI: 72, Aralık 2008 2 YTL. (KDV Dahildir)

Yerel seçimlere doğru geri sayımın başladığı bugünlerde, düzen partileri hummalı bir çalışma içinde. Transferler, “açılım”lar, kamuoyu yoklamaları, aday aday listeleri, ard arda geliyor...

Belediye başkanlığı gibi, her türden vurgunun en rahat yapıldığı bir mevki için, görevinden istifa eden edene... Emniyet mensupları başta olmak üzere valiler, müsteşarlar, hatta milletvekilleri sıraya girmiş durumda. Her partinin vitrinindekiler, büyükşehirler için hazırlanıyor. Elbette bunlar, halka hizmet için yanıp tutuştuklarından bu yerlerden feragat etmiyorlar. Bir bürokratin, gelebileceği en üst makamlardan bile istifa ederek aday olması, belediyelerde dönen rantın ne kadar iştah kabartıcı olduğunu gösteriyor sadece.

AKP dönemindeki yolsuzlukların boyutu ve bunların esas olarak da imar deği-

Alevilerin artan muhalefeti ve son mitingleriyle bunu kitlesel bir şekilde dile getirmeleri, “Alevi açılımı” adına birçok şeyin havada uçuşmasını da getirdi. AKP’nin Reha Çamuroğlu ile başlattığı “Alevi açılımı” çamura batınca, yeni hamleler yapmak zorunda kaldı. Alevilerin talepleri için “bunlar uç istekler” diyen Bakan bile, sözlerinin yanlış anlaşıldığını söyleyip geri adım attı. Fakat gerçekte Alevilerin talepleri AKP için “uç” ve kabul edilemezdi. Bunların başında Diyanet İşlerinin kaldırılması geliyor. Bırakalım Diyanet İşlerini kaldırmayı, orada Alevilerin temsilini bile içlerine sindiremediler. Önce topu Kültür Bakanlığına atıldılar, orada kabul görmeyince, Başbakanlığa bağlı bir birim olması gündeme geldi. Fakat hala kesinleşmiş bir şey yok. Zorunlu din dersi konusunda da aynı oyunlar dönüyor. İsmi “Din ve Ahlak Kültürü” olarak değiştirdiler ve zorun-

rekçesiyle Kürt çocuklarına cezalar yağdı, Kürt ailelerine baskılar arttı. Son olarak DTP’nin seçim gezileri, resmi-sivil faşist saldırılarla engellenmeye çalışıldı, seçim arabası taşlandı, milletvekilleri tartaklandı.

Geçtiğimiz ay Kürt illerine başlattığı seçim gezilerinde büyük bir protesto ile karşılaşan Başbakan Erdoğan, Kürtlere karşı gerici-şoven bakışını yansıtmaya devam ediyor. Her fırsatta “tek bayrak, tek vatan, tek millet” teranesini yineleyen Erdoğan, “bunu kabul etmeyen başka yere gitsin” diyerek, faşist “ya sev, ya terk et” düsturuna dayandı. Ardından gösteri yapan Kürtlerin üzerine pompalı tüfekte ateş açan bir kişiyi “vatandaş kendini koruyacak tabi” diyerek sahiplendi.

Aynı günlerde AKP Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet Fırat, görevlerinden istifa etti. Fırat’ın adı son aylarda açığa çıkan yolsuzluklara karışmıştı, fakat istifasının asıl nedeninin AKP’nin son dönemdeki Kürt politikasına tepki göstermesi olduğu anlaşıldı. Fırat, istifasından kısa bir süre önce DTP’li milletvekilleriyle bir yemekte buluşmuş, son gelişmeler üzerine konuşmuşlardı. Fırat’ın yerine eski içişleri bakanı Abdülkadir Aksu’nun getirilmesi de, istifanın gerçek nedeninin Kürt sorununda düğümlendiği düşüncesini güçlendirdi. Çünkü Aksu, başından beri devletin Kürt politikasına yakın duran, özellikle askeri çevrelerle ilişkide bulunan bir kişiydi.

AKP’nin Kürtlere yönelik şoven yaklaşımı her yönden kendini kusarken, Savunma Bakanı Vecdi Gönül’ün sözleri, bunun bir devlet politikası olduğunu bir kez daha teyit etti. Vecdi Gönül, “bugün eğer Ege’de Rumlar, Türkiye’nin pek çok yerinde Ermeniler yaşamaya devam etseydi, acaba bugün aynı milli devlet olabilir miydi” diyerek, soykırım ve asimilasyonun “milli devleti kurmak” için başvurulması gereken zorunlu bir uygulama olduğunu savunuyor ve meşrulaştırmaya kalkıyordu.

AKP’nin “Kürt açılımı”nda son perde Öcalan’ın yanına 5-6 mahkumun konulacağı açıklaması oldu. İmralı’da yeni hücrelerin inşasında başlandığı bildirildi. Fakat Öcalan’ın bu kişilerle görüştürülüp görüştürülmeyeceği belirsizdi. Sonrasında bunun bile PKK’nin silahları bırakması karşılığında olacağı, bir pazarlık konusu yapıldığı anlaşıldı.

Son olarak “Kürtçe açılım”da Kuran’ın Kürtçe basılıp dağıtılması konuşulmaktadır. AKP hükümetine yakışan da budur.

* * *

Seçimlerle birlikte ortalığı kaplayan “açılım”ların, başta Kürtler olmak üzere hiçbir kesime yeni bir şey getirmediği ortadadır. Nasıl ki “barış” diyerek savaşı, “demokrasi” diyerek baskı ve işkenceyi arttırmıyorlarsa, “açılım” diyerek de varolan anlayışı koyulaştırıp darlaştırıyorlar. Demokratik hak ve özgürlüklerin, seçim sandıklarında değil, mücadele alanlarında kazanılacağı bir kez daha görülmüştür.

Seçimler yaklaşırken DÜZEN PARTİLERİNİN SÖZDE AÇILIMLARI

şiklikleriyle yapıldığı hatırlanırsa, belediye seçimlerine gösterilen ilginin nedeni de anlaşılır. Öyle ki AKP içinden çıkan Abdülatif Şener bile, AKP döneminde yapılan imar değişikliklerinin “Cumhuriyet tarihi boyunca yapılanlardan daha fazla” olduğunu söylemişti. Şimdi başta AKP ve CHP olmak üzere tüm düzen partileri bu kaymaklı yerleri ellerinde tutmak ve bunlara yenilerini eklemek için var güçleriyle yükleniyorlar. Kitleleri bir kez daha kandırmak için sözde açılımlar yapıyor, kömür-erzak dağıtımlarını arttırıyorlar.

“Açılım” aldatmacası

Seçim havasına girilmesiyle birlikte en çok kullanılan kavram da “açılım” oldu. Kürt açılımı, Alevi açılımı, İslami açılım... Bunlar öyle bir şekilde lanse ediliyor ki, demokratik hak ve özgürlükler alanında büyük bir atılım, bir yenilenme yaşanıyor sanki. Gerçekte ise “açılım” diyerek daha fazla kapanıldığı, daha fazla gericileşip saldırganlaştıkları her olayda kendini ele veriyor. Zaten CHP’nin “açılımı” evlere şenlik... Çarşafli kadınlara rozet takmakla başlayan “açılım”, geçtiğimiz dönemin laik-dinci kutuplaşmasının ne kadar yapay ve göstermelik olduğunu kanıtladı sadece. CHP, çarşafli kadınları üye yaparken, AKP’de başı açık kadınları saflarına kattı ve belediye başkanlığı için adaylığa hazırladı.

lu tutmaya devam ettiler, diğer taraftan, kuran-namaz gibi unsurları “seçmeli ders” haline getirerek sorunu geçiştirmeye çalıştılar. Madımak’ın müze yapılması gibi, en kolay gerçekleştirilecek bir talebi bile yerine getirmekten kaçınıyorlar. Müze yerine kütüphane olsun diyerek oyalama taktiklerini sürdürüyorlar. Aynı durum cemevlerinin ibadethane sayılmasında da geçerli. Tek somut adımları Alevi dedelerinin Diyanetten para almasıdır ki, bu da Alevileri devlete bağlama girişimidir. Ve haklı olarak Alevilerin büyük çoğunluğu tarafından reddedilmiştir.

Gelinen noktada “Alevi açılımı” adına onca laf kalabalığı içinde yapılan hiçbir şey yoktur. Başından beri Alevi oylarını çantada keklik gören CHP’nin de Alevilerin taleplerini yerine getirmeye niyeti olmadığı bellidir. Diyanet İşleri ve zorunlu din dersinin kaldırılması gibi demokratik talepleri, diğer toplumsal kesimler de sahiplenmeli ve mücadeleyi yükseltmelidir. Bu talepler ancak böyle bir toplumsal hareketle kazanılır.

Kürtlere karşı artan saldırganlık

Seçimler yaklaşırken, dillerde dolaşan “açılım”lar içinde belki de en sahtekarı “Kürt açılımı” oldu. Son aylarda Kürtlere yönelik saldırıların ardı arkası kesilmedi. Sınırötesi ve sınır içi operasyonlar tüm hızıyla sürerken, gösterilere katıldıkları ge-

Belediye başkanlığı gibi, her türden vurgunun en rahat yapıldığı bir mevki için, görevinden istifa eden edene... Elbette bunlar, halka hizmet için yanıp tutuştuklarından bu yerlerden feragat etmiyorlar. Bu tablo, belediyelerde dönen rantın ne kadar iştah kabartıcı olduğunu gösteriyor sadece. AKP dönemindeki yolsuzlukların boyutu ve bunların esas olarak da imar değişiklikleriyle yapıldığı hatırlanırsa, belediye seçimlerine gösterilen ilginin nedeni de anlaşılır. Öyle ki AKP içinden çıkan Abdülatif Şener bile, AKP döneminde yapılan imar değişikliklerinin “Cumhuriyet tarihi boyunca yapılanlardan daha fazla” olduğunu söylemişti.

Ankara'da krize karşı yüzbinlerin öfkesi

DİSK ve KESK tarafından organize edilen **"Zamlara, İşsizliğe ve Yoksulluğa Hayır"** mitingi 29 Kasım'da Ankara'da kitlesel ve militan bir şekilde yapıldı. *"Krizin faturasını ödemeyeceğiz"* şiarı altında eylemler örgütleyen işçi ve emekçiler, bu eylemleri bir kez de merkezi bir biçimde göstermek için Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya aktılar. Otobüslerle, trenlerle gelen işçi ve emekçiler, Hippodrom ve tren garı önünde kortejler oluşturdu. Önde DİSK ve KESK üyelerinin dizildiği eylem, aralarında Proleter Devrimci Duruş okurlarının da bulunduğu çok sayıda kurum, parti ve kitle örgütü katılım gösterdi.

Katılım yüksek, kitle coşkuluydu

Miting kortejinin önünde DİSK ve KESK imzalı *"İşsizliğe, Yoksulluğa ve Zamlara Karşı Emek, Barış ve Demokrasi için Birleştik"* pankartı taşınıyordu. DİSK kortejinde Birleşik Metal-İş ve Genel-İş en kitlesel katılımı gösteren sendikalar oldu. DİSK'e bağlı diğer sendikalar da bu iki sendikanın ardına dizildi. Metal işçileri, grev sürecinden ve yaptıkları eylemden dolayı coşkuyla ve kararlılıklarıyla dikkat çekti.

DİSK'e bağlı sendikaların ardından KESK sıralanırken, Eğitim-Sen bir kez daha kitleselliğiyle mitingin en kalabalık kortejini oluşturdu. Eğitim-Sen'in ardına, 3 günlük yürüyüşle Ankara'ya gelen SES üyesi emekçiler, BES, Tüm Bel-Sen, Maliye-Sen sıralandı. Türk-İş mitinge katılmamasına rağmen, Petrol-İş, Belediye-İş ve Deri-İş de mitinge katılım gösteren sendikalar içinde yer aldı.

Yürüyüş kolunun bir ucu alana girerken, bir ucu henüz yürüyüşe başlamamıştı. Yürüyüş güzergahı boyunca işçi ve emekçiler; *"Genel Grev Genel Direniş", "İşçi Memur El Ele Genel Greve", "Krizin Faturasın Burjuvaziye", "Herkesin Sağlık, Herkese Eğitim", "Savaşa Değil Eğitime Bütçe", "Savaşa Değil Sağlığa Bütçe", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "İşçilerin Birliği Sermayeyi Yenecek", "Katil ABD Ortadoğu'dan Defol", "Zafer Direnen Emekçinin Olacak", "Direne Direne Kazanacağız"* sloganlarını attılar.

Sendika üyesi işçi ve emekçilerin yanı sıra mitinge Proleter Devrimci Duruş, BDSP, Halk Kültür Merkezleri, Kaldıraç, ESP, Partizan, DHF, Odak, Halkevleri, Mücadele Birliği Platformu, SODAP, TKP, EMEP, SDP, ÖDP, DTP, DİP de katılım gösterdiler.

Proleter Devrimci Duruş okurları, *"Proleter Devrimci Duruş"* pankartının yanı sıra, *"Sokağa Eyleme Genel Greve", "Sosyalizm Kriz Tanımaz", "İşsizlik Kapitalizme Özgüdür", "Genel Grev Genel Direniş", "Krizin Faturasını Ödemeyeceğiz", "Sosyal Güvence Sosyalizmde"* yazılı dövizleri de taşıdılar. Disiplini ve coşkuyla dikkat çeken kortejde *"Yaşasın Devrim*

ve Sosyalizm", "Kurtuluş Yok Tek Başına ya Hep Beraber ya Hiçbirimiz", "Kurtuluş Devrimde Sosyalizmde", "Kahrolsun Faşist Diktatörlük", "Faşizme Karşı Omuz Omuza", "Faşizmi Döktüğü Kanda Boğacağız", "Kahrolsun Emperyalist Savaş", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "Biji Bratiya Gelan" vb. sloganlar atılırken, kitleye dönük ajitasyonel konuşmalar yapıldı. Proleter Devrimci Duruş imzalı bildiriler de kitleye dağıtıldı.

Polisle militan çatışma

SDP'nin pankart sopalarını bahane eden polis, SDP kortejini içeriye almak istemeyince çatışma çıktı. Polisler, gaz bombaları ve coplarla kitleye saldırdı. Bunun üzerine alanda bulunan, Proleter Devrimci duruş okurlarının da aralarında bulunduğu devrimci kitle,

polis arama noktasına yöneldi. Polis barikatını kaldırarak polisleri taşlar ve sopalarla kovaladı. Yaklaşık yarım saat süren çatışmada *"Faşizme Karşı Omuz Omuza", "Yaşasın Devrimci Dayanışma", "Katil Devlet Hesap Verecek"* sloganları atıldı.

Çatışmanın ardından arama noktası kaldırıldı. Çatışma esnasında bazı sendikacılar, devrimcilere yönelik saldırgan bir tutum takındı. Adeta devletin istediği ortamı hazırladılar. Devrimcileri durdurmaya, yüzlerindeki maskeleri indirmeye kalkıştılar. Polisin üzerine yürüyüp onun önüne barikat kurmaları gerekirken devrimcilere barikat olmaya çalıştılar. Onlara karşı da alınan kararlı tutum sonucunda, geri çekilmek zorunda kaldılar.

Polisin saldırısı sırasında birçok eylemci yaralanırken, bir kişinin bacağı, bir kişinin de kolu kırıldı. Ayrıca ses aracının üzerinde bulunan Ankara 2 Nolu şube başkanı Tuğrul Çulfa başını köprüye çarparak ağır yaralandı ve hastaneye kaldırıldı.

Yaklaşık yüz bin işçi ve emekçinin katıldığı miting, DİSK, KESK adına yapılan konuşmaların ardından verilen müzik dinletileriyle bitirildi.

Krize karşı en kitlesel eylem

Miting, son yılların en kitlesel katılımı oldu. Dünya basınında bu miting, **dünya çapında krize karşı yapılan en kitlesel eylem** olarak yer aldı. Yaşanan krizden kaynağını alan işten atmalar, sendikasızlaştırma, düşük ücret dayatmalarına karşı zaten fiilen eylemlilikler içinde olan işçi ve emekçiler, kararlılık ve coşkuyla alana damgasını vurdular. "Genel Grev Genel Direniş" talebinin bir kez daha kitlesel ve güçlü bir şekilde atılması önemliydi. Çünkü ancak yapılacak güçlü bir direniş ve grevle, krizin faturası burjuvaziye kesilebilir.

Şimdi sendikaların "mitingi yaptık" rehabetine kapılmalarına izin vermemek gerekiyor. Krize karşı başlayan sokak eylemleri sürekli hale getirilmeli ve daha da büyütülmelidir.

Eğitim Sen Taksim'de Eylem yaptı

Eğitim-Sen üyesi kamu emekçileri, 22 Kasım'da Taksim'de gerçekleştirdikleri eylemle, Ankara'da yapılacak mitinge katılım çağrısı yaptılar. Tünel'de toplanan sendika, kitle örgütleri ve partiler, polisin "yürütmeyeceğiz" dayatmalarına rağmen yürüyüşe geçtiler.

"İşçi Memur El Ele Genel Greve", "Baskılar Bizi Yıldırılmaz", "29 Kasım'da Ankara'dayız", "Yapılan Zamlar Geri Çekilsin", "Susma Sustukça Sıra Sana Gelecek", "Krizin Faturası Burjuvaziye" sloganlarıyla yürüyen kitlenin önü Galatasaray'da panzerler ve çevik kuvvet tarafından kesildi. Kitleyi sürekli taciz eden polis, kitlenin kararlı tutumu karşısında yarım saat sonra barikatı kaldırmak zorunda kaldı. Barikat sırasında işçi ve emekçiler "Diren Emekçi Barikata Yüksen", "Barikat Kalksın Yürüyüş Başlasın", "Emekçiye Değil Çetelere Barikat", "Faşizme Karşı Omuz Omuza" sloganlarını haykırdılar. Barikata doğru yüklenilmesinin ardından başlayan yürüyüş daha kararlı ve coşkuyla bir şekilde sürdürüldü.

Taksim meydanına gelindiğinde yapılan basın açıklamasını Eğitim-Sen Genel Başkanı Zübeyde Kılıç okudu. Basın metninde Kılıç *"24 Kasım Pazartesi günü bir Öğretmenler Günü" kutlanacak. Önceki yıllarda olduğu gibi, bu yıl da öğretmenler için sahte övgüler dizilecek, boş vaatler verilip heyecanlı nutuklar atılacak* dedi. Öğretmenlerin sorunlarına değinen Kılıç, 24 Kasım'ın öğretmenler için mücadele günü anlamına geldiğini belirterek, talepleri için bir kez daha sokaklarda olduklarını açıkladı. Açıklama, 29 Kasım'daki mitinge yapılan çağrıyla bitirildi.

HSGGP'den Sağlık Konferansını Protesto

Herkese Sağlık Güvenli Gelecek Platformu, 1 Kasım'da Harbiye Lütü Kırda Kongre Salonu'nda yapılan 3. Uluslararası Sağlık Konferansı'nı protesto etti.

Saat 13'te kongre salonunun önünde toplanan 150 kişi, "Herkese Sağlık Güvenli Gelecek", "Savaşa Değil Sağlığa Bütçe", "Savaşa Değil Eğitime Bütçe", "Katil ABD İşbirlikçi AKP", "Baskılar Bizi Yıldırılmaz", "İşçilerin birliği Sermayeyi Yenecek", "Genel Grev Genel Direniş" sloganlarını attılar.

PDD okurlarının da katıldığı eylem, TAYAD, BDSP, Halk Cephesi, Tersane İşçileri Birliği Derneği, Limter-İş, DİSK, KESK, ESP de dövizleriyle katıldılar. İlk açıklamayı TAYAD'lı aileler yaptılar. Açıklamada son dönemde artan işkence ve cinayet olaylarına değinilerek "Adalet Bakanı Yalan Söylüyor" denildi. Engin Çeber şahsında bunun bir kez daha görüldüğüne vurgu yapıldı.

Arkasından, kot işçilerinin yaşadığı sağlık sorunlarıyla ilgili TTB heyeti adına bir açıklama okundu. Kot işçileri ve tersane işçileri de yaşanan sorunlarını vurguladılar. Yapılan basın açıklamasında ise, sağlığın bir hak olduğuna ve parayla satılamayacağına, kanunun derhal geri çekilmesi gerektiğine, kanunun uygulanmasının ardından ortaya çıkan sorunlara değinildi.

Sendikalar ve TTB adına yapılan açıklamalarda ise "salonda yapılacak toplantıyla bu işin bir bölümünü çözebileceğimize inanıyoruz" denildi. Bu görüş "Salonda Değil Sokakta Kazanacağız" sloganıyla protesto edildi.

Mehmet Ağar nihayet yargılanıyor!

Faşist Mehmet Ağar'ın Susurluk davası kapsamında yargılanmasına başlandı. 1996'da meydana gelen Susurluk kazasının ardından, adı kontrgerilla ve katliamlarla anılan ve bağlantıları ispatlanan Mehmet Ağar, açılan davalarda Bakan ve Milletvekili olduğu için yargılanmamıştı. Dokunulmazlığı olduğu gerekçeyle dosyası bekletilen Mehmet Ağar'ın, yargılanması talebiyle Danıştay karar almış ve bu karar Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmişti. 22 Temmuz 2007 seçimlerinde milletvekili seçilemeyince dokunulmazlığı kalkan Ağar, mahkemeye hasta olduğu gerekçesiyle gelmezken, mahkeme heyeti de dosya hakkında görevsizlik kararı vererek dosyayı 11. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderdi.

Mehmet Ağar, organize çete kurmak ve suç işlemek, suçluyu saklamak, eylem yapmak suçlamalarıyla yargılanacak. Fakat 1993-1996 yılları arasında işlenen suçlardan yargılanacak sadece. Ağar, yaptığı açıklamalarda 1000 operasyonu devlet adına gerçekleştirdiklerini söylemiş, Abdullah Çatlı, Haluk Kırıcı, İbrahim Şahin, Ayhan Çarkın, Korkut Eken, Sami Hoştan'la bağlantılarını gizlememişti. Ama mahkeme heyeti, bu açıklamalara rağmen, bağlantıyı görmezlikten gelmişti.

Tansu Çiller'in İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı'nı yapan, daha öncesinde Emniyet Genel Müdürlüğü görevlerinde bulunan Ağar, yönetimindeki kontrgerilla örgütlenmesi ile, yurtiçi ve yurtdışında katliamlar ve darbe girişimlerinde bulunmuştu. 1000 operasyon adını verdikleri eylemlerin içinde yüzlerce devrimcinin, komünistin ve yurtseverin kaçırılıp katledilmesi, kaybedilmesi, Kürt işadamlarının öldürülmesi, Gazi katliamı, hücre evi baskınları da bulunmaktaydı. Tansu Çiller, Susurluk kazasından sonra "Devlet için kurşun atan da yiyen de şerefli" demişti.

Mehmet Ağar da bu devlete büyük "hizmetleri" geçen görevlilerinden biridir. Yargılanması önemlidir ama bu yargılamanın bir sonuç vermesi için kitlelerin baskı oluşturması, yaptıklarının hesabını sorması gerekmektedir. Sadece Mehmet Ağar'ın değil, devletin de yargılanması ve hesap vermesi istenmelidir. Suçlular belli, failler bellidir. Ama kitleler tarafından basınç oluşturulmazsa, mahkemeler onları aklamaya çalışacak, zaman aşımı vb. yöntemlerle suçlarını örtbas edeceklerdir. Bundan önce defalarca örneğini gördüğümüz gibi. Hatırlanacaktır; Sivas katliamında, Gazi'de yargılananlar; katledenler değil, öldürülenlerdi. Keza 19 Aralık katliamında, hapis cezasına çarptırılanlar, askerler ya da gardiyanlar değil, devrimci tutsaklar oldu.

Yapılan katliamların davalarının yeniden açılması ve bu davaların kitlesel bir şekilde takip edilmesi, hesap verilmesinin istenmesi, çok önemlidir. Devlet, sesimiz çıkmadıkça yeni katliamlara girişecek, suçlularına yeni suçlar ekleyecektir. Yeter ki, biz devleti kendi adaletine bırakmayalım! Ünlü ozanın dediği gibi "ekmeği pişip dağıtan kimse, adaleti de onlar dağıtmalıdır!" Gerçek adalet ancak o zaman yerini bulacaktır.

9 Kasım'da Ankara'da Alevi Bektaşî Federasyonu tarafından organize edilen "Ayrımcılığa Karşı Eşit Yurttaşlık Hakkı" mitingi yapıldı. Zorunlu din dersinin kaldırılması, cemevlerine ibadet özgürlüğü getirilmesi, Madımak Oteli'nin müze yapılması, diyanetin lağvedilmesi vb. taleplerle yapılan mitinge, birçok ilden gelen 50 bin kişi katıldı.

Ankara Garı önünde toplanarak kortejler oluşturan kitle, buradan Sıhhiye Meydanı'na yürüdü. Taleplerin haykırıldığı sloganlarla yürüyen kitlenin alana girmesinin ardından miting başladı. Mitingde ilk konuşmayı Alevi Bektaşî Federasyonu Genel Başkanı Ali Balkız yaptı. Ali Balkız, zorunlu din dersinin kalkması, cemevlerine ibadet özgürlüğü verilmesi, Aleviler başta olmak üzere tüm inanç gruplarına eşit yaklaşılmasını isterken, inancın kişiye has bir durum olduğuna vurgu yaptı.

Mitinge Alevi derneklerinin yanı sıra birçok kurum ve parti de katıldı. Konuşma talebi olan DTP milletvekillerini konuşturulmaması, miting komitesine tepkilere neden olurken, miting boyunca da bol miktarda Türk bayrağının taşındığı gözlemlendi.

Alevilerin Türkiye'de yaptığı ve kendi taleplerini hay-

Aleviler taleplerini haykırdı

kırdığı ilk büyük miting olan bu miting, öncesi ve sonrasında Alevi kurumları içinde çeşitli tartışmalara yol açtı. Mitingi düzenleyen Alevi Bektaşî Federasyonu'na karşı Cem Vakfı ve İzzettin Önder saldırıya geçerek, mitinge katılanların Alevi olmadığını iddia etti ve yeni bir miting düzenleyeceğini vurguladı. Buna karşın miting boyunca Cem Vakfı ve İzzettin Önder aleyhine birçok slogan atıldı.

Bu mitingin ardından Alevilerin talepleri Meclis gündemine taşındı. MHP gibi faşist partiler "Alevi açılımı" ile ortaya çıkmaya başladılar. Seçim dönemine girilmiş olması, düzen partilerinin oy manevralarını da artırdı. Bunların içinde birçok faşist katliamın baş aktörü MHP'nin, Alevilerin oylarına göz dikmesi, en dikkat çekeniydi.

Aleviler, düzen partileri tarafından oy deposu olarak görülmesine tepkilerini ortaya koymaktadır. Partilerin sözde Alevi açılımından çıkan hiçbir şey yoktur. Ancak Aleviler, son dönemde yükselttikleri mücadeleyle, taleplerini daha geniş kesimlere duyurmayı ve tartıştırmayı başarmıştır. Bunları elde etmeleri de yine mücadeleyle olacaktır.

24 Aralık 1978– Maraş Katliamı

Maraş Katliamı, 19-24 Aralık tarihleri arasında gerçekleşen ve sivil faşistler tarafından devlet destekli yapılan bir katliamdır. Katliamın daha önceden planlandığı, yıllar sonra ortaya çıkan gizli belgelerle açığa çıktı.

Halk hareketinin yüksek olduğu 70'li yılların sonlarında yönetme krizine giren devlet, halkı birbirine düşürerek bu zaafını kapatmaya çalışıyordu. "Alevi-Sunni" "Sağ-Sol" çatışması, o dönemde en çok kullanıldığı söylemlerden biriydi. Maraş katliamı, devletin o dönemde devreye soktuğu faşist katliamların içinde en kanlısı ve en çok ses getireni oldu.

19 Aralık'ta bir filmin gösterimi sırasında sinema sivil faşistler tarafından provokasyon yaratmak için bombalandı. Bu bombalama olayını planlayanların arasında, daha sonradan devletin birçok gizli işinde rol oynayan azıllı faşistlerden Haluk Kırıcı, Ökkeş Kenger, Halil Adalı gibi isimler vardı.

Bombalama olayının ardından CHP, TÖB-DER ve PTT binalarına faşistler saldırıya geçtiler. Saldırıyı komünistlerin üzerine yıkmaya çalışan faşistler, TÖB-DER üyesi Hacı Çolak ve Mustafa Yüzbaşıoğlu adlı iki öğretmeni öldürdüler. 22 Aralık'ta bu kişilerin cenazesi camiye getirildiğinde, "bunlar komünist, cenaze namazı kılınamaz" diyerek provokasyona giriştiler. "Komünistler camiyi yakıyor" söylentileri yayarak sünni kesimi, Alevilerin oturduğu mahalleye yönlendirdiler. Alevilere ait evler ve işyerleri daha öncesinden kırmızı boyayla işaretlenmişti. Bu yöntem daha önceki yıllarda Nazi Almanyası'nda Yahudilere karşı uygulanan yöntemin bir benzeriydi. 4 gün boyunca sivil faşistler evleri ve işyerlerini talan etti, resmi rakamlara göre 111 kişi öldürüldü, yüzlerce kişi yaralandı. Gerçekte ölü sayısının 500'ü aştığı söylenmektedir. Yine resmi rakamlara göre 210 ev ve 70 işyeri tahrip edildi. Evler, işyerleri yağmalandı.

Kadınlara tecavüz edildi, hamile kadınların karınları parçalandı, kollarındaki bilezikleri almak için bilekleri kesildi. Kısacası faşist vahşetin her türlü gerçeğe geçti.

Bu katliam sırasında Vali yardımcılığını Eski İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu yapmaktaydı. Ne polisler, ne de askerler katliama müdahale ettiler. Katliam sonrasında 13 ilde sıkıyönetim ilan edilerek, faşist 12 Eylül darbesine giden yollar döşenmeye başlandı.

Bülent Ecevit'in kasasından çıkan gizli belgelere göre ise, olayı MHP lideri Alparslan Türkeş bizzat planlamıştı. Olayların ardından özel komisyonun hazırladığı rapor, yıllarca gizli tutuldu. Rapora göre ÜGD Başkanı Mustafa Kanlıdere bombanın atılmasını emretmiş, Ökkeş Kenger ve Mustafa Tecirli bombayı atmıştı. Yukarıda isimleri geçen azıllı faşistler olaylardan önce Maraş'a gelerek istihbarat çalışmaları yapmıştı. 22 Aralık'ta Adana'dan bir kişi Malatya'yı arayarak "oraya çok yaralı gelecek, hazırlıklı olun" demişti.

Maraş katliamıyla ilgili 1991 yılına kadar 804 sanık yargılanmış, 29 kişi idam, 7 kişi müebbet hapis 321 kişi de 1 ile 24 yıl arası cezalara çarptırılmıştır. Ancak bu cezalar ya sanıklar cezaevinden kaçırılarak, ya da düşürülerek etkisiz hale getirilmiş, 1991 yılında çıkarılan kanunla da düşürülmüştür.

Son dönemde Alevilik konusunda açılımlar çokça tartışılır oldu. Bu partilerden biri de Maraş dahil birçok katliamın baş aktörlerinden MHP'dir. Aleviler, önce Maraş, Çorum, Malatya, Sivas, Gazi vb. katliamların sorumluların yargılanmasını ve cezalandırılmasını istemelidir. Şu bilinmelidir ki, halka, işçilere ve emekçilere karşı işlenen suçların hiçbirinde zaman aşımı olmaz. Bu bilinçle üzerine gidilmeli ve hesap sorulmalıdır.

Bir yılı daha geride bırakmak üzereyiz. Geçen yılda dünyanın her yerinde işçi ve emekçilere dayatılan düşük ücretlere, hak gasplarına, ağır çalışma koşullarına, işten atmalara ve baskılara karşı grevlerle, sokak çatışmalarıyla, işgallerle, fabrika önü direnişlerle karşılık verildi, veriliyor.

Yılın son aylarında "krizin faturasını ödemeyeceğiz", "karların özelleştirilmesine, zararların kamulaştırılmasına hayır" şiarıyla Amerika'da, Almanya'da, Yunanistan'da, Latin Amerika ülkelerinde, Uzak Asya'da kitleler sokaklara çıktılar. **Ülkemiz işçi ve emekçileri de, burjuvazinin artan saldırılarına, militan ve kitlesel sokak eylemleriyle, uyarı grevleri, fabrika önü direnişlerle karşılık verdi.**

Burjuvazi krizle birlikte saldırılarını artırdı

Burjuvazi, 2008 yılında daha uzun çalışma saatleri, ağır çalışma koşulları dayattı işçi sınıfına. Fabrikalar, işletmeler adeta toplama kampına dönüştürüldü, ücretler giderek düştü, haklar küçüldü. Yılın son aylarına girdiğimizde, kitlesel işten atmalar, yarım maaş uygulamaları, esnek çalışma dayatmaları daha da arttı. Hedefte, kıdem tazminatı, işsizlik fonundaki paranın burjuvaziye aktarılması var.

Özelleştirme saldırılarına, Tekel fabrikalarının son kalan sigara kısmını da özelleştirerek devam edildi. Özelleştirme sonucu binlerce Tekel işçisi işini kaybetti, binlercesinin hakları gasp edildi, yaşamları daha da kötüleşti. Taşeronlaştırma, tam hız sürdü. Sistem, taşeronunun taşeronlaştırılması şeklinde devam ediyor. Yeni iş yasasıyla birlikte kuralızsız çalışma biçimleri ve yoğun işgücü sömürüsüne paralel olarak iş cinayetleri de arttı. Tuzla tersaneleri, kot kumlama atölyeleri, işçi katliamı alanlarına dönüştü.

"İstihdam paketi" adı altına çıkarılan yasayla hükümlü çalıştırma zorunluluğu ortadan kaldırıldı. Yeni işe alınan 18-29 arası işçilerin beş yıllık primi patronlardan değil, hazine, yani işçi ve emekçilerden kesilecek. 50'nin altında işçi çalıştıran işyerlerinin, işyeri hekimi bulundurma zorunluluğu kaldırıldı. Yine GSS yasasıyla sağlık hakkı tamamen gaspedildi, sağlığın her alanı paralı hale getirildi. Kamu emekçileri üzerindeki sürgün ve baskılar artarak devam ediyor. Hakkını soran, sesini yükselten kamu emekçisi sürgünle karşı karşıya. Grev ve TİS hakkı tanınmayan kamu emekçilerine toplu görüşme masasında, komik zam uygulaması bu yıl da devam etti.

Burjuvazi, ekonomik ve siyasi baskılarla beraber ideolojik baskıları da sürdürdü. Bilinç bulanıklığı yaratarak işçi ve emekçileri kendi it dalaşlarına alet etmeye çalıştı. **Krizle beraber şovenizmi daha körükledi.** "Hepimiz aynı gemideyiz, gemiyi toplumca kurtaralım" söylemi yeniden ve daha üst perdeden parlatılarak sunuldu. Tek tek fabrika ve işletmelerde ise patronlar, "fabrikamızı kurtaralım" diyorlar. Ama aynı zamanda kitlesel işten atmalar, ücretsiz izinler, yarı maaş çalıştırmalar artıyor. TİS'lerde esnek üretim, sıfır zam dayatmaları sürüyor. İşçi ve emekçiler ise bu da-

2008, kitlesel sokak eylemleriyle geçti 2009'DA KAVGAYI BÜYÜTELİM!

Krizle beraber işçi ve emekçiler daha hareketli, örgütlenme koşulları daha elverişli. Kapitalist sistem geniş kitleler tarafından sorgulanmaya başlandı. Sosyalizm, işçi ve emekçilerin gündemine girdi. 2008 yılı kitlesel sokak eylemleri, uyarı grevleri ve direnişler yılı oldu. 2009 yılı militan sokak eylemleri, işgaller ve "genel grev/genel direniş" yılı olmalı! Devrim ve sosyalizm hedefiyle sokaklar tutuşmalı!

yatmalar karşısında, "krizin faturasını ödemeyeceğiz" diyerek sokaklara çıkıyor...

Protestoculuktan hesap sormaya

İşçi sınıfı her dönem burjuvazinin saldırılarına karşı tepki göstermiştir. Bu tepkiler bazen pasif, bazen ileri eylem biçimleri şeklinde olmuştur. Ama uzun bir süredir protestoculuğu aşamamıştır. İşte 2008 yılı, bu yanıyla farklılığın, bir dönüşümün yılıdır. Tabi ki bu noktaya ufak ufak kazanımlar elde ederek gelindi. 2007 yılında Telekom işçilerinin grev silahını devreye sokması, kimi fabrikalarda sendika faaliyetinin kazanımla sonuçlanması vb. mücadeleyi ileriye taşıyan etkenler oldu. Elbette bugünkü mücadelenin boyutu, henüz saldırıları geri püskürtecek çapa ulaşmış değildir. Fakat önemli mücadele deneyimleri yaratılmıştır.

GSS saldırısını işçi ve emekçiler platformlar kurarak, birleşik kitlesel sokak eylemleri örgütleyerek durdurmaya çalıştı. Platformlarda devimci ve komünist örgütlerin de yer alması, sürece dinamizm kazandırdı, ileriye taşıdı. Yıllar sonra tabanla daha yaygın, daha ileriden bağlar kuruldu. Bu eylemlerin basıncı, sendika konfederasyonlarını 14 Mart'ta iki saatlik uyarı grevi kararını almaya götürdü. Uyarı grevinin ardından, DİSK, KESK ve kimi meslek odalarının katılımıyla 1 Nisan'da bir kez daha iki saatlik uyarı grevi hayata geçirildi. Her iki grevde de işçi ve emekçiler yüzde yüze yakın katılım sağladı. Fabrikalarında oturmayıp kitlesel bir şekilde grevi sokaklara taşıdılar.

Düşük ücrete ve uzun iş saatlerine, ağır çalışma koşullarına karşı çeşitli işkollarında örgütlenen ve bundan dolayı işten atılan işçilerin direnişleri bu yıl da devam etti, ediyor. Desa, Menderes Tekstil, E-Kart, Arser liman işçilerinin sendikası olarak işe dönme direnişleri 150-200'lü günleri geride bıraktı.

Gün boyu süren 1 Mayıs Taksim direnişi, devletin gazı, jopu, silahına vb. rağmen binlerce kişinin Taksim ısrarı, önemli bir kazanım olarak bu tabloya yazılmalıdır. 1 Mayıs sonrası devletin çıplak terörü günlerce teşhir edildi, kitlelerin militan direnişi konuşuldu.

İş cinayetlerine karşı Tuzla tersanesi işçilerinin sokak eylemleri, sembolik grevleri, kısmi iş bır-

akmaları, kot kumlama atölyelerinde ki işçilere esin kaynağı oldu. Kot kumlama da yaşanan iş cinayetlerini ve mesleki hastalıklarda yaşamını yitirenleri açığa çıkardı. Aynı zamanda **kot kum-**

lama işçileri de hareketlendi, sınıf mücadelesinde yerini almaya başladılar.

Yılın son aylarında KESK'e bağlı **SES sendikasında örgütlü kamu emekçilerinin iki saat ve tam gün iş bırakma eylemleri ve Birleşik Metal-İş sendikasında örgütlü işçilerin eylemleri sokakları ısıtıyor.** TİS sürecinde olan metal işçileri, metal patronlarının krizi de bahane ederek sıfır sözleşme, esnek çalışma biçimleri dayatmalarına karşı bir eylem takvimiyle sokaklara çıkması, süreci önden kucaklaması, önemli bir gelişmedir. **Belediye-İş üyesi işçiler** de grev kararından önce, sürece benzer eylemliliklerle girmişlerdi. Yine kriz gerekçesiyle işten atılan metal işçilerinin fabrika önü direnişleri ve uzun sokak yürüyüşleri sürüyor.

Bütün bunlar, 2009'da işçi ve emekçilerin mücadelesinin, daha kitlesel ve militan geçeceğinin habercisidir.

Öne çıkan mücadele biçimleri

Yıla damgasını vuran kitlesel sokak eylemleri oldu. Özellikle GSS yasasına karşı oluşturulan "**Herkesin Sağlıklı Güvenli Gelecek Platformu**"nun eylemleri, mücadeleye canlılık kattı. GSS'ye karşı yapılan iki uyarı grevinde de "**Genel Grev Genel Direniş**" istemi öne çıktı. Sokağın dili, hem sendika konfederasyonları hem de burjuvaziye önemli basınç oluşturdu. Bu ülkede grev yapılmaz diyenlere pratik olarak gösterildi.

Sokak eylemleri, uyarı grevlerinin yanısıra kamu emekçilerinin iş bırakma eylemleri giderek arttı, artıyor. İki saatlik iş bırakma eylemleri, tam günlük greve dönüştü. İş bırakma eylemi bütün kamu emekçilerinin gündemine girmeli ve fiilen hayata geçmelidir.

Şimdi bayrak, Birleşik Metal-İş'e üye metal işçilerinin elinde. Metal işçileri sokak eylemlerini MESS'in, devlet kurumlarının önüne taşımalı, aynı zamanda işgal eylemleriyle birleştirmelidir.

Devrimci-demokrat işçileri daha büyük sorumluluklar beklemektedir. Özellikle taban örgütlerini kurma, işlevli hale getirme önemli bir sorun olarak durmaktadır. GSS'ye karşı oluşan hareket, tabana doğru yayıldı, belli bir yol da aldı. Taban örgütlerini işyerlerinden oluşturmak, sınıfın öz örgütlülüklerini işlevli hale getirmek gerekiyor.

Krizle beraber işçi ve emekçiler daha hareketli, örgütlenme koşulları daha elverişli. Kapitalist sistem geniş kitleler tarafından sorgulanmaya başlandı. Sosyalizm, işçi ve emekçilerin gündemine girdi.

2008 yılı kitlesel sokak eylemleri, uyarı grevleri ve direnişler yılı oldu. 2009 yılı militan sokak eylemleri, işgaller ve "genel grev/genel direniş" yılı olmalı! Devrim ve sosyalizm hedefiyle sokaklar tutuşmalı!

Polis şimdi daha pervasız, daha saldırgan

Polis kurşunlarıyla ölenlerin sayısı çoğalıyor

- ✓ 27 Ekim'de Antalya'nın Yeşildere Mahallesi'nde motorsikletiyle gezerken Yunus olarak adlandırılan polislerin "Dur" ihtarına uymadığı gerekçesiyle Çağdaş Gemlik adlı 18 yaşındaki genç vurularak öldürüldü.
- ✓ 18 Kasım'da İzmir'de zabıtalardan bir seyyar satıcının mallarına el koyarak tartakladığını gören 57 yaşındaki Doğan Kalender, olaya müdahale edince bir zabitanın kafasına telsizle vurmasıyla yere düştü ve kafasını kaldırma da çarparak can verdi. Polisten sonra zabıtalardan da öldürmeye başladı.
- ✓ 19 Kasım'da Ankara'da Altındağ'da devriye gezen polisler Serkan Çedik'i "dur" ihtarına uymadığı gerekçesiyle öldürdü.
- ✓ 21 Kasım'da İstanbul'da polis Soner Çankal isminde bir genci ayağından vuraarak etkisiz hale getirdi. Ardından komserin "Soner ise sık kafasına" demesi üzerine polisin gencin kafasına sıktağı ve öldürdüğü söylendi.
- ✓ Geçen yıl Avcılar'da Feyzullah Ete'yi öldüren polisin tahliye olmasına tepki gösteren kardeşi Ali Ete tutuklanarak cezaevine konuldu. Feyzullah Ete parkta otururken polisler tarafından dövülerek katledilmişti.
- ✓ 30 Ekim'de bindikleri taksi polisler tarafından durdurulan Mehmet Şah Araş, işkence gördü. Araş İHD'de yaptığı açıklamayla işkence olayını protesto etti. Ayrıca Beyoğlu'nda bir börekçinin önüne park eden polis otosunu uyaran bir işçi, polisler tarafından arabaya konularak işkence gördü.

Cezaevlerinde işkenceler artarak sürüyor

- ✓ Çağdaş Hukukçular Derneği İzmir Şubesi, TİHV İzmir Şubesi ve İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi yaptıkları açıklamayla 2008 yılının başından itibaren 22 tutuklunun cezaevlerinde yaşamını yitirdiğini duyurdu. Cezaevinde işkencelerin de sürdüğüne vurgu yapılırken, ayakkabı aramasından, kelepçe sıkılmasına, sözlü-fiziki saldırılardan psikolojik baskılara kadar her türlü baskının gardiyanlar ve askerler tarafından uygulandığı belirtildi. Ayrıca Adalet Bakanlığı'nın tutuklulardan gelen şikayet dosyalarının büyük çoğunluğunu dikkate almadığını, ancak işkence yapan görevlilerden gelen cezaların kaldırılması yönündeki talepleri ise anında dikkate aldığını açıkladılar.
- ✓ Sakarya'da Ferizli L Tipi'nde tutuklu bulunan Selahattin İşçimen'e işkence yapan 5 gardiyan tutuklandı. Diğer tutuklular da işkence gördüğünü belirttiler. 2005 yılında büyük reklamlarla "AB standartlarının üzerinde" sloganıyla açılan Ferizli'nin yüzü de diğer cezaevleri gibi kısa sürede açığa çıktı.
- ✓ Adana-Karataş Kapalı Cezaevi'nde kadın tutsakların kollarına "tek bayrak, tek dil, tek vatan" yazılı mühür vurulduğu ortaya çıktı. Cezaevinde bulunan PKK'li tutsakların gönderdiği bir mektupla ortaya çıkan bu durum Adana İHD tarafından basına duyuruldu. Mektupta, buna karşı çıkanların görüş haklarının elinden alındığı; ayrıca cezaevine ilk giren kadın tutsakların çırılçıplak soyularak arandığı bildiriliyordu.
- ✓ İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde TAYAD, TUYAB, TİHV, İHD, Tecrite Karşı Sanatçılar Girişimi, Dünya Hekimler Örgütü tarafından 16 Kasım'da Cezaevleri ile ilgili sempozyum düzenlendi. Sempozyumda tecrit ve cezaevi koşulları tartışıldı.

Basına ve yazarlara cezalar yağıyor

- ✓ Cezmi Ersöz'ün 90'lı yıllarda yazdığı bir yazı Leman Dergisi'nde tekrar yayınlanınca hakkında "Halkı askerlikten soğutmak" suçlamasıyla dava açıldı. Davanın ilk duruşması 30 Ekim 2008'de Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Cezmi Ersöz'e duruşmada çeşitli platformlar destek verdi.
- ✓ Günlük Evrensel Gazetesi'nin yazarları müdürü Mehmet Uğraş Vatandaş ve imtiyaz sahibi Ahmet Sami Belek PKK'nin deklarasyonunu yayınladıkları için birer yıl hapis cezasına çarptırıldılar.
- ✓ Atılım gazetesinin Kartal temsilcisi Kadir Aktaş'a 6 Mart 2006 tarihinde Ankara'da yaptığı basın açıklamasından kaynaklı 301. maddeden dolayı 5 ay hapis cezası verildi, ceza 3 bin YTL'lik para cezasına çevrildi.
- ✓ İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi Demokratik Halk İktidarı için İşçi Köylü Gazetesi'nin 31 Ekim-13 Kasım tarihli 29. sayısında terör örgütü propagandası yapıldığı gerekçesiyle dergiye birer ay kapatma cezası verdi.
- ✓ Akşam gazetesi muhabiri Mehmet Türkyılmaz Ergenekon haberi yapmak suçunu işlediği için 1 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.
- ✓ Torbalı kaymakamlığı, Ankara'da düzenlenen Alevi mitinginin taleplerini kanuna aykırı bularak Torbalı Alevi Bektaşî Derneği Başkanı Engin Türkoğlu'na dernekler kanuna muhalefet etmekten 450 YTL para cezası verdi.

“Kriz asıl bize, işçi sınıfına...”

Birleşik Metal-iş Gebze şube üyesi Sarkuysan işçisi ile TİS sürecini görüştük.

DSB: TİS sürecindesiniz, geline aşamayı anlatır mısınız?

Sarkuysan işçisi: MESS'le yapılan 6 sözleşme uyuşmazlıkla sonuçlandı. Maddi ve sosyal haklar tıkanı. MESS'in verdiği teklif enflasyon oranının altında (%4,5)

Sendikanızın eylem takvimine katılım nasıl? Başka nasıl eylemler bekliyorsunuz?

Katılım ilk başlarda iyi değildi. İşçinin kazanılmış haklarının geri alınacağı söylentisi katılımı arttırdı. En son greve kadar gitmesini bekliyoruz.

Türk Metal TİS'leri satarsa (ki satacak)tavrınız ne olacak?

Türk Metal'in anlaşmasını biz de onaylamıyoruz. Bizim sendikamız kendi verdiği teklif kabul görmezse genel greve kadar gider.

Daha önceki TİS'lerde Birleşik Metal-iş sendikası Türk Metal'den sonra “Türk Metal imzaladı biz de imzalıyoruz, yapacak birşey yok” diyerek imzayı atarsa tabanın tavrı ne olur? Sizin bu yönde çalışmanız var mı?

Şu an bizim sendikamızın imzalamak gibi bir tavrı yok. Zaten Türk Metal'in imzalayacağı biliniyor. Eğer onlar Türk Metal'den sonra imza atarsa biz işçiler toplu halde istifa ederiz.

Kriz sizi nasıl etkiledi?

Biz işçiler hayatımız boyunca hep kriz yaşıyorduk. Kriz patronların TİS sürecinde kazanılmış hakları geri alma planıdır. Gerçekte kar rekorları kırıyorlar. Kriz işçilere. Kriz bize. “Ne olacak işten atılacak mıyız” sorularıyla hem maddi hem psikolojik olarak bizi etkiledi.

Çelik iş, Birleşik Metal-iş, Türk Metal sendikasına üye işçilerin birleşik eylem örgütlenme planı var mı veya sendikanızın çabası var mı? Neler yapıyor?

Sendikaların ve işçilerin bildiğim kadarıyla böyle bir çabası yok. Sendikanın kendi bünyesinde çalışmaları var.

Son olarak söyleyeceğiniz birşey var mı?

Türkiye'yi daha karanlık günler ve kaos bekliyor. Bu eylemlerin sonunda metal işçilerinin istediği zam ve sosyal hakları alabileceğine inanmıyorum. Sonuç ne olur, şu an birşey söyleyemiyorum.

BİRLEŞİK METAL-İŞ sendikasına bağlı işyerlerindeki işçiler, her cuma tıkanan MESS süreci ile ilgili olarak, fabrikalarına girerken sabah protesto eylemleri yapıyorlar. Kartal'daki ABB fabrikasının işçileri de her cuma eylemlerle protesto gerçekleştiriyorlar. Biz de PDD okurları olarak 21 ve 28 Kasım tarihlerinde yapılan eylemlere katılarak destek verdik. Fabrikaya 300 metre kala servislerinden inen işçiler, fabrika önüne kadar sloganlarla yürüyerek taleplerini dile getirdiler. Eylemde “Kurtuluş yok tek başına ya hep beraber ya hiç birimiz”, “İnadına sendika inadına DİSK” sloganlarını atarak eylemi sonlandırdılar.

DSB'den Desa Ziyareti

Ağır çalışma koşullarına ve düşük ücretlere karşı Deri-İş sendikasında örgütlenen Desa işçilerinin direnişi 150'li günleri geride bıraktı. Düzce ve Halkalı fabrikasında sendikalı olduklarından dolayı işten atılan işçilerin fabrika önü direnişleri devam ediyor.

Her iki fabrikada direniş olmasına rağmen DESA denince akla Emine abla gelir. DSB olarak Kasım ayının başlarında Emine ablayı ziyaret ettik. Direniş yerinde eşi ile birlikte bizi karşılayan Emine abla ile direnişin geldiği aşamayı konuştuk. Mahkemenin devam ettiğini belirten Emine abla, dayanışma eylemlerinin sürdüğünü ama daha büyük dayanışmalar beklediğini ifade etti. Üyesi olduğu sendikanın (Deri-İş) kendisini yalnız bırakmadığını söyleyen Emine abla, Desa patronunun çalışan işçilerle temasını tamamen kestiğini, işçileri arka kapıdan servis araçlarına bindirerek getirip götürdüğünü anlattı.

Desa patronu istediği kadar sınırlar koysun, yüksek çitler örsün, Emine ablanın tek başına kararlı direnişinin çoktan Halkalı sınırlarını aştığı, hatta ülke sınırlarını aştığı ortadadır. Emine abla cesaretiyle, kararlı duruşuyla birçok kimseye esin kaynağı oldu bile.

Emine ablaya haklı mücadelesini sahiplendiğimizi, yanında olacağımızı belirterek direniş yerinden ayrıldık.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tarihsel Gelişimi VI

Sosyalizm'de işçi sağlığı

20. yüzyıl başlarında Almanya, İngiltere, Amerika gibi emperyalist-kapitalist ülkelerde işçi sağlığı alanındaki gelişmelerin vardığı son noktayı geçen sayımızda ortaya koymuştuk: Fabrikalarda işçi sağlığını korumaya dönük bazı yasal düzenlemeler yapılmaya, tazminat ve sosyal güvenlik sistemi oluşturulmaya başlanmış ve fabrikaları denetlemek üzere iş müfettişliği kurulmuştu. Bütün bunlar, dönemine göre ileri olmakla birlikte, pratikte yeterince uygulanmayan adımlardı. En önemlisi de bu adımlar, bütünlükten yoksun ve çok sınırlı bir kesimi kapsayan düzenlemelerdi. I. Emperyalist Savaş'ın yarattığı yıkım ve sefalet içinde bu sınırlı adımlar da yok olup gitmiş durumdaydı.

Emperyalist savaş öncesi Rusya da diğer emperyalist ülkelerden farklı değildi. Rusya'da sağlık hizmeti yerel yönetimlere bağlı olan zemstova sistemi ile yürütülüyordu. Ancak, burada verilen sağlık hizmetlerinden işçi, köylü ve emekçi kesimler yararlanamıyordu. Koyucucu sağlık hizmeti anlamında bir hizmet verilmediği gibi işçi sağlığı alanında da girişimlere rastlanmıyordu. İşçilerin ancak beşte birini kapsayan bir sosyal güvenlik yasası vardı. Bundan yararlanabilmek için primin yarısından çoğunu işçiler ödemek zorunda kalıyordu.

Rusya'da genel olarak yaşam ve çalışma koşulları kötüydü ve insanlar salgın hastalıktan kitleler halinde kırılıyordu. Ortalama yaşam süresi 32 yıla kadar düşerken, yıllık ölüm oranı yüzde 29.1'e kadar çıkmıştı. Fabrikalarda ise durum daha da kötüydü. Fabrika işçileri arasında ölüm oranı yüzde 82-87 gibi korkunç bir orana yükselmişti. Yani, **her yıl fabrikalarda çalışan 5 işçiden ancak biri bir sonraki yılı görebiliyordu.** Bu rakamlar, 20. yüzyılın başında Rusya'da halk sağlığı ve işçi sağlığı koşullarının ne kadar kötü olduğunu en çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır. I. Emperyalist Savaş ise bu koşulları daha da kötüleştirmiştir. İşte Ekim Devrimi böyle koşullarda gerçekleşti.

Ekim Devrimi işçi sağlığı anlayışında da devrim yaptı

Ekim Devrimi, bütün toplumsal alanda olduğu gibi işçi sağlığı alanında da bir devrim gerçekleştirdi. İşçi sağlığına bambaşka bir yaklaşım getirdi.

Daha Ekim Devrimi'nden önce, Nisan-Mayıs 1917'de Lenin sosyal güvenlik sisteminin özelliklerini anlatırken, bu yeni anlayışı da ortaya koyuyordu: Sosyal güvenlik sistemi, *"bütün işçileri kapsar; hasta, sakat, yaşlı, meslek hastalığı olanlara, anne, emekli, dul ve yetimlere tazminat öder; işçilerin konut edinmesini, sanatoryumdan ve tatil olanaklarından yararlanmasını, sağlık hizmeti almasını, işçi sınıfının çocuklarının kreş ve anaokulu gereksinimini parasız olarak sağlar."* Devrimden beş gün sonra, sosyal güvenlik sisteminin herkesi kapsayacağı ve merkezi bir yapı tarafından yürütüleceği ilan edilmiştir.

Lenin'in ortaya koyduğu ve devrimden sonra ilan edilen anlayış, sağlık, sosyal güvenlik, işçi sağ-

lığı ve işçinin yaşam düzeyinin yükseltilmesinin bir bütün olarak ele alındığı bir anlayıştı. **Bu, o tarihte hiçbir kapitalist ülkede olmayan ve işçi sağlığı alanında devrimsel bir sıçramaydı.**

İşçi sağlığına bütünlüklü yaklaşılıyordu. İşçi sağlığı denince, **sadece işçinin fabrikadaki yaşamı değil, konutunda ve yaşamının diğer tüm alanlarının da sağlıklı olması anlaşılıyordu.** Yani işçi sağlığının kapsamına sadece meslek hastalığı ya da iş kazaları girmiyordu. İşçi sağlığı, sağlıklı çevre, sağlıklı içme suyu, kanalizasyon sistemi, sağlıklı beslenme, aşılama, sağlık eğitimi, tedavi ve rehabilitasyon, tatil ve dinlenme, spor, kreş vb. bir bütün olarak işçinin sağlıklı yaşaması ve yaşam standardının yükseltilmesi için gereken bütün hizmetleri kapsıyordu.

İlk yasal düzenlemeler

Sosyalizmde işçi sağlığı alanında, onlarca ülkede ve onlarca yıl boyunca büyük bir deneyim birikimi oluşmuştur. Bütün bu zengin deneyimi aktarmaya bu yazının sınırları yetmez. Sosyalizmin beşiği ve diğer bütün ülkelere ilham kaynağı olan Sovyetler Birliği'nde işçi sağlığının örgütlenişi ve temel özelliklerini ortaya koymaya çalışacağız.

İşçi ve emekçilerin sağlığı en üst düzeyde anayasal güvenceye kavuşturulmuştur: Sosyalist Anayasa'nın 120. maddesinde; *"Sovyet halkı, hastalık ve/veya sakatlık olsun tüm yaşamı boyunca sağlığının korunması hakkına sahiptir. Bu hak, sosyal güvenlik sistemiyle, sağlık hizmetlerinin parasız ve-rilmesiyle ve herkesin ulaşabileceği sağlık kurumlarının kurulmasıyla garanti altına alınır. Toplumun sağlığının korunması SSCB devletinin temel sorumluluğu ve görevidir."* Gerçekten de **sağlık hizmeti, eşit, merkezi, planlı, basamaklı, entegre, toplumun gereksinimine dayalı, işçi ve emekçilerin katılımını sağlayan, nitelikli ve kolay erişilebilir bir sağlık hizmeti olarak örgütlenmiştir.**

Devrimden birkaç ay sonra, 1918 yılında, özel olarak işçilerin sağlığını korumaya yönelik yasa çıkartılmıştır. Bu yasa, tüm işçi ve emekçileri kapsamı ve diğer bir çok özelliği nedeniyle dönemin tek örneğidir. Yasaya göre, çalışma saatleri genel olarak 8 saatle sınırlanmakla birlikte, bazı iş kollarında 7, diyabetli işçilerde ise 6 saat olarak belirlenmiştir. İlerleyen yıllarda günlük çalışma saati kademesi olarak azaltılmıştır. Çalışma, haftada 5 gün ile sınırlandırılmıştır. Yasa ile işçilere yılda bir-iki ay izin ve yılda bir kez, tatil merkezlerinde parasız tatil yapma hakkı getirilmiştir. 18 yaş altındaki gençlerin tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaklanırken, 16 yaşından küçük çocukların çalıştırılması ise tamamen yasaklanmıştır. İşyerlerinde koruyucu giysinin giyilmesi, işçilere ilave süt dağıtılması ve tüm işçilerin periyodik olarak muayene edilmesi zorunlu kılınmıştır. Kadın işçilerin tehlikeli ve ağır işlerde, doğum öncesi-sonrası dönemde de gece çalıştırılması yasaklanmıştır.

Halk sağlığı alanında atılan ilk adımlar

Sağlık alanında ilk resmi adım, devrimci çatışmaların içinde, 26 Ekim 1917'de atılmıştır: Leningrad Askeri Devrim Komitesi, her tren istasyonunda, ilk yardım ve tedavi hizmeti veren

"Sağlık Sanitasyon Bölümü" kurulması kararını almıştır.

Hemen devrim sonrasında, eski sistemden kalan sınırlı sayıdaki tüm sağlık kurumları ya kapatılmış ya da eczaneler de dahil olmak üzere kamulaştırılmıştır. Aşılama zorunlu bir hizmet olmuştur. Devrimden sonra ilk iki yıl içinde, kanalizasyon gibi altyapı hizmetleri tamamlanmış, hamamlar yaptırılmıştır. Sağlıklı konutlar kurulmaya başlanmış, konutların yakınına kreş, anaokulu ve devlet gıda mağazaları açılmıştır. Bu hizmetlerin denetimi ve hizmetin sürekli sunulması için kırsal yerleşim yerleri de dahil sanitasyon (sağlıklılık yönünden) denetim birimleri kurulmuştur.

Anneler, çalışsın ya da çalışmasın tarım sektöründe dahi altı aydan sonra bebeklerini kreşe bırakabiliirdi. Üretim birimi nerede bulunursa bulunsun ihtiyaca göre, her bir üretim biriminde mutlaka kreş ve anaokulu bulunuyordu.

Fabrikalarda işçi sağlığı hizmetinin örgütlenmesi

Sanayi, kolektif çiftlikler ve hizmet sektöründe işyerlerinde "İlkyardım İstasyonu" kuruldu. Bu **ilkyardım istasyonlarında hem koruyucu sağlık hizmeti hem de birinci basamak sağlık hizmeti veriliyordu.** 1928 yılında sanayi kuruluşlarının yüzde 85'inde ilkyardım istasyonları kurulmuştu. Bu istasyonların yarısında doktor bulunuyordu. 1924 yılında 624 olan ilk yardım istasyonu sayısı 1965 yılına gelindiğinde 29 bin 357'ye çıkmıştı.

Kolektif ve devlet çiftliklerinde ilkyardım istasyonları dışında başka sağlık kuruluşları da bulunuyordu. Örneğin 1932 yılında, devlet ve kolektif çiftliklerde 1046 dispanser, 227 verem istasyonu, 763 hastane bulunuyordu.

1917 yılında fabrika işçileri yaklaşık olarak çalışanların yüzde 15'ini oluşturuyordu ve bu oran sanayileşme ile birlikte, 1928 yılından itibaren hızla artmaya başlamıştır. 1940 yılına gelindiğinde oran yüzde 33'e kadar yükselmiştir. Yine kolektif çiftlikler de bu tarihten itibaren artmıştır. Artış sadece işletme ve işçi sayısında olmamıştır. İşletme ölçekleri de hızla artmış, on binlerce işçinin çalıştığı devasa işletmeler oluşturulmaya başlanmıştır. İşletme ölçeğinde ve işçi sayısındaki bu artış, işçi sağlığı hizmetlerinin kapsamını da genişletmiştir. Büyük işlet-

melerde, “**Fabrika Sağlık ve Sanitasyon Birimi**” kurulmuştur. Bu birim genel olarak 4.000’den fazla işçinin çalıştığı yerlerde kurulurken, kömür, petrol vb. sektörlerde 2.000, maden gibi tehlikeli işyerlerinde ise 500 işçisi olan işyerlerinde kurulmuştur.

Bu birimler, sağlığı koruyucu ve geliştirici hizmetleri ile erken tanı ve hastalıkların ayakta tedavisini içeren birinci basamak sağlık hizmetlerini ve yatarak tedavi hizmeti verilen hastaneleri içeriyordu. Büyük işletmelerde 1000 yatak kapasiteli büyük hastaneler bile kurulmuştur.

Bu birim bünyesinde ayrıca, işçinin çocuğu için kreş, anaokulu, işçi ve ailesinin dinlenebileceği istirahat evleri, sanatoryumlar, kadın sağlık odaları, süt dağıtım merkezleri de bulunmaktaydı.

Bu birim içindeki kurumlar birbiri ile koordineli çalışır, **hizmetin planlanmasından uygulanmasına kadar her aşamada işçi katılımını sağlardı**. Özellikle, denetim temsilci olarak seçilen işçi ve sağlık ekibinin katılımı ile yapılmıştır.

Bu birimin birinci basamak sağlık birimlerinin verdiği hizmetlerden bazıları şöyleydi: Periyodik muayene; aşılama ve sağlık eğitimi; ilkyardım hizmeti ve eğitimi; işçilerin sağlık durumuna göre iş seçimine danışmanlık yapılması; üretim tipinin ve çalışma ortamının epidemiolojik ve hijyenik olarak incelenmesi; işçiler arasında meslek hastalıklarının, iş kazalarının ve ölüm hızlarının planlı olarak azaltılması, önlenmesi; her türlü sağlık göstergesinin kayıt edilmesi; işçilerin fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerinin yeterince karşılanmasının sağlanması; hastalıkların erken tanısının yapılması; ilk yardım ve acil durumlara müdahale edilmesi; uygun beslenmenin sağlanması ve psikoterapidir. Özel risk grupları ayrıca takip edilmekteydi. Örneğin, bu hizmetler kapsamında, 30 yaş ve üzerindeki kadınlar ile 40 yaş üzerindeki erkekler taşıyacakları riskler açısından (meme kanseri vb.) düzenli olarak izlenmekteydi. Her üretim biriminde tehlikeli olan tüm zararlı maddeler tespit edilip ulusal düzeyde de yayımlanmaktaydı.

Fabrika dışında işçi sağlığı hizmetinin örgütlenmesi

Koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin yanında, **işçinin rehabilitasyon, dinlenme ve tatil gibi ihtiyaçlarının giderilmesi de işçi sağlığı hizmetinin kapsamı içinde ele alınıyordu**. Bu hizmetleri verebilmek için, istirahat evleri, sanatoryumlar ve kaplıca-ılcılar gibi sağlık ve sosyal tesisler kurulmuştur. İşçilere istirahat evlerinden yararlanma imkanı veren istirahat evleri yasası 1921 yılında çıkartılırken, İngiltere’de, işçilere bu imkan, üstelik de sınırlı olarak, an-

cak 1946 yılında “Ulusal Sağlık Hizmeti Yasası”nda sağlanabilmiştir.

Devrim ile birlikte, sınırlı sayıda bulunan sanatoryum ve istirahat evleri kamulaştırılmıştır. 3 Mayıs 1920’de Lenin-grad yakınında ilk istirahat evi, 13 Mayıs 1921’de de köylüler için ilk sanatoryum açılmıştır. Bu gelişmeye bağlı olarak, 1921 yılında 630 olan istirahat evi sayısı, 1968 yılında iki bin 200’e yükselmiştir. 1965 yılında sekiz milyon kişi sanatoryum, istirahat evi ve tatil evlerinden yararlanmıştır. 1907 yılında kaplıca-ılcılardan hiçbir işçi ve köylü yararlanamaz iken, 1965’e gelindiğinde işçi ve köylülerin yüzde 47’si bu olanağı kullanabilmiştir. İşçiler için bir başka olanak da tatil evlerinin kurulmasıdır. **Her işçi ve emekçi, her yılın belirli bir zamanı parasız olarak tatil evlerinden yararlanabilmiştir**.

Kısacası, Sovyet işçisi ve köylüsü, işine giderken okul öncesi çocuğu ile birlikte evden çıkar, çocuğunu işyerindeki kreş/anaokuluna bırakır, işe başlamadan önce uzmanlar eşliğinde sporunu yapardı. Doğum-öncesi ya da doğum sonu dönemde olan kadın izlenir, ek süt takviyesi alırdı. İş çıkışında isterse günlük ya da gecelik sanatoryumlarda dinlenir, spor yapar ya da kitaplarını okuyabilirlerdi.

Denetim ve sağlık politikalarının oluşturulmasına işçilerin katılımı

Kapitalist ülkelerde, işçi sağlığı konusunda yasalar çıkarılır ve işçi sağlığı hizmet için çeşitli kurumlar oluşturulur. Ancak, yasaların uygulanmaması ve kurumların amacına uygun çalışmaması sürekli bir şikayet konusu olur. Müfettişler atanır, ama yine de yeterli denetim yapılamaz. Kapitalist bir ülkede her fabrikada sürekli bir müfettiş bulundurulsa bile, bu yöntemle yeterli denetim sağlanamaz. Oysa bundan 80 yıl önce sosyalizmde bu sorun çözülmüştür. **Sosyalizmde, fabrikanın da üretilen ürünün de sahibi işçilerdir. Fabrikanın çalışma düzeninin nasıl olacağına ve ne kadar ürün üretileceğine işçiler karar verir**. İşçi sağlığı alanında yapılan anayasal ve yasal düzenlemeler dahil bütün uygulamalar işçilerin katılımıyla belirlenir. İşçiler, politikaların oluşumuna ülke düzeyinde 5 yıllık planlar aracılığı ile katılırlar. İşçiler, parti, sovyet ve sendikal örgütlenmeler ile 5 yıllık planların ve işçi sağlığı politikalarının oluşturulmasına, hayata geçirilmesine ve denetlenmesine katılırlar. Bundan daha etkili bir denetim olamaz. Bu yüzden de sosyalizmde yasaların ve planların hayata geçirilmemesi düşünülemez. On yıllarca süren uygulamalar ve deneyim birikimi de bunu göstermektedir.

*Kaynak: Toplum ve Hekim (TTB Yayını)
Ocak-Şubat 2003 Cilt:18 Sayı: 1*

Ekim Şehitleri Mezar Anması

Proleter Devrimci Duruş okurları 2 Kasım’da Ekim Şehitleri’ni mezarları başında andı. Saat 15’te Mehmet Fatih Öktülmüş’ün mezarında yapılan saygı duruşunun ardından, Haydar Başbağ’ın mezarına geçilerek burada da saygı duruşunda bulunuldu. Ardından Osman Yaşar Yoldaşcan’ın mezarına geçildi. Os-

man Yaşar Yoldaşcan ve Ekim Şehitleri şahsında tüm dünyadaki devrim ve sosyalizm şehitleri için yapılan saygı duruşundan sonra, yapılan konuşmada bu dönem Ekim Şehitleri’nin özelliklerini kuşanmanın önemine vurgu yapıldı. Açıklamada ise Ekim şehitlerinin hayatlarından kesitler sunularak, onların uğruna dövüştükleri devrim ve sosyalizm davasını büyütme sözü verildi. Anmada "Ekim Şehitleri Ölümsüzdür", "Yaşasın Devrim ve Sosyalizm" sloganları atıldı.

Ekim Devrimi'nin Yıldönümünde Gazi'de Etkinlik

Bizlere yol gösteren, umutlandıran bir büyük Ekim ayını daha geride bıraktık. Tüm dünyada olduğu gibi biz Proleter Devrimci Duruş okurları da bu büyük devrimin 91. yıldönümünü de, ekim şehitlerini de unutmadık, unutmayacağız.

Ekim devrimini ve ekim ayında şehit düşen yoldaşları anmak için bir program düzenleyerek bir araya geldik. Saygı duruşuyla başlayan etkinliğimiz, sonrasında şehit yoldaşlara ve tüm devrim şehitlerine yazılan şiirlerle devam etti.

Etkinliğimizde, Ekim devrimi ve sosyalizmin kazanımlarının anlatıldığı bir sunum yapıldı. Tam da krizin tüm dünyada boy gösterdiği bu ayda Ekim Devrimi’ni anlatmak ona duyulan özlemi dile getirmek ve bu kriz zamanında kurtuluşun devrimle olacağını göstermek ayrı bir anlam kattı. Anmamız bir yoldaşın kriz ve Ekim Devrimi değerlendirmesiyle sürdü.

Son olarak sahneye çıkarak Osman Yaşar Yoldaşcan’ın ve Remzi Basalak’ın türkülerini söyledik ve halaylar çektik. Biz Gazi Proleter Devrimci Duruş okurları olarak düzenlediğimiz etkinlikte Sovyet komünistlerinin ve ona bağlı olarak Sovyet halkının, eşitlik ve özgürlük dolu bir gelecek bıraktığını görebiliriz. Lenin yoldaşın bir sözü bizlere her şeyi anlatıyordu; "Buz kırılmış, yol açılmıştır."

Başbüyük halkı belediyeyi protesto etti

Başbüyük mahalle halkı kentsel dönüşüm projesinin durdurulmasına rağmen mahallelerinde konut inşaatlarının sürmesi üzerine, yapılan konutların hukuka aykırı olduğunu söyleyerek dava açtılar.

TOKİ’ye dava açan mahalleli, Osman Köse’nin 27 kasımda gözaltına alınmasını protesto etmek için Maltepe Belediyesinin önünde basın açıklaması yaptılar. Basın açıklamasının ardından Maltepe meydanına doğru sloganlar atarak, düdük çalarak, alkışlarla gelen mahalleli, daha sonra meydanda İstanbul Büyükşehir Belediyesinin dağıttığı laleleri alarak parçaladılar.

Burada da bir açıklama yapan Başbüyük Dernek Başkanı Adem Kaya, “bizim evlerimizin çözümünü bulmayan Büyükşehir Belediyesi, lale dağıtarak halkı kandırmaya çalışıyor” diyerek konuşmasını bitirdi ve eylem dağıldı.

Eylemde sık sık “Hepimiz Osman Köse’yiz”, “Direne direne kazanacağız”, “AKP istifa”, “Yalancı başkan” gibi sloganlar atıldı. Biz de PDD okurları olarak mahalleliye destek verdik.

PDD okurları

Devletin tüm hışmını üzerine çeken

KÜRT ÇOCUKLARI

Son aylarda artan Kürt eylemlerinde çocukların yine en önde olmaları, çocuk üzerine yapılan demagojileri iyice arttırdı. Kürt çocuklarının kullanıldığına dair “yavuz hırsız” söylemler had safhaya vardı. Öyle ki, burjuva medya Kürt çocuklarını keşfe çıktı. Onların nasıl yaşadığı, ne düşündüğü, ailesi ve arkadaşlarıyla nasıl bir ilişki içinde olduğu mercek altına alındı. Sadece Kürt illeri değil, metropollerin varoşları da gezildi. Psikologlar, pedagoglar, sosyologlar, Kürt çocukları hakkında sözde bilimsel görüşlerini sundular. Bu çocuklar, incelenmesi gereken bir kobaydı onlar için. Ve inceledikleri bir çocuk değil, yabani bir varlık, bir suç unsuruydu sanki.

Belli ki, Başbakan Erdoğan'ı Kürt illerine sokma eylemleri, egemenleri ve onun sözcülerini oldukça rahatsız etmişti. **En çok da çocuklardan, onların öfkesinden korkmuşlardı.** Küçücük elleriyle attıkları her taş, egemenlerin kafasına düşen kaya gibiydi. Çocukları kaybetmek, geleceği kaybetmekti çünkü. O yüzden yeni Genelkurmay Başkanı, ısrarla 14-18 yaş grubuna dikkat çekiyor, “onları kazanmalıyız” diyordu. Heyhat! Taş atan çocuklara, şeker ve muz dağıtan “polis amcalar”la yapılan şovlar, çocukları bile kandırmaktan uzaktı. Çünkü bu çocuklar, polislerin gerçek yüzünü herkesten çok iyi biliyordu. En yakınları gözlerinin önünde işkence görmüş, öldürülmüş, tutuklanmıştı. Son yirmi yıl içinde yaklaşık otuz bin Kürt gerillası öldürüldü. Hemen her Kürt ailesinin evinden bir cenaze çıktı. Ve bu durum halen devam ediyor. **Kürt çocukları, silah sesleri, F-16'ların gürültüleriyle büyüdü.** Köylelerinden, memleketlerinden büyük şehirlere göçe zorlanarak aileleriyle birlikte, yoksulluğu tüm iliklerinde hissetti. Kürt oldukları için horlandı, aşağılandı. Okulda bilmedikleri bir dili öğrenmeye zorlandı, dilleriyle alay edildi.

Şimdi bu çocukların polise neden taş attığını soruyor ve bunu yadırgıyor, yargılıyorlar. Gerçekler böylesine tüm çıplaklığı ile ortada dururken...

Egemenlerin “çocuk sevgisi”

Sadece çocukları değil, ailelerini de hedefe çakıtlar. En çok da anneleri. Çocuklarına sahip çıkmadıkları, hatta “suç”a teşvik ettikleri için!

Bununla da kalınmadı, ailelere açıktan tehdit ve gözdağı başladı. Adana Valisi İlhan Atış, bu konuda en ileri gideni, en açık sözlü olanıydı. Eylemlere katılan çocukların ailelerinin yeşil kartını ellerinden alacaklarını söyledi önce. Sonra, ailelere hapis cezası verilmesini önerdi.

“Dünya Çocuk Hakları Günü” gibi anlamlı bir günde sarf ediyordu bu sözleri Vali. Gerçekte devletin bakışını en çıplak şekilde ortaya koyuyordu. Erkek egemen zihniyetini de konuşarak... Çocuklara sahip çıkması gereken, ilk önce annesi, teyzesi, halası olmalıydı ona göre. Sonra babası, amcası, dayısı gelirdi. Sonra da “devlet baba” tabii... Sıralamayla böyle yapmasına rağmen “biz çocukları, anne-babalarından daha çok seviyoruz” tiradını atmadan edemedi. **Hem de sevgi! Öldüresiye, bayıltası-ya...**

Vali'nin ilköğretim okullarında öğrencileri topl-

yıp gerillalarla çatışmada yaralanmış askerleri dindirttiği, çocukların duydukları olaylar karşısında frenalık geçirip bayıldıkları açığa çıkacaktı. Buna rağmen Vali, bu toplantıların süreceğini söylüyordu. Minicik beyinleri şoven propaganda ile dolduran, daha o yaşta yüreklerine kin ve nefret tohumları ekmeye çalışanların “çocuk sevgisi” buydu işte.

Elbette bu “sevgi” sadece Vali ile sınırlı değil. Hatırlanacaktır, **Başbakan Erdoğan da geçen yıl, eylemlerdeki kadın ve çocukları kast ederek, polise vur emri çıkarmıştı.** Bu kervana AKP Yozgat milletvekili Abdülkadir Akgül de katıldı. Büyük bir aymazlıkla “devletime, milletime karşı geleni vurmaktan hoşlanırım” diyordu. Kadın, çocuk fark etmezdi. Devlete, millete karşı geliyorsa “gül atacak halimiz yok ya” diyor, “bunları engellemek için vura-cağız tabii”yi ekliyordu.

Çocuklara ağır hapis cezası

Diyarbakır'da, Hakkari'de, Adana'da ve diğer illerde gösterilere katılan çocuklardan yüzlercesi gözaltına alındı, işkenceye tabi tutuldu ve önemli bir kısmı da tutuklandı.

Bu çocuklar hakkında “*lastik yakmak, güvenlik güçlerine taş atmak ve kamu malına zarar vermek*”ten 25'er yıl hapis istemiyle dava açıldı. Savcı, hazırladığı iddianamede çocukların “*katıldıkları olayların hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda*” olduğuna dair bir de psikolog raporu eklemişti.

Adana'da gösterilere katıldığı gerekçesiyle tutuklananlar arasında okuma-yazma bilmeyen çocuklar da vardı. Fakat tutuklama kanıtları olarak, iki kitap, bir broşür ve dergi gösterildi. Bu çocuklar, cezaevinden gönderdikleri mektuplarda “*dipçiğin kabzasıyla kafamıza vurdular, coplarla sırtımıza, kafamıza nasıl denk gelirse vahşice vurup, plastik mermi kullandılar, kafamız yarıldı, bedenimizde darp izleri var*” dediler. Adana Valisi'nin “*tek bir çocuğun dahi burnunun kanamadığı*” yalanını yüzüne çarparcasına...

Aynı günlerde geçen yılki Newroz kutlamalarının sapanla taş attığı iddiasıyla gözaltına alınan 17 yaşındaki bir gence, 13 yıl 6 ay hapis cezası verildi. Diyarbakır'da yargılanan bu genç hakkında “*terör örgütü adına suç işlemek*” gerekçesiyle 20 yıl hapis istenmiş, sonra 13 yıl 6 aya düşürülmüştü. Yaş küçüklüğünden dolayı da bu ceza, 7 yıl 6 aya indirildi. Tek suç kanıtı ise, sekiz sapan taşıydı.

Devletin ikiyüzlülüğü

Çocuklara işkence ve ağır cezalar yeni değil kuşkusuz. Daha önceki yıllarda da bu ülkede çocuklar işkence gördü, hapis cezalarına çarptırıldı. Özel-

likle Manisa'da işkence gören çocuklar hatırlardadır. Keza 12 Eylül yıllarında, 17 yaşındaki Erdal Eren'i asabilmek için, 18 yaşında gösterdikleri bilinmektedir.

Ancak **son olaylarla birlikte bu çocukların yaş oranları hem iyice küçüldü, hem de cezalar çok daha kitlesel bir hal aldı.** Durumu daha vahim ve çarpıcı kılan da bu oldu. Ama sadece bu da değil. Aynı dönemde devletin çocuğa bakışını açığa çıkaran birçok olay arka arkaya patlak verdi. Hüseyin Üzmez adındaki 70 yaşındaki faşist sapığın, 14 yaşındaki kız çocuğuna cinsel tacizde bulunmasına rağmen, adli tıp raporuyla serbest bırakılması, Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki engelli çocuklara yapılan işkencelerin gizli kamerayla çekilip tüm dünyada gösterilmesi, kız yurtlarında bekaret kontrolü, fuhuşa itilen kız çocukları ile çocuk istismarı her yandan kendini kustur.

Hal böyleyken, Kürt çocuklarının eylemlerde öne sürülerek kullanıldığını söyleyen, “çocuk sevgisi” üzerine demagoji yapan da, yine onlardı. **Bu düzende çocukların nasıl birer meta haline getirilip sömürüldüğünü bilmeyen varmış gibi...** Reklamlardan porno sitelerine çocuğun cinsel istismarı bir yana, milyonlarca çocuk işçi, ucuz işgücü olarak kullanılıyor, sömürülüyor. En hafifinden faşist-şoven gösterilere alet ediliyor. İstiklal marşının 14 kıtasını, Necip Fazıl'ın şiirlerini ağlayarak ezbere okuyan, asker veya polis üniforması giydirilerek resmi törenlere getirilen, başı örtülü bir şekilde Kuran hatmettirilen az mı çocuk gördük televizyon ekranlarında. Daha geçtiğimiz aylarda PKK'nın Dağlica baskınının ardından, ilkokul çocuklarının ellerine bayraklar verip yürüyüşler yaptıran, avaz avaz onuncu yıl marşını okutturan, bu devlet değil miydi?

Şimdi hiç sıkılmadan büyük bir ikiyüzlülükle çocukların kullanıldığını söyleyip nutuklar atıyorlar. Çocuklara ve ailelerine kin kusuyor, ceza yağdırıyorlar. **Siz hiç uyuşturucu kullanan zengin çocuklarının ailelerinin suçlandığını duydunuz mu?** Ya da hız merakı yüzünden arabayla birini öldüren gençlerin ailelerine tek bir laf edildiğini? Fakat sözkonusu olan Kürt ve yoksul çocuklar ise “vur abalıya”! Filistin'de taş atan çocukları direnişin simgesi olarak yücelt, ama Türkiye'de “terörist” muamelesi yap!

Çocukları da savaşı da kaybettiniz!

Gerçek şu ki, ezilen her halkın çocuğu gibi Kürt çocuğu da kavganın içinde büyüyor ve onun önemli bir parçası oluyor. Filistin'in “taş generalleri” gibi onlar da giderek daha fazla ön saflarda yerlerini alıyorlar. Ve egemenlerin hiddetini, şiddetini daha fazla üzerlerinde topluyorlar.

Çocukların bu denli kavganın içine girmesi, o davanın ne kadar sahiplenildiğini, halklaştığını gösterir. Kürt sorunu, kadını-çocuğu ile sahiplenilen bir sorundur. Ne yalan ve demagojileri, ne artan şiddetleri bu gerçeği değiştiremez. Çocukları kaybeden Türk egemenleri, bu savaşı da kaybetmiştir.

Son aylarda Somali'li deniz korsanları, kaçırdıkları gemiler ve istedikleri fidyeler nedeniyle sıkça haberlere konu olmaya başladılar. Lastik botlara binmiş bir avuç insan, içinde petrol, tank vb taşıyan devasa gemileri kaçırıyor, sonra fidye pazarlığına giriyorlar. Sahibi tarafından peşine düşülmeyen ya da pazarlığın uzadığı gemilerdeki personelin çektiği açlık ve yoksunluk; kaçırılan geminin büyüklüğü; istenilen fidyenin miktarı gibi konular sıkça haberlerde yer alıyor.

Aslında "korsanlık" feodal döneme ait bir kavram olarak literatürde yer alırdı. Emperyalizm döneminde ise, dünya üzerindeki tüm topraklar (ve sular) paylaşıldıktan sonra, her türden korsanlık faaliyeti, kimlik ve kabuk değiştirdi, emperyalist tekellere özgü bir faaliyet haline geldi.

Bugün insanlar, tuhaf bir şaşkınlıkla, ortaçağ korsanlarını anlatan filmleri seyredencesine izliyor bu haberleri. Ama korsanlar da, yaptıkları eylemler de gerçek. 2006 yılının sonlarından bu yana 100'den fazla gemiyi kaçırdılar ve bu gemilerden 100 milyon dolara varan fidye aldılar. Bugün ellerinde, 3'ü büyük 12 tane gemi var. Ve dünya, bu korsanlara askeri bir müdahalede bulunup bulunmamayı tartışıyor.

Somali'nin 'kara' tarihi

'90'ların başlarında, ABD'li petrol arama şirketlerinin Somali'de zengin petrol ve doğalgaz yatakları bulması, Somali üzerinde emperyalist hegemonya savaşının hız kazanmasına neden oldu. '91 yılında ülkede emperyalistlerin kızıştırdığı bir iç savaş patlak verdi. Bu iç savaşı bahane eden ABD, '92 yılının Aralık ayında Somali'yi işgal etti. İşgal, ABD açısından tam bir fiyaskoyla bitti. '93 yılının Ekim ayında, direnişçiler bir ABD helikopterini düşürdüler, içindeki askerleri öldürüp sokaklarda sürüklediler. Bu olay üzerine, **ABD ordusu, arkasına bakmadan Somali'den kaçtı.**

Kendisi kaçtı, ama arkasında işbirlikçisi aşiretler bıraktı. O tarihten sonra Somali bir kan ve ateş deryasında yaşamaya başladı. **Hükümet yoktu, parlamento yoktu, devlet yoktu.** ABD yanlısı aşiretler, kendi bölgelerinde dizginsiz bir terör estirerek hakimiyet kurmaya çalışıyorlardı.

2004 yılında BM'nin kararıyla, ABD yanlısı bir Geçici Hükümet kuruldu. Ancak bu Geçici Hükümet, hiç bir zaman gerçek bir hükümet olamadı, güç ve etki kuramadı. Aynı tarihlerde, Şeriat Mahkemeleri Birliği (ŞBM) adındaki direniş hareketi, etkisini ve hakimiyet alanını büyüttü. ŞBM, yerel çetelere, ABD'ci aşiretlerle ve ABD'ci kukla hükümete karşı mücadeleyi büyüttü, kendi yönetim mekanizmalarını oluşturdu, kentlerde yerel yönetimler kurdu. **Hiçbir hükmü olmayan Geçici Hükümet'in karşısında, ŞBM'ler Somali'nin gerçek hükümetini oluşturdular.** Çetelere ve ABD'ci aşiret yapılanmalarına karşı verdiği savaş kitlelerin desteğini kazanmasını, gücünü büyütmesini sağladı. ABD, bu ŞBM'lerin El Kaideci olduğunu ilan etti ve lanetledi. Ancak onun iddiasının aksine, ŞBM'lerin önderliğini "ılımlı" kesimler yapıyordu ve onların arkasından da Somali'nin giderek güçlenmekte olan burjuvazisi vardı.

Somali'de giderek daha örgütlü daha oturmuş bir devlet yapısına doğru gitmekte olan bu tablo, ABD'nin müdahalesiyle 2006 yılının Aralık ayında birden bozuldu. Aralık ayında ABD Dışişlerinden kimi yetkililer, Somali'nin komşusu olan Etiyopya'ya bir ziyaret gerçekleştirdiler. Ziyaretin hemen arkasından Etiyopya, Somali'yi işgal etti. Etiyopya ABD'ye bağımlı, hatta CIA'nın gizli hapishaneleri bulunan bir ülke.

Somali korsanları neyin peşinde?

ABD, '93 yılında kendisinin kaybettiği savaşı, bu defa Etiyopya üzerinden yeniden başlattı. ABD de savaşa havadan ve denizden bombalamalarla katıldı, Somali'nin üzerine bombalar yağdırdı.

İşgal, Somali'de uzun yıllar süren direnişin üzerinden kurulmuş olan dengeleri yeniden bozmuş oldu.

Somali'de deniz korsanlığı, ilk olarak '93 yılında ABD'nin yenilerek ülkeden çekilmesinin arkasından başlamıştı. Zengin ton balığı kaynaklarına sahip olan **Somali sularında avlanmaya gelen başka ülkelerin gemilerine karşı, Somalili balıkçıların silahlanması ve kendi ekonomik çıkarlarını koruma çabasının bir ürünüydü.** Bu durum hızlı bir biçimde kendi sularına gelen gemileri rehin almaya dönüşmüştü. **2004 yılında ŞBM'ler sadece Somali topraklarında değil, sularında da kendi hakimiyetlerini kurdular ve korsanlığı tamamen bitirdiler.** 2004-2006 arasında Somali sularında korsanlık faaliyeti hiç yaşanmadı. 2006 sonundaki işgalden bir süre sonra, korsanlık faaliyetleri yeniden başladı. Üstelik bu defa dünya gündemine çok etkili bir biçimde oturarak.

Neden Somali, korsanlar kim

ABD'li petrol tekellerinin Somali'de zengin petrol ve doğalgaz yatakları bulmasının arkasından, ABD işgalinin sürdüğü '93 yılında ABD'li petrol tekelleri bölgeye akın ettiler. Conoco, Amaco, Chevron gibi tekeller, Somali topraklarının yaklaşık dörtte üçünde araştırma ve sondaj faaliyeti yürütmek üzere önemli anlaşmalar yaptılar. Sonrasında, ABD'nin ülkeyi terketmesinin arkasından, başta Çin, İngiltere ve Fransa olmak üzere, pekçok ülke Somali petrolü için değişik zamanlarda anlaşmalar gerçekleştirdiler. Bugün Somali topraklarında kurulacak olan bir hükümet, hangi emperyalist ülkeyle işbirliği yaparsa, onun anlaşmasını geçerli sayacak ve diğerlerini feshedecek. Bu nedenle Somali, bütün emperyalistlerin gözünü diktiği bir alan.

Ancak onun önemi sadece sahip olduğu petrol yataklarından kaynaklanmıyor. Coğrafi konumu, bundan çok daha büyük bir önem taşıyor. **Somali, Akdeniz-Süveyş Kanalı-Kızıldeniz-Aden Körfezi üzerinden Hint Okyanusu'na giden deniz yolunun en önemli kavşağında bulunuyor.** Bu yol, İsrail başta olmak üzere Akdeniz'e kıyısı olan bütün ülkelerin, hatta Rusya'nın, Asya pazarına denizden ulaşmasının en kolay yolu. Tersten, Çin de Akdeniz pazarına bu yol üzerinden gitmektedir. Ve Somali, tek başına bu yolu kontrol altında tutabilir. Keza oldukça uzun kıyı şeridi sayesinde hem Hint Okyanusu hem de Doğu Afrika'da kontrolü sağlamak mümkündür. Diğer taraftan, **İran körfezine de oldukça yakın bir noktadır Somali.**

Afrika'daki pazar savaşı, son yıllarda giderek keskinleşiyor. ABD ve Çin başta olmak üzere emperyalistler, Afrika'yı kendi hegemonyaları altına almak istiyorlar.

Çin Angola ve Nijerya ile petrol ve doğalgaz anlaşmaları imzaladı. 4 yıl kadar önce Sudan'da bir petrol rafinerisi inşa etti ve buradan akan petrolü Çin'e

taşımaya başladı.

Bugün Sudan'daki bütün petrol yataklarını Çin işletiyor.

Keza Zambiya, Kongo, Nijerya gibi ülkelerle imzaladığı anlaşmalarla madenlerini kontrol altında tutuyor. **Afrika'nın neredeyse bütün ülkelerine Çin'in eli uzanmış durumda.** Ve Somali, Çin için adeta Kuzey Afrika'ya giriş kapısı gibi duruyor. En başta Sudan petrolünü rahatça ve "korsanlardan" korkmadan taşıyabilmesi, Somali hakimiyetini kazanmaktan geçiyor.

ABD ise, öncelikle Çin'i kontrol edebilmek için Somali'yi ele geçirmek istiyor. Somali'de bir deniz üssü kurarak Arap ülkelerinin petrol ve ticaret yollarını denetim altına almak, Çin'in bu ülkelerle ilişkisini sınırlamak istiyor.

Diğer taraftan, ABD açısından Afrika'nın önemi giderek büyümektedir. ABD'nin Afrika'ya yaptığı mali yardımlardan da bu anlaşılmaktadır. ABD, 1997-2001 yılları arasında 40 milyon dolarlık askeri yardım yaptı, bu rakam, 2002-2006 yılları arasında 130 milyon dolara yükseldi. 2007 yılında ise, ABD Afrika Komutanlığı'nı (AFRICOM) kurdu. Irak savaşıyla Ortadoğu'da istediği hedeflere ulaşamayan ABD, petrol ihtiyacını Afrika'nın zengin rezervlerinden karşılamayı hedefliyor.

Bütün bu nedenlerden dolayı, ABD bir taraftan askeri yardımlarla, bir taraftan göstermelik insani yardımlarla, Afrika ülkeleriyle olan ilişkilerini güçlendirmeye, Afrika üzerindeki etkisini artırmaya çalışıyor. **ABD başkanlık seçimlerinde Afrika kökenli siyah bir adayın ortaya çıkması ve hatta seçimleri kazanması** bile, ABD'nin bu politikalarından, uluslararası alana vermeye çalıştığı mesajlardan bağımsız değil.

Bütün bunlar, Somali'yi ABD açısından önemli kılan etkenler. Gelecekte kaçınılmaz biçimde yaşanacak olan İran savaşında avantajlı konuma geçmek; Çin'in Afrika topraklarında giderek artmakta olan hegemonyasını kontrol altına almak; Afrika'daki hegemonyasını güçlendirmek için, ABD'nin Somali'de hakimiyetini kurması bir zorunluluk olarak görünüyor.

2001'den bu yana attığı her adımda "terörizme karşı savaş-El Kaide" bahanesini ileriye süren ABD, Somali'de de aynı bahaneye sarıldı. **Ülkede gelişmekte olan yönetimi "Kaideci" olmakla suçlarken, kendisi de korsanları destekliyor.** Modern gözetleme araçlarına, sahte parayı tespit eden aletlere, teknik olarak önemli mühimmatlara sahip olan ve iyi eğitimden geçirilmiş bu 21. yy korsanlarının, ABD'den destek aldığı yönündeki veriler giderek artıyor. Stratejik öneminden dolayı Somali'den elini çekmeyen ABD, bu korsanların varlığını yarın belki Somali'nin yeniden işgali için, belki de Somali'yi ele geçirerek kurmadığı bölge hakimiyetini korsanlar üzerinden kurmak için kullanmayı amaçlıyor. Ancak bütün bu hegemonya savaşları, Somali halkının her geçen gün artan açlığını ve yaşadığı acıları daha da büyütüyor.

Avrupa'da kriz ve eylemler

Dünyada yaşanan ekonomik krizin boyutuna baktığımızda Avrupa'da sürekli kriz gündemdeydi ancak İspanya'daki otomotiv işçilerinin militan eylemleri ve İzlandalıların haftalardır süren gösterileri dışındaki eylemler, daha çok protesto niteliğindeydi. Ön plana çıkan İtalya ve Almanya'daki radikal öğrenci eylemleriydi. Öğrenciler eğitim özelleştirilmesi ve eşitsizliğe karşı yüzbinler olarak sokağa çıktılar.

Devletlerin bankalara aktardığı paralar büyük tepkiler çekmesine, *"Krizi biz yaratmadık faturasını da biz ödemeyeceğiz"* sloganlarına rağmen tüm burjuva medya tarafından öfke daha çok *"beceriksiz şirket yöneticilerine"* ve *"aç gözlü"* bankacılara yönlendirilmeye çalışılıyor. Kapitalizmin krizi *"beceriksiz"* birkaç yöneticinin sırtına yıkılmaya çalışılıyor. Genel kesime hakim olan hava da bu. Tepki büyük ancak sisteme değil, bir avuç şirket yöneticisine ve onlara yardım eden devlete. Kriz kapitalizmin krizi olarak tanımlansa da birçok gazete ve dergide *"eski marksist"* bir çok ünlüden, *"bu krizlerin hep olduğu ve diğer krizler gibi bunun da aşılabileceği"* propagandası yapılıyor. Yani *"krizlerle yaşamayı bilmeliyiz, bugün kriz var, ortak çaba harcarsak krizden çıkarız"* havası yaratılmaya çalışılıyor. Yine AB'nin üzerinde gerçek anlamda anlaşılmış bir plan olmasa da, yaratmaya çalıştıkları hava *"elele verdik krizi yönetiyoruz"* havası.

Eylemler doğrudan kapitalist sistemi hedeflemese dahi, devletlerin bankaları kurtarmak için yüz milyonlarca Euroyu hediye etmesi öfkenin kaynamasına neden oluyor. Ancak krizin *"tarihi bir kriz"* olduğu çok konuşulsa da Avrupa'nın özellikle önde gelen ülkelerinde henüz tüm sonuçlarıyla yaşanmıyor.

Krizle birlikte yaşanan diğer bir gelişme de kitlelerin ABD'ye duyduğu tepki ve krizin kaynağı olarak ABD'yi görmesi. Bu bir yanıyla *"süper güce"* tepkiyi çoğaltsa da kapitalist sistemin gözden kaçırılmasına ve enerjinin yanlış yere akmasına neden oluyor. Sendikaların işbirliğinin sonucu olan hareketsizliği, solun zayıf hali ve krizin sonuçlarının henüz tüm boyutlarıyla yaşanmıyor olması eylemden çok korkuyu, belirsizliği ve tartışmaları çoğaltmış durumda. Yukarıda bahsettiğimiz gibi bir yandan *"bu kapitalizmin devresel krizidir, aşarız"* tartışmaları ile *"sistemi yıkmak değil, onunla başetmeliyiz"* propagandası mücadeleyi yoğun bir biçimde sistem içinde tutma ideolojik bombardımanı yaşıyor. Ancak diğer yandan **farklı sol gruplar içinde bugüne kadar kalıplaşmış birçok görüşün kırılması, anti kapitalizm, Marks ve Lenin'e dönük ilgi her geçen gün biraz daha güçleniyor.**

Gündemde olan önemli bir konu da devlet ve devletin yapısı. Şu an ulus devletler hakem rolüne bürünmüş. Ve burjuvaziye aktarılan paralar sanki burjuvaziye değil, işyerlerini de, yani işçileri de kurtarmak için verilmiş havası yaratılıyor. Kitlelerde, devletin batık banka ve şirketleri kurtarması büyük bir öfkeye neden oluyor. Ancak aynı zamanda devletin kimin devleti olduğu, yani zaten burjuvazinin devleti olduğu, gerçeğini çarpıtıyor. Kendisine *"küreselleşme"* karşıtı diyen ve tüm sorunu *"neoliberal"* politikalarda gören kesim, *"biz haklı çıktık, neoliberal politikalar artık vazgeçilmeli"* sloganıyla yola çıkıyorlar. Bu grubun en etkili uzun süredir bir varlık gösteremeyen ve kitle toparlayamayan Attac. Militan bir kesimi düzen içi mücadeleye çekme çabası bunlara havale edilmiş durumda.

Savaş ve krizin bağıni kurarak ikisine karşı birlikte eyleme geçen, şimdiye kadar sadece İngiltere solu oldu. Onun avantajı ise savaş karşıtı mücadelede, yıllardır belli bir güç ve hazırlığa sahip olarak sürece girmesi ve eylem halinde olan bir ekibin krizle savaş arasındaki bağlantıyı kurmasından kaynaklanıyor. Diğer ülkelerde özellikle Almanya'da bu bağlantı henüz tartışmalara dahi girmiş değil.

Sonuçta önemli olan nokta, kitlelerde gelişen gelecek kaygısı ve öfke. Öfke şimdilik gelecek kanallarını henüz bulamadı. Ancak gerek İspanya örneği gerekse de öğrenci eylemleri bunun habercileri.

İzlanda'da binlerce insan sokakta

320 bin nüfuslu İzlanda'da 6 bin kişi sokağa çıkarak devleti iflasın eşiğine getiren hükümeti istifaya çağırıyor ve erken seçim istedi. İzlanda'da bugüne kadar görülmemiş şekilde öfkeli olan kitle, parlamentoya tuvalet kağıdı, domates ve yumarta atarak protestosunu sürdürdü. Yine 320 bin nüfuslu İzlanda'da sokağa 6 bin kişinin çıkması oldukça ciddi ve kitlesel bir eylem anlamına geliyor.

İzlanda yabancı para kaynakları kullanarak aşırı büyüme kaydeden ülkelerden biri. Finans sektörünün çöküşüyle birlikte İzlanda bankaları ve hükümeti sırf İzlandalıların değil, özellikle Belçikalı, İngiliz ve Alman müşterilerinin protestoları ile karşı karşıya kaldı. İzlandalıların krizin ardından yüzde 15 enflasyon ve yoğun işsizlikle karşı karşıyalar. İzlanda ancak borçlarını geri ödeme vaadi verip, IMF'nin yaptırım paketini kabul ettikten sonra IMF ve diğer AB ülkelerinden kredi alma garantisi alabildi. İzlanda'ya şimdilik IMF'den iki milyar Dolar, toplam altı milyar Euro kredi gelecek.

22 Kasım günü, bir önceki hafta gibi İzlandalıların sokaktaydı, bu sefer hedef sadece muhafazakar partisi değildi. Bu defa IMF ve Merkez Bankası'nın şefi de hedefteydi. Eylemciler ağırlıklı sol ve anarşist grupların örgütlemesi sonucu meydana gelmişti. Parlamentonun önünde yapılan eylem sonrası kitle, 8 Kasım'da gözaltına alınan bir eylemcinin serbest bırakılması için emniyet binasına doğru yola çıktı. Eylem radikalleşti ve polis biber gazıyla saldırıya geçti. İzlandalıların eylemi büyüyerek devam ediyor. Eylemciler talepleri yerine gelene kadar mücadeleye devam edeceklerini açıkladılar.

İspanya'da otomotiv işçileri barikatlarda

Barcelona'da Nissan Otomotiv Firması'nın işçileri haftalardır sokakta. Japonya'ya ait Nissan marka otomotiv firması krizi gerekçe göstererek 2 bin işçinin işine son vereceğini açıkladı. İşçiler zaten haftalardır kısa süreli çalışma ve ücretsiz izin uygulamasıyla karşı karşıyaydı. Nissan'ın Barcelona'daki fabrikasından 2 bin işçi çıkarmak demek fabrikadaki işçi sayısını yarı yarıya indirmek anlamına geliyor. Buna otomotiv yan sanayi işçileri eklenince işsizlik daha da büyüyecek. İşçilerin çoğu krediyle ev aldıkları için, en büyük korkuları evlerini kaybetmek. Nissan işçileri 2 bin işçinin işten çıkarılacağını duyunca sokağa taşılar. Öfkeli işçiler barikatlar kurarak, Nissan'ın şirket yönetim binasına boyalı yumarta, taş atarak tepkilerini gösterdi. Nissan yöneticileri, eylemler karşısında İspanya'yı üretim yeri olarak toptan terk etme tehditlerini savuruyor.

Nissan işçilerinin eylemle yolunu açma mücadelesine, araba lastiği üreten Pirelli işçileri de katıldı. Pirelli kriz gerekçesiyle çalışanların yüzde 30'unu yani 280 işçiyi işten çıkaracağını açıkladı. Kasım başında ateşlenen eylemler 20 Kasım'da 500 işçinin fabrikanın etrafına barikat kurması, tüm yolları tutması ve girişte oturma eylemi yapmasıyla yeni bir aşamaya geldi.

İşçiler krize rağmen tüm bu şirketlerin kar ettiğini, işten çıkarmalara izin vermeyeceklerini, işlerini ve paralarını istediklerini açıkladılar.

Otomotiv işçilerinin eylemleri tüm İspanya'ya yayılıyor. Bir eylem de Gijon tersanesinde yaşandı. Gijon işçileri tersanenin kapatılıp işçilerin işten çıkarılmasına karşı barikatları ateşe verdiler.

İsviçre'nin bankalar semtinde eylem

İsviçre'nin bankalar semtinde 3 bin 500 kişi krizin sorumluları hesap versin sloganıyla eylemdeydi. Eylem sendikalar ve partiler tarafından düzenlendi. Eylemciler bankaları kurtarmak için verilen paranın sosyal hizmet için kullanılmasını talep ettiler.

Avrupa'da kriz ve eylemler

Almaya'da otomotiv endüstrisi binlerce işçiyi işten çıkaracak

Almanya'da IG Metal sendikası Eylül ayında toplu sözleşmelere yüzde 8 zam talebi ile girdi ve onbinlerce işçinin sokağa taşıdığı eylemlerden sonra işçileri üç kuruşa sattı. Sendika yöneticileri işçilerin öfkesinden korktuklarını açıktan basın açıklamasında ilan ettiler ancak ellerinden daha fazlasının gelmediğini de ilan ettiler. Korkuları boşuna değildi, bu yıl metal işçileri uzun süredir yaşanan sessizliğini bozmuş ve onbinlercesi sokağa çıkmıştı. Ancak toplu sözleşmenin satılmasının ardından özellikle Berlin'deki metal işçileri bu TİS'i kabul etmeyeceklerini açıklasalar da, işçilerin genelini harekete geçiremediler. Almanya'da sarı sendikalar yine görevlerini yerine getirdi, bu yıl da ekonomik kriz gerekçe olarak onların yardımına koştu.

Mercedes Benz için Daimler'in patronu 2009'da 150 bin arabının daha az üreteceğini, işçilerin haftalık 30 saat çalışabileceğini, aralarda izinlerin olacağını açıkladı. BMW, bu kriz tarihi bir kriz açıklaması yaparak bu yıl 8 bin işçinin işten atılacağını açıkladı. Opel, Alman devletinden bir milyar yardım istedi, VW ise, bu krizden çok sarsılacaklarını ve işten çıkarmalar, ücretsiz izin, iş saatlerinin kısaltılması vb. önlemler paketini açıkladı ancak kesin bir plan ortaya koymadı. Devlet hemen harekete geçerek araba vergisini kaldırdı ve araba alımını teşvik etmeye çalıştı. Ancak otomotivin, devleri bu önlemlerin yetmeyeceğini, devletin yardımlarını genişletmesi gerektiğini açıkladılar.

Tüm bu açıklamalara ve haftalardır üretime ara verilmesine rağmen sendikalar eylem çağrısı yapmadılar. Yaptıkları açıklamalar "krizden en iyi şekilde çıkmak için işverenlerle pazarlık yapıyoruz". TİS'i satan sendikanın işverenlerle yapacağı pazarlıktan neyin çıkacağı belli. Onbinlerce otomotiv ve otomotiv yan sanayi işçisi korku içinde bekleyişini sürdürüyor.

Bunun yanında diğer AB ülkelerinde irili ufaklı "krizin faturasını biz ödemeyeceğiz" eylemleri olmasına rağmen, Almanya'da işçiler henüz sokağa çıkmadılar. Otomotiv işçileri krizden en ağır etkilenen sektör ve aynı zamanda Alman sanayisinin de can damarı. Alman devletinin hemen krize müdahale edeceğini açıklaması, krizin tüm sonuçlarının henüz yaşanmıyor olması kendiliğinden örgütlenen eylemlerin yokluğunu açıklıyor. Sarı sendikaların tavrı ortada, sol ise şu an daha çok toplantılarla eyleme hazırlanmaya çalışıyor. Çeşitli renkte sol grupların yaptığı toplantılarda kriz analiz edilmeye ve eylem yöntemleri tartışılmaya çalışılıyor. Yer yer Attac gibi "başka bir dünya mümkün" grubu eylemler yapsa da bunlar daha çok sembolik eylemler şeklinde kalıyor.

Politeknik Direnişi'nin yıldönümünde eylemler

Politeknik Direnişi'nin 35. yılında büyük mitingler düzenlendi ve direnişte ölenler anıldı. Atina'da 250 bin kişinin katıldığı miting ardından, kitle ABD konsolosluğuna yürüyerek, polisle çatıştı ve konsolosluk binasına molotoflarla saldırdı.

Politeknik direnişi Yunanistan'da yapılan askeri faşist darbeye karşı, üniversite öğrencilerinin gerçekleştirdiği büyük direnişti. Bu direnişte 3 gün boyunca öğrenciler Politeknik Üniversitesi'ni işgal etmiş, işçiler ve emekçiler genel grev ve direnişlerle destek vermişti. Direnişe tanklarla ve silahlarla müdahale eden Yunanistan ordusunun bu saldırısı sonucunda onlarca öğrenci yaşamını yitirmişti. Ancak Yunanistan devrimci örgütlerinin 1970'li yıllardaki çekirdek kadroları da bu direnişin ardından çıkmıştı ortaya.

Her yıl büyük eylemlerle anılan Politeknik Direnişi'nin bu yıl daha kitlesel ve görkemli bir şekilde kutlanması ve militan ruhun ABD konsolosluğuna saldırıya kadar varması önemliydi. Emperyalizmin krizinin derinleştiği, yüz binlerce işçinin bir anda işsiz kaldığı koşullarda, sorumluluğun emperyalizmde olduğunu haykırmak daha da yakıcı. Yunanistanlı emekçiler Politeknik günlerini tekrar sokaklara taşıdılar. Politeknik öğrencilerinin yaktığı ateş hala işçilerin ve emekçilerin ellerinde işliyor.

Avrupa'da öğrenci eylemleri

Avrupa'da Fransa öğrenci eylemleriyle ünlüdür. Ancak bu yıl Ekim ayı boyunca İtalyan öğrenci, öğretmen, profesörler ve veliler gündemi belirlledi. Ekim ayı boyunca Berlusconi hükümetinin "Eğitim Reformu" adı altında 87 bin öğretmenin ve 44 bin idare çalışanının işten çıkarılacağını ilan etmesi üzerine, yüzbinlerce öğrenci, öğretmen, profesör ve veli haftalarca miting, işgal vb. eylemler gerçekleştirdi. Eylemler İtalya'nın en ücra köşesinde bile yankılandı. Berlusconi hükümetini eğitimi özelleştirmekle suçlayan öğrenciler, hükümetin amacının eğitim sistemini reforme etmek değil özelleştirmek olduğunu açıkladılar. Yüzlerce okul ve onlarca fakülte işgal eden öğrenciler, hükümetin bu reformu yasalaştırmasına rağmen mücadelelerine devam ediyorlar.

Kasım ayı sonunda da Almanya'da 100 binin üzerinde lise öğrencisi sokaklara döküldü. Hedef daha iyi bir eğitimdi. Almanya çapında yapılan eylemlerin en kalabalığı ve radikali, Berlin'de gerçekleşti. Öğrenciler güzergahları üzerinde olan HU Üniversitesine girip şirket yöneticilerinin toplantısını bastı, sermayenin temsilcilerinin üniversitede işinin olmadığını haykırdı. Kitle önüne gelen her şeyi yerle bir etti. Polis öğrencilere saldırdı. Ertesi gün polisin saldırısı burjuva medyanın sayfalarında devam etti. "Kendini bilmez öğrenciler üniversiteyi harabeye çevirdi" diye yazdı tüm gazeteler. Ancak herkesin birleştiği ortak nokta, yüzbinin üzerinde bir kitleyle sokağa çıkan, önüne ne gelirse deviren öğrencilerin öfkesinin "şaşırtıcı" olmasıydı. Eylemin sözcüsü, "bunda şaşılacak bir şey yok, sadece öfkenin ne aşamaya geldiğini gösteriyor bu eylemler" dedi.

Aynı öfke ve kararlılık Kasım ayı sonunda Fransa'dan Almanya'ya nükleer atık getiren Castor treninin protestosunda yaşandı. Trenin her gelişinde nükleer karşıtları eylemler gerçekleştiriyor. Ancak bu bu yıl Kasım ayında yapılan eylemde hem kitle sayısı hem de kararlılıkları çok yüksekti. Uzun bir süredir zayıflayan nükleer karşıtı eylemler tekrar yükselişe geçti.

Fransız makinistleri yine grevde

5 Kasım'da Fransız makinistleri 36 saatlik grev yaptılar. Aylardır uyarı grevleri yapan makinistler çalışma saatlerinin esnekleştirilmesine karşı mücadele ediyorlar. Tren yolları işvereni, özel tren şirketleriyle rekabet edebilmek için çalışma saatlerini artıracığını ilan etti.

13 Kasım'da Paris'te tüm Avrupa'dan gelen 20 bin tren yolu işçisi, tren yollarının özelleştirilmesine karşı miting yaptı. Eyleme Uluslararası Ulaşım Sendikası çağrı yaptı. Eyleme özellikle Belçika, Almanya, Norveç, Macaristan, İspanya, İtalya ve Luxemburg'dan işçiler katıldı.

Bulgaristan çelik işçileri eylemde

10 ve 13 Kasım'da 5 bin çelik işçisi fabrikalarının kapatılmasına karşı eyleme geçtiler. İşçiler aynı zamanda üç aydır ödenmeyen maaşlarını talep ediyorlar.

Kriz tüm yıkıcılığı ile kendini hissettirmeye başladığı andan itibaren, çeşitli sendikalar, kitle örgütlerinden, ya da kendini devrimci-demokrat gören ekonomist ve aydınlardan, arka arkaya krize karşı “**sosyal programlar**” açıklanmaya başladı. Bu programlarda işçi ve emekçilerin haklı talepleri de yer almakla birlikte, (işten çıkartılmalara son verilmesi, asgari ücretin vergi dışı tutulması, zamların geri alınması, işsizlik fonunun işsizler lehine düzenlenmesi gibi) asıl amacının, kapitalizmi iyileştirmek, katlanılabilir hale getirmek olduğu görüldü. Burjuvaziye ve onun devletine, krizi nasıl aşacakları konusunda akıl verenler de çıktı.

Krize karşı yükselen tepkileri ve artan eylemliliği, devrimci kanallara akmadan, düzen-ıç reformcu bir çizgide tutma amacını taşıyan bu programlar, birçok çarpıtma ve demagojiyi de içinde barındırıyor. Dahası, krizin kapitalist sistemin doğal bir sonucu olduğunu; krize karşı mücadelenin, bir bütün olarak kapitalist-emperyalist sisteme karşı mücadeleden geçtiğini gizliyor. Hatta aksini ispatlamaya kalkışıyor. **kapitalizmin krizden kurtulabileceği, işçi ve emekçiler lehine daha iyi bir sistem haline gelebileceği** yanılsaması yaratıyor.

Bütün bu yönleriyle, son aylarda ortallığı kaplayan krize karşı “**sosyal programlar**”, **mücadele edilmesi gereken ciddi bir tehlike olarak karşıımıza çıkıyor**. İçinde, işçi ve emekçilerin haklı taleplerini de barındırması veya “**emeğin korunması**” kapsamında devrimcilerin de dillendirdiği bazı maddelerin sıralanması, bu gerçeği değiştirmiyor. Aksine onun tehlikesini ve zararını daha da artırıyor. Ne yazık ki, “*kimi eksikleri olmakla birlikte*” diyerek bu programları olumlayan, ya da benzer programlar hazırlayan devrimci yapılar da bulunuyor. Bunlar, krize karşı “sosyal program” olarak sunulan bildirgelerin ideolojik-siyasal yönünü yeterince göremeyen veya reformizmden etkilenen kesimler olduğu gibi; her karşı çıkılan şeye, mutlaka bir “program”, bir “proje”, bir alternatif sunmak gerekiyormuş gibi düşünen, bu yöndeki basınçla hareket edenler de olabiliyor.

Hareket noktası her ne olursa olsun, krize karşı mücadeleyi, kapitalist sistemin köklerine vuracak ve onu sosyalizm perspektifiyle yürütecek şekilde ele almayan her anlayış, niyetlerinden bağımsız olarak düzen-ıç kalmaya mahkumdur. O yüzden “krize karşı sosyal-program” enflasyonuna, bu programların kitleleri yanıltan özüne karşı, başta ideolojik olmak üzere mücadeleyi yükseltmek, krize karşı mücadelenin önemli bir parçası, olmazsa olmazı haline gelmiş durumdadır.

Krize karşı “sosyal-program”ların prototipi

Ortallığı kaplayan “sosyal programlar”ın içinde adı en çok geçen ve diğer programlara da referans

Krize karşı “sosyal programlar” KAPİTALİZMİ İYİLEŞTİRME ÇABALARI

teşkil eden, **ekonomist Mustafa Sönmez’in hazırladığı “krize karşı sosyal dayanışma programı”**dır. Ve ne yazık ki, bu program, krize karşı oluştan ilk tepkilerle birlikte, **KESK, DİSK, TMMOB, TTB ve Çiftçi-Sen’in de altına imza attıkları**, ortak açıklamalarında yer verdikleri programdır. Daha sonra bu kurumlardan bazıları ayrı programlar da hazırlayıp sunmuşlardır fakat özü itibarıyla aynı amacı taşıdıklarından Mustafa Sönmez’in programını incelemek, diğerleri hakkında da bir fikir verecektir.

“**Sosyal dayanışma ve demokratikleşme**” gibi büyük iddialarla hazırlanan programda yer alan krize karşı şu çözüm önerileri oldukça çarpıcıdır: “*Sermaye hareketlerine kısıtlama, gerçekçi kur politikası*”, “*Özel sektörün rantiyeci kimliğinden sıyrılıp üretici kimliğine dönmesi*”, “*Gümrük Birliği’nin askıya alınması, yıkıcı ithalat önlenerek yerli üretim ve istihdamın desteklenmesi*”, “*sermaye hareketine kısıtlama getirilmesi, dış yatırım yerine iç yatırımın özendirilmesi*”, “*Yeni KİT’ler kurularak, sermaye-yoğun ileri teknoloji kullanan sanayi yatırımlarına yönelmesi*”, “*çalışanların katılımıyla yeniden beş yıllık ve yıllık planlar yapılması, planların kamuya emredici, özel sektörü özendirici olması*”...

Bunlar, burjuvaziye krizden nasıl kurtulacağına dair sunulan reçetelerdir. Çıkış noktası da, emperyalist tekeller yerine, “yerli” tekellerin; emperyalist burjuvazi yerine, “ulusal burjuvazi”nin çıkarlarının esas alınması, ikinciler lehine bir düzenlemenin yapılmasıdır. Bu yönüyle program, burjuvaziye akıldaneliğe soyunması bir yana, **emperyalizm ve işbirlikçiler ilişkisini de ters yüz eden**, çarpıtan bir içeriğe sahiptir. Emperyalist tekeller ile “yerli” tekellerin nasıl iç içe girmiş olduğunu, emperyalizmden bağımsız bir “ulusal” burjuvazinin bulunmadığını göz ardı etmekte, kitleleri yanıltan ve boş beklentilere sokan bir amaca hizmet etmektedir.

Aynı mantık; “*zordaki firma ve bankalar kamulaştırılırsa, yönetimleri çalışanların öz yönetimine bırakılmalı*” önerisinde de görülür. Özelleştirmeye karşı yükselen tepkiyi bastırabilmek ve perdeleyebilmek için ortaya atılan “*özerkleştirme*”, “*işçilerin fabrikaya sahip olması*” gibi demagojik sözde çözümlerden farklı değildir, “*özyönetim*” önerisi de. Geçmişin revizyonist savlarının, liberal-reformist kalıba dökülerek yeniden piyasaya sürülmesidir. **Devletin burjuvazinin elinde olduğu bir sistemde, firma ve bankaların çalışanların yönetimine bırakılması ve çalışanlar lehine kullanılması, nerede görülmüştür?**

Ayakları havada, kulağa hoş gelen ama gerçekle bağdaşmayan bu savlarla, burjuvazinin değirmenine su taşınır ancak. Çünkü bu önerilerde hem devletin gerçek niteliği, hem onun asıl sahibi olan burjuva sınıfı ve onun emperyalizmle olan bağımlılığı ortadan kaldırılmakta, işçi ve emekçileri bu en

temel konularda aldatmaya devam edilmektedir.

Kapitalizme çözüm üretmek, sendikaların işi olamaz

Mustafa Sönmez’in hazırladığı bu programa imza atan DİSK, sonrasında yaptığı “genişletilmiş başkanlar kurulu” toplantısının (18-19 Kasım) “sonuç bildirgesi”nde benzer bir yaklaşımı sürdürüyor. “*Kriz karşısında acil taleplerimiz*” başlığı altında sunduğu maddelerden biri de; “*patronların birikimleri yatırıma dönüştürülmeli, batan şirketlerin durumu, nedenleri ile halka karşı şeffaf ve açık olmalı*” şeklindedir. Bu, Mustafa Sönmez’in programında “*özel sektörün rantiyeci kimliğinden sıyrılıp üretici kimliğine dönmesi*” olarak ifade edilmiştir.

“*Patronların birikimlerini yatırıma dönüştürmele-*ri” zaten kapitalizmin esasıdır. Bunu istemek, bir yerde “*tereciye tere satmak*” gibidir. Başında “devrimci” sıfatı olan bir sendikanın, krizden çıkmak için burjuvaziye (en iyi bildiği şey de olsa) yol-yöntem sunmasının abesliği bir yana, kapitalizmin krizine ilişkin çarpık görüşlerin böyle bir sendika aracılığıyla işçi ve emekçilere sunulması, üzerinde ayrıca durulması gereken bir durumdur. Krizle birlikte daha da artan bu çarpık görüşe göre, krizin sebebi, sanki burjuvazinin birikimlerini üretime değil de spekülâtif alanlara kaydırmış olmasıdır. Ve burjuvazi, “rantiyeci kimliğinden sıyrılıp” yeniden üretime dönerse krizden çıkılacaktır!

Oysa **kapitalizmin krizinin gerçek nedeni, üretimsizlik değil, aksine “aşırı üretim”dir**. Çünkü kapitalizm, azami kar peşindedir. Azami karı da ancak, artı-değer sömürsüyle gerçekleştirir. Artı-değer ise, üretim içinde, işgücünün sömürülmesiyle elde edilir. Ancak her kapitalistin azami kar tutkusu, o dönem en fazla kar getiren alanda yoğunlaşmayı (üretim anarşisi), bu da üretimin aşırı artmasını, pazarın daralmasını ve satışlarda düşmeyi getirir. Kapitalist, rakiplerini geçmek için üretici güçleri geliştirmek zorunda kalır. Fakat bu kez de kar oranında düşme eğilimine yol açmaktan ve bunun doğurduğu aşırı üretim krizlerden kurtulamaz.

Öte yandan **kapitalizmin krizden kurtulmak için başvurduğu her çare, daha büyük krizler olarak kendisine geri döner**. Kar oranlarındaki düşme eğilimi, kapitalistler spekülâtif vurgunlara yönlendirir. Elbette bu sınırlı ve geçicidir. “Paradan

para kazanma”nın, yani spekülâtif vurgunların bir sınırı vardır. Yeniden üretime dönmek zorundadır, çünkü **azami karı, ancak artı-değer sömürsünden elde edebilir. Ne spekülâtif vurgunlar, ne de büyük borsa oyunları, azami karı sağlayamaz**. Kaldı ki, spekülâtif vurgunlar için bile üretimin yapılması gerekir. Dolayısıyla kapitalistler, spekülâtif kazançla yenedikileri için kriz çıkarmamaktadır, aksine üretim sürecinde kar

oranlarında düşme eğilimi başladığı ve krizin belirtileri ortaya çıktığı için bu alana kaymakta, fakat buradaki sınırlılık ve tıkanma, krizi daha da derinleştirmekte ve sonrasında onu yeniden üretime döndürmektedir. Bu kısır döngü böyle sürüp gider. Ta ki bu sistem tümünden yıkılana kadar...

İşçi-emekçi örgütlerine düşen ilk görev; krizin gerçek nedenini, yani kapitalist sistemin işleyişini, tüm yönleriyle ortaya koymak, kitlelere bunu kavratmaktır. Burjuva ekonomistlerinin çarpık görüşlerine sendikalar cephesinden kan taşımak, burjuvaziye yol-yöntem göstermek değil. Çünkü burjuvazinin krizden çıkması, üretim araçlarını yenilemesine, emek sömürsünü yoğunlaştırmasına bağlıdır. Bu da daha az işgücü ile daha fazla artı-değer elde etmesidir ki, daha yoğun sömürüyü getirir. Kriz olmayan bir kapitalist sistem mümkün değildir; öncelikle bunun ortaya konması gerekir. Kaldı ki, **kapitalizmin en güçlü ekonomik büyüme gerçekleştirdiği refah dönemleri bile, işçilerin gerçek gelirlerinde bir artış yaratmaz, artı-değer sömürsünü ortadan kaldırmaz**.

“*Batan şirketlerin durumu, nedenleri ile halka karşı şeffaf ve açık olmalı*” diyen DİSK, krizin nedenlerini en başta kendi üyelerine “şeffaf ve açık” biçimde anlatmalıdır. DİSK dahil, kapitalistlere krizden kurtuluş reçetesi sunan her kurum -farkında olarak veya olmayarak- işçi ve emekçilerin daha fazla sömürülmesine razı geliyor, hatta kapitalizmin gönüllü savunuculuğunu üstleniyor demektir. Çünkü kapitalizm, her bunalımını bir önceki kalkınma döneminin üzerine çıkarak aşmakta, bu da zengin-yoksul kutuplaşmasını derinleştirmekte, aradaki makası iyice açmaktadır.

Dolayısıyla kapitalist sömürüyü sınırlamanın bile tek yolu, işçi ve emekçilerin mücadelesi, sosyalizm tehdidinin burjuvazi açısından somut bir tehli-

ke olarak belirmesidir. Kapitalistlere krizden çıkış yollarını göstermekten vazgeçilmeli, bu yalın gerçeğe uygun adımlar atılmalıdır.

Devrimci hareketler

“sosyal programlar”dan uzak durmalı

Durumu daha ciddi ve vahim kılan, kimi devrimci yapıların da bu “sosyal program”lardan etkilenmesi, benzer çalışmaları yapmasıdır.

Örneğin **Atılım** dergisi, 8 Kasım 2008 tarihli sayısının “Yön” köşesinde, “*Krize karşı birleşik emekçi iradesi*” başlığı altında, krize karşı geliştirilen “sosyal program”ları konu ediyor. “*Bu programlar da krizin işçi sınıfına ve emekçi halka yönelik bedellerinin reddedilmesi ve bu bedelleri sermaye adına kolektif kapitalist olarak devletin üstlenmesi çağrısı öne çıkıyor*” diyerek de olumluyor. Dahası, bu programları (ayrım yapmaksızın tümünü kapsayan biçimde) “*mücadelenin üzerinde ortaklaşacağı ana zemin*” olarak görüyor.

Yukarıda “sosyal program” olarak sunulan programlardan iki örneği ele aldık. Diğerlerinin de öz olarak farklı olmadığını yeniden vurgulayalım. Taleplerdeki değişiklikler her ne olursa olsun bunlar, “krizden çıkış önerileri” şeklinde sunuluyorsa, -ki böyle- kapitalizmin akıldaneliğine soyunmak, onu iyileştirmeyi kendine iş edinmek anlamına gelir ki, böyle bir yaklaşımı devrimcilerin olumlaması, “ortaklaşacak ana zemin” görmesi, mümkün değildir. Çünkü bu programlar, her şeyden önce krizin çıkış nedenini gizlemekte ve kapitalizm aklamaktadır. **Sadece spekülâtif vurgunlar kınanmakta, üretimden elde edilen aşırı kar ise kutsanmakta ve kapitalizmin gerçek alanına dönmesi istenmektedir**.

Diğer yandan vahşi kapitalizme karşı “sosyal devlet” sosuna bulanmış “devlet kapitalizmi” de devrimcilerin savunacağı bir şey değildir. Atılım, bu programlarda, krizin bedelini “*sermaye adına kolektif kapitalist olarak devletin üstlenmesi*” çağrısını da bir olumluluk gibi gösteriyor. Oysa devletin batan şirketleri kurtarması, hazineden onlara daha fazla yardım sunması, işçi ve emekçilerin cebine elini daha fazla sokması anlamına geliyor. Nitekim ABD’nin şirket kurtarma operasyonlarına Amerikan halkı bu yüzden karşı çıkmış, “**karlar özelleştiriliyor, zararlar kamulaştırılıyor**” diyerek sokaklara dökülmüştü. Türkiye’de de burjuvazi bir süredir AKP hükümetini bu konuda zorluyor. SSK, kıdem tazminatı gibi yükümlülükleri üzerinden almasını ya da hafifletmesini, gelirlerine göre zaten çok sınırlı olan vergileri de azaltmasını istiyorlar. Bunların devlet tarafından karşılanmasının maliyetinin işçi ve emekçinin sırtından çıkacağı gün gibi ortadayken, bu çağrılar, olumlu görünebilir mi?

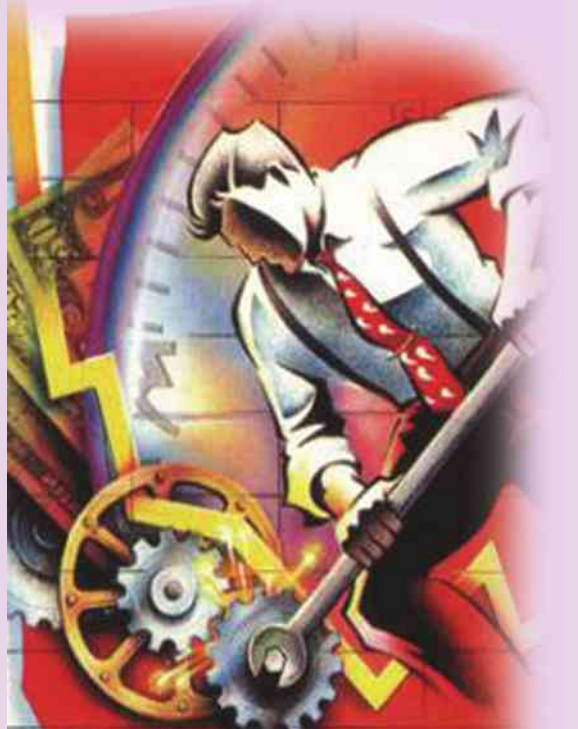
Burada kastedilen, bütçenin işçi ve emekçiler lehine düzenlenmesi ise, (parasız sağlık ve eğitim,

asgari ücretin vergi dışı tutulması, zenginden çok, fakirden daha az vergi alınması vb) bu krizin faturasını devletin üstlenmesi anlamına gelmez. **Bunlar, kriz olsun olmasın, işçi ve emekçilerin haklı talepleridir ve her koşulda ileri sürülmelidir**. Zaten yıllardır da dile getirilmektedir. Kriz koşulları, bu taleplerin daha geniş kesimler tarafından sahiplenilmesi ve mücadelenin yükseltilmesi yönüyle değerlendirilir. Kastedilen her ne olursa olsun, krize karşı sunulan programları “mücadelenin üzerinde ortaklaşacağı ana zemin” olarak görmek, başlı başına yanlıştır.

Atılım, aynı yazıda bu programların “eksikler” taşıdığını da söylemektedir. Oysa “eksiklik” değil, düpedüz yanlışlık ve çarpıtma sözkonusudur. Atılım’ın eksiklik olarak gördüğü ise, “*emekçilerin zoruna dayalı fiili meşru mücadele biçimlerine*” gönderme yapılmamasıdır. Buradan hareketle kendi önerilerini şöyle sıralamaktadır: “*İşçiler, ücretlerini ödemeyen fabrikaları işgal etmeli, üretimi sürdürerek kendi gelirlerini elde etmelidir... Yoksullar, aç ailelerini doyurmak için hipermarketlere giderek hakları olan yiyeceği almalıdır. Kirasını ödeyemediği için evinden atılmak istenen bir yoksul aileye tüm mahalle sahip çıkmalı, zorla ev boşaltmalara karşı halk direnişleri gerçekleşmelidir. Zamlar geri alınmadığı takdirde ‘kaçak kullanım’ kitlesel ölçekte örgütlenmelidir.*”

İşçilerin krize karşı bir eylem biçimi olarak fabrika işgallerini öne çıkarması tabi ki önemsenmeli, teşvik edilmelidir. Fakat buradan “*üretimi sürdürerek kendi gelirlerini elde etmek*” gibi ayakları havada bir öneriye sığmamak, çok keskin ve ‘sol’ görünüp gerçekte reformizme yelken açmaktır. Zaten hemen Mustafa Sönmez’in programında geçirdiği, kamulaştırılan firma ve bankaların “*çalışanların özyönetimine bırakılması*” önerisini akla getirmekte, onu çağrıştırmaktadır. Aradaki fark, birinin bunu devletten talep etmesi, diğerinin işçilerin fiilen bunu yaşama geçirmesini savunmaktan ibaretir.

Kapitalizm hakkında az-çok fikri olan herkes bilir ki, bu sistemde bir işçinin ürettiği şeyi pazara sunabilmesi ve gelirini böyle elde edebilmesi mümkün değildir. Bugün bir köylü bile ürettiği ürünü doğrudan pazara sunamamaktadır. Kaldı ki işçinin ürettiği sebze-meyve değil, çoğunlukla bir makine parçasıdır ve onu o şekilde pazara sunmanın hem bir faydası, hem de olanağı yoktur. Böyle bir durum, sistemin iflas ettiği çok istisnai bir anda gerçekleşme şansına sahip olsa bile, işçilerin onunla elde ettiği gelir de çok kısa süreli olacaktır.

Üstelik aşırı üretim krizi ve bu nedenle satışların durması söz konusuysa, tek tek fabrikalarda üretmeye ve satmaya çalışmak, buradan gelir elde etmek ne kadar gerçekçidir?

Ama daha önemli olan, kapitalist sistemin işleyiş yasalarını, devletin yapısını göz ardı ederek, işçilere böyle bir yolun sunulmasıdır. Bu, **sistemi ve onun devletini yıkmadan da her fabrika veya işletmede farklı bir üretim ilişkisine geçilebileceğini yaymak olur** ki, en hafif deyimle kitleleri yanıltmak anlamına gelir. Ancak yüzyıl öncesi ütöpik sosyalistlerin “adacıklar” yaratma rüyasındaki saflıktan farklı olarak, düzen-ıç i çözümler üretmek, bunu propaganda etmektir. Hele ki “sosyal-program” adı altında sürekli bunun pompalandığı bir anda...

Atılım'ın krize karşı kitlelere sunduğu “*yoksullar, aç ailelerini doyurmak için hipermarketlere giderek halkları olan yiyeceği almalıdır*” önerisi de aynı mantıktan çıkış almaktadır. Düzen-ıç i çözümler, çok keskin sözlerle kamufle edilmekte ve kitleler yağmacılığa teşvik edilmektedir. Latin Amerika ülkelerinde örneklerini gördüğümüz, (özellikle de Arjantin krizinde yaşanan) kitlelerin sokaklara dökülüp önüne gelen mağazaları basarak yağmalaması, doğru bir biçim olarak sunulamaz. Bir hareketin kendiliğinden patlayıp o noktalara varması başkadır, onu teşvik etmek, çözüm yolu olarak sunmak başka. **Örgütlü bir yapı, yağma ve talanı değil, kitlesel el koymayı savunur ve el koyulan malları da tek merkezde toplayıp eşit biçimde dağıtır.** Kaldı ki, Arjantin’de de ilk anda yağmalama olayları kendiliğinden bir biçimde yaşanmış, kitleler örgütlendikçe, bu türden eylemler durdurulmuştu. “*Kirasını ödeyemediği için evinden atılmak istenen bir yoksul aileye tüm mahalle sahip çıkmalı*” gibi tam olarak neyi önerdiği belirsiz (evin işgal edilmesi mi, yoksul ailenin mahalledeki başka evlerde kalması mı, ya da başka bir şey mi) ya da “*zamlar geri alınmadığı takdirde ‘kaçak kullanım’ kitlesel ölçekte örgütlenmeli*” gibi “kaçak güreşen” öneriler de hedef saptıran, kitlelerin bilincini bulandıran, sınıf mücadelesinden uzaklaştıran önerilerdir.

“Sosyal devlet” yeniden revaçta

Krizle birlikte “sosyal devlet” olgusu da sıkça gündeme gelmeye başladı. ABD’nin batan şirketleri kurtarma planlarıyla birlikte devletçilik ve devlet kapitalizmi kadar “sosyal devlet” de tartışılmaya başlandı. Bu krizin ’29 kriziyle karşılaştırılması da bunu körükledi. Çünkü geçmişte krize karşı çözüm olarak sunulan Keynesgil politikalar, “sosyal devlet” kavramında karşılığını buluyordu. İkinci emperyalist savaş sonrasında tüm emperyalist-kapitalist ülkeleri saran “**sosyal devlet” uygulamaları, esasında dünyanın üçte birinde sosyalist sistemin zafer kazanması ve birçok ülkede burjuvazinin iktidarı kaybetmekle karşı karşıya kalmasıyla ortaya çıktı.** Devrim tehdidini ensesinde hisseden burjuvazi için, bir zorunluluk oldu.

Kendisi bir İngiliz olan Keynes, uzun süre Sovyetler Birliği’nde kalmış, bir Rus kadınla evlenmiş, bir burjuva iktisatçıydı. Keynes’in amacı, devrim olmaksızın kapitalizmin iyileşebileceğini, kendi sorunlarını çözebileceğini, elde ettiği refahı kitlelere paylaşılarak herkesi mutlu edebileceğini kanıtlayabilmek, en azından kitleleri buna inandırarak kapitalizmi yeniden diriltmeyi başarabilmektir. Öyle bir dönemde Keynes’in politikaları, burjuvaziye ilaç gibi geldi. Yeni istihdam alanları yaratıldı, işsizlik nispeten azaldı,

sağlık, eğitim, konut gibi temel ihtiyaçlar halkın ulaşabileceği bir düzeye indi, yaşam standartları görece olarak yükseldi vb...

Fakat burjuvazi, “sosyal devlet” politikalarını hep kendinin halka bahsettiği bir iyilik hareketi gibi sundu. Gerçekte ise, bütün bunlar kitlelerin yüzyıllara dayanan mücadelesinin geldiği boyutun bir sonucuydu. Ve burjuvazi, “kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez” mantığı ile **düzenini tümünden yitirmemek için azami karından küçük de olsa feragat ederek sistemini bir süre daha ayakta tutmayı başardı.** Ne zaman ki, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerde geri dönüşler başladı ve halk hareketleri gerileme dönemine girdi, “sosyal devlet” uygulamaları da adım adım rafa kaldırıldı. ‘80’li yıllardan itibaren de adına “neo liberalizm” denilen azgınca bir saldırı dönemine girildi. İşçi ve emekçilerin yüzyıllık kazanımlarına göz dikildi, birçoğu gaspedildi. Hatta kapitalizmin ilk dönemi olan “vahşi kapitalizmi” çağrıştıran bir dizginsiz soygun ve sömürü dönemi başladı.

Bu kısa özetten de anlaşılacağı üzere “sosyal devlet” ne kapitalizmin kendi rızasıyla, daha uygun deyimle gönüllü olarak başvurduğu bir politikadır, ne de kitlelere burjuvazinin bahsettiği haklar silsilesidir. O, her ülkenin kendi işçi ve emekçisinin mücadelesi başta olmak üzere **dünya çapında gelişen devrimci ayaklanmaların ve sosyalizmin başarılarının burjuvaziye getirdiği noktada yaşam bulmuştur.** Ama burjuvazi bu politikaları, sosyalizme ve içteki toplumsal muhalefete karşı bir silah olarak kullanmış, devrim tehlikesini reformist “sosyal devlet” uygulamalarıyla geriletmiştir. Kısacası “sosyal devlet” burjuvaziye bir can simidi olmuş, ona hayat öpücüğü vermiştir.

Bütün bu yanırlarla komünist ve devrimcilerin “sosyal devleti” savunmaları, burjuvaziden “sosyal devlet” uygulamalarını talep etmesi düşünülemez. Buna karşılık reformizm, her sıkışmada “sosyal devleti” ortaya atmakta, burjuvaziden bu yönde taleplerde bulunmaktadır. Şimdi krize karşı çözüm önerileri, “sosyal program”lar olarak ortada dolaşan bildirgeler de aynı reformist mantığın uzantısıdır.

Komünist ve devrimciler “sosyal devleti” savunmaz. Ancak bunu “sosyal devlet”in uygulanma ihtimalinin artık kalmadığı için değil; kapitalist sistemin özü aynı kaldığı halde cilalayılarak sunulduğu ve kitleleri aldatmaya hizmet ettiği için karşı çıkarlar. Buna karşın Atılım, yukarıda sözünü ettiğimiz yazıda, “*sosyal devletçi politikalar, bu krizden çıkış umudu sunmaz, çünkü kapitalizmin artık öyle bir manevra olanağı dahi kalmamıştır*” demektedir. Bu, birçok yönden sorunlu bir ifadedir. Birincisi, kapitalizmin öyle bir manevra olanağı olsa sosyal devletçi politikaları savunmakta bir mahsur yok mudur? İkincisi ve daha önemlisi; “sosyal devlet” kapitalizmin bir tercihi

ya da manevra alanı olduğu dönemde yaşama geçirdiği bir politika mıdır ki, şimdi “manevra olanağı olmadığı”ndan uygulanamaz olsun? Çünkü sorun, burjuvazinin manevra olanağının olup olmaması değildir; burjuvazinin elindeki birikmiş sermaye ile her türden manevra rahatlıkla yapılabilir. **Asıl sorun, burjuvaziye sosyal devlet uygulamalarına zorlayan bir kitle hareketinin olup olmadığıdır.**

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Ergin Yıldızoğlu da krizle ilgili yazdığı yazılarda “sosyal devlet” uygulamalarının sosyalizmin dünya çapındaki başırsısı ve işçi-emekçi hareketinin çok yüksek olduğu bir dönemde yaşama geçirildiğini, şimdi ise öyle bir dönem olmadığı için bu uygulamaların olmayacağını savunmaktadır. Fakat bu savlar, bugünkü durumu mutlaklaştıran ve krizi de kısa bir zamanı kapsayacakmış gibi gören bir yaklaşımın ürünüdür. Krizin yılları bulması ve burjuvazinin krizden çıkabilmek için ekonominin askerileştirmesi, faşist baskılar gibi yöntemlere başvurması büyük bir olasılıktır. 11 Eylül’le birlikte başlayan paylaşım savaşının sertleşerek yayılması ihtimali de çok güçlüdür. Bütün bunlar, işçi-emekçi hareketini de geliştirecek, niteliğini farklılaştıracaktır. Yeni bir devrimci dalga karşısında burjuvazinin “sosyal devlet” uygulamalarına yeniden dört elle sarılması pekala mümkündür.

“Sosyal devlete” ve politikalarına karşı çıkmak başkadır, onun bundan sonra hiç uygulanamayacağını savunmak başka... Kuşkusuz kriz dönemlerinde “sosyal devlet” politikalarını uygulamaları çok daha zordur. Fakat sonuçta **her şeyi belirleyen sınıf mücadelesinin düzeyi olacaktır. Kapitalistlerin isteği ve iradesi değil.**

Sonuç yerine

Krizin faturasının işçi ve emekçilere yüklenmesi-ne karşı, “*işten atılmalara son!*”, “*zamlar geri alın-sın*”, “*asgari ücret vergi dışı tutulsun*” gibi talepleri haykırmak, ve bunun mücadelesini vermek, son derece gerekli, hatta zorunludur. Ancak bu talepler, “sosyal programlar”da ifadesini bulan biçimiyle, kapitalizme krizden çıkış yolları göstermek için ileri sürülmez. Devrimciler ile reformistler arasındaki fark da burada saklıdır.

Marks’dan bu yana, **komünistler “emeğin korunması” adı altında işçi ve emekçilerin yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmek için kimi talepler ileri sürerler.** Bu taleplerin önemli bir kısmı, bu düzen için gerçekleştirilebilir taleplerdir de. Ancak bu talepler için mücadeleyi devrim ve sosyalizm perspektifi ile yürütürler. Bunların düzen içinde “elde edilebilir” olup olmamasına da bakmazlar. Aksine “elde edilemez”liğini mücadele içinde kavrayıp bilinç sıçramasına yol açacak şekilde değerlendirirler. Önemli olan taleplerin haklılığı, meşruluğu ve insanca bir yaşam için gerekliliğidir.

Kriz dönemlerinde de komünist ve devrimcilere düşen görev; bu krizin kapitalist sistemin bir krizi olduğunu, **krizsiz tek sistemin sosyalizm olduğunu** kavratmak, krize karşı mücadelenin sistemin temellerine vurmayı gerektirdiğini anlamasını sağlamaktır. Kriz dönemleri her şeyi daha çıplak biçimde ortaya serer. Dolayısıyla bu gerçeklerin görülmesi, çok daha kolay olur. Kapitalizmin açmazlarının tüm çıplaklığı ile ortaya çıktığı ve tel tel döküldüğü bir anda, ona çözüm önerileri sunmak, müzmin reformistlerin, yeminli devrim düşmanlarının işidir. Kendine komünist, devrimci diyenlerin değil...

Hegemonya dengeleri değişirken

Yeni Bretton Woods arayışları

15-16 Kasım günleri ABD'nin başkenti Washington'da, G-20 zirvesi düzenlendi. G-20'ler dünya ekonomisinin yüzde 90'ını oluşturuyor. '99 yılında oluşturulan G-20 içinde, ABD, Çin, Rusya, Almanya, Japonya, Fransa, İtalya, Kanada, İngiltere, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Endonezya, Hindistan, Meksika, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye ve Avrupa Birliği yer alıyor. Ancak Washington'daki toplantıya İspanya ve Hollanda da çağrıldı. Keza, Dünya Bankası, IMF gibi çeşitli emperyalist kuruluşların temsilcileri de bu toplantıda yer aldı.

Zirvede hazırlanan sonuç bildirgesinde öne çıkan kavramlar, "denetim" ve "reform" oldu. Gelecekteki krizlerin önlenmesi için mali piyasaları düzenleyici reformlar yapılması; bir ülkede alınacak mali kararların başka ülkeleri etkilememesine dikkat edilmesi; bankalar ve hedge fonlar başta olmak üzere, bugüne kadar denetim dışı kalan şirket muhasebelerinin denetim altına alınması; mali sistemde şeffaflık ve hesap sorulabilirliğin güçlendirilmesi; yolsuzlukların engellenmesi; uluslararası işbirliğine öncelik verilmesi; yoksul ülkeler de dahil olmak üzere yükselen ekonomilere IMF ve DB gibi kurumlarda daha fazla söz ve temsil hakkının verilmesi; hukukun üstünlüğü ve özel mülkiyete saygı başta olmak üzere serbest piyasa ilkelerine bağlı kalmanın gerekliliği; korumacı politikaların reddedilmesi... Zirvede alınan kararlar, en özet haliyle bunlardı.

Alınan kararlar yeni bir şey söylemiyor. Her zirvede olduğu gibi, **kapitalistler kitlelere çözümün yine kapitalizm içinde aranması gerektiğini, kapitalizm doğru bir biçimde işletildiğinde sorun çıkmayacağını anlatmaya çalışıyorlar.** Yoksa zirvede alınan kararların, uygulanamaz kararlar olduğunu kendileri de çok iyi biliyor. Tekellerin en büyük güdüsü azami kar iken "hukukun üstünlüğü"nden söz etmek; emperyalizmin özü başka ülkeleri sömürmek ve yağmalamak iken, "alınan kararların başka ülkeleri etkilememesi"ni dilemek; kayıt dışılık, hukuksuzluk, karapara ve kar için her tür yöntemin mübah sayıldığı kapitalist ekonomi gerçeğini bir kenara bırakarak, denetim, hesap sorulabilirlik, yolsuzlukların önlenmesi kavramları öne çıkarmak, yapılan toplantıda alınan kararların gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu göstermeye yetiyor.

Bu tür toplantılar şöyle bir tablo akıllara getiriyor: Yüzüne masum yunus maskesi geçirmiş köpekbalıkları bir masanın etrafında toplanmışlar, aslında hepsi de karşısındaki maskenin altında başka köpekbalıklarının olduğunu biliyor ve gücü yeten köpekbalığı, doğru zamanda saldırıya geçerek diğerlerini parçalamak için fırsat kolluyor.

Bretton Woods nedir

G-20 toplantısında alınan kararlar, krize dönük bir çözüm bulma olanağın-

dan yoksundur. Zaten **kapitalizmin krizlere bir çözüm bulabilmesi de mümkün değildir.** Hele ki çözümü yine kapitalist ekonominin yasaları arasında arıyorsa. Bu nedenle G-20 toplantısında alınan kararların bu kadar yüzeysel ve basmakalıp olması anlaşılır bir şeydir.

Ancak toplantı, orada alınan kararlardan çok daha önemli bir nitelik taşımakta, yeni bir dönemin haberciliğini yapmaktadır.

Toplantı 1944 yılında gerçekleştirilen Bretton Woods toplantısı ile karşılaştırılıyor. **Bretton Woods toplantısı, dünyadaki hegemonya dengelerinde önemli bir değişimin simgesi olma özelliğini taşıyordu.** Serbest rekabetçi kapitalizm döneminin imparatoru olan İngiltere'nin başındaki tacı alıp, emperyalizm döneminin imparatoru olan ABD'nin başına yerleştirmişti. O toplantı, 2. Emperyalist savaş daha bitmeden gerçekleştirilmişti. Ancak savaşın gidişatı ve dengeleri ortaya çıkmıştı. İngiltere, ekonomik gücüyle birlikte askeri ve siyasi üstünlüğünü de kaybediyordu. Bu durum 2. Emperyalist savaşa katılım düzeyine de yansdı. ABD ise, yükselen güçtü. Dünya pazarlarında her geçen gün biraz daha etkin oluyordu. 2. Emperyalist savaşa, "dünyaya demokrasi taşıyan" büyük güç olarak girmişti. Savaş, sosyalist SB'den uzak kalmak isteyen ülkeleri, ABD kalkanına sığınmaya itmişti.

Bu koşullar, dünyadaki ekonomik ve siyasi dengelerin değiştiğini gösteriyordu. Bretton Woods toplantısı bunun simgesiydi. Toplantı, dünya ekonomisinde altın standardına resmen son veriyor (gerçekte 1914 yılında fiilen altın standardı çökmüştü), doların dünya parası olmasına karar veriyordu. Aynı zamanda **ABD'nin dünya imparatoru olduğunun diğer emperyalistler, özellikle de İngiltere tarafından kabul edilmesiydi bu karar.** Savaştan yıpranmamış güç olarak çıkan ve dünyanın en güçlü meta ihracatçısı olan ABD, dünya emperyalist sisteminde kendi hiyerarşisini kuruyordu. Savaş sonrasında oluşturulan emperyalist kurumlar NATO, BM ve IMF'nin yanısıra, Bretton Woods da, dünyayı ABD hiyerarşisine bağlamak için atılan adımlardı.

Hegemonya dengeleri yenileniyor

Toplanan G-20 zirvesi, Bretton Woods kadar kesin bir dönüşü simgelemiyor elbette. Zaten tarihin aynı biçimde tekrerrür etmesi söz konusu da değildir. Ancak artık o yola girildiğinin, **imparatorluk tacının ABD'nin başından alındığının ve Çin'in başına yerleştirilmekte olduğunun göstergesidir.** Toplantı öncesindeki kimi gelişmeler bunu açıkça ortaya koyuyor.

Öncelikle toplantı uluslararası finansal sistemin çökmüş olduğu bir dönemde gerçekleştiriliyor. Önceki sistem, ABD'nin ekonomik gücüne ve "önderliğine" dayanıyordu; bu önderliğin dünyayı getirdiği nokta, bugün herkes tarafından sorgulanıyorken, bundan sonraki sistemin yine aynı ayaklar üzerine kurulması söz konusu olamaz elbette.

Diğer taraftan, Çin'in dünya üzerindeki ekonomik genişlemesine paralel olarak emperyalist kurumlardaki söz hakkı artıyor, hatta Çin merkezli yeni düzenlemeler gündeme getiriliyor.

Mesela, **Çin, ABD ve AB'den kurulu bir G-3 oluşturulması tartışmaları başladı bile.** 9-12 Ekim tarihlerinde gerçekleşen Çin Komünist Partisi'nin MK toplantısında krizle ilgili alınan kararlar da dünyadaki genel eğilimden farklılık taşıyor. Toplantıda "paniklemeden ve ekonomideki bir takım kayıpları da göze alarak, Beş Yıllık Kalkınma Planları'nın öngördüğü yolda devam etme" kararı alındı. ABD başta olmak üzere krizden etkilenen bütün ülkelerin, kriz başladığından bu yana yaşadıkları panik ve aldıkları anlık kararlar düşünüldüğünde, Çin'de devlet yönetiminin daha hakim ve "ne yaptığını bilen" bir tablo ortaya koyması, dünya üzerinde önemli bir psikolojik etki yaratıyor. Bütün bunların arkasından, 24 Ekim'de Pekin'de toplanan ASEM zirvesinde, **Çin, IMF'ye ve Dünya Bankasına borç verebileceğini söyledi.** Bugüne kadar Dünya Bankası ve IMF'nin asıl finansörü ABD idi. Bugün neredeyse ABD ekonomik yardıma ihtiyaç duyuyor, ama Çin, elindeki rezervleri IMF'nin yani dünyanın kullanımına sunabileceğini söylüyor. Tabi ki karşılığında önemli imtiyazlar alarak... Yine Ekim ayında, Çin, Rusya ve Pakistan ile nükleer işbirliği anlaşmaları yaparak, Rusya ile önemli ekonomik anlaşmalar imzalayarak, müttefiklerini güçlendirmede önemli adımlar attı.

ABD'den başlayan krizin Çin'i ne düzeyde etkileyeceği ayrı bir tartışma konusudur. Çin'in ABD ile ticaret hacminin 306 milyar dolar gibi devasa bir miktar olması, bunun da önemli bir kısmının Çin'in ABD'ye yaptığı ihracat oluşturması, Çin üretimi açısından önemli bir sorundur. Keza Çin'in elinde yaklaşık 1 trilyon dolar değerinde ABD hazine kağıdı bulunduğu da biliniyor. Sadece bu rakamlar bile krizin Çin ekonomisine de büyük bir zarar vereceğini gösteriyor. Ancak burada asıl önemli olan Çin'in krizden ne kadar etkileneceği değildir. '29 bunalımının dünyada en fazla etkilediği ülkenin ABD olduğunu, ama sonrasında gelişmekte olan ekonomik gücü nedeniyle ABD'nin dünyanın imparatoru haline geldiğini hatırlatalım. **Çin de, krizden ne kadar etkilenirse etkilensin, gelişmekte olan ekonomik gücü, dünyadaki dengeleri onun lehine düzenleyecektir.**

Bu kaçınılmaz gelişimin en önemli resmi adımlarından birisi, son düzenlenen G-20 zirvesidir.

ABD Başkanlık seçimleri, beklendiği gibi Barack Obama kazanmasıyla sonuçlandı. Uzun zaman öncesinden, sonuçların böyle çıkacağı zaten belli olmuştu. Silah ve finans tekelleri başta olmak üzere, ABD'li emperyalist tekellerin Obama'yı desteklediği biliniyordu. Bu desteğin bir sonucu olarak Obama, ABD başkanlık seçimleri tarihinde, seçim öncesi kampanyaları için en yüksek miktarda bağış toplayan başkan adayı olarak tarihe geçti.

Tekeller, Obama'nın kitleler nezdinde de popülaritesini yükseltmek için büyük çaba harcadılar. 2001'den bu yana süregelen savaş ortamı ve 2007'den itibaren hızla yayılmakta olan ekonomik kriz koşullarında gidecek büyümekte olan kitle tepkisini yatıştırmak için, Obama'yı bir "umut" olarak piyasaya sürdüler. Obama'nın kitlelerin birikmiş özlüklerini ve beklentilerini toptan çözecekmiş gibi bir hava yarattılar. Milyonlarca dolara organize edilen seçim kampanyaları, televizyon reklamları ve programları, internette açılan siteler, bloglar, bu amacı taşıyordu. Kitleler büyük bir ekonomik krizin pençesinde kıvrılırken, tekellerin yağdırdığı paralarla, Obama görkemli kampanyalar düzenledi. Mesela seçimden bir gün önce, 4 milyon dolara malolan bir televizyon konuşması gerçekleştirdi. **Toplamda yaptığı harcama ise 650 milyon dolara ulaştı.** Kitlelerin ekonomik krizin pençesinde kıvrıldığı günlerde, Obama, seçilebilmek için dizginsiz biçimde para harcadı. Alacağı oy, kitlelerin ona duyduğu güvenin ve inancın göstergesi olacaktı. Bu da burjuvazinin elini rahatlatacak, savaş ve kriz konusunda atacağı adımları kolaylaştıracaktı.

Tekeller bir taraftan Obama'nın kazanması için uğraşırken, bir taraftan da kitlelerin seçimlere katılım oranını yükseltmeye çalıştılar. ABD, seçimlere katılım oranı en düşük olan ülkelerden biri; katılım, ortalama yüzde 50-60 civarında gerçekleşiyor. Seçimlerin, aralarında kayda değer farklar olmayan iki parti arasında geçiyor olması, kitlelerin seçimlere ilgisinin giderek düşmesine neden olmuş. Bu seçimlerde ise, oy kullanmayı teşvik etmek için pek çok adım atıldı, kampanyalar düzenlendi. Mesela Starbucks, Donuts gibi dev gıda zincirleri, oy kullanan kişilere çörek, kahve vb dağıttılar.

Bütün bu kampanyaların belli bir etki, bir kamuoyu desteği yarattığı ortada. Ancak bu desteğin, tekellerin umduğu kadar yüksek olmadığını da görmek gerekiyor. Seçimlere katılım her zamankinin üzerine çıktı ve yüzde 66'ya ulaştı. Bu sayı görece bir artışı ifade ediyor elbette, ancak geniş kitlelerin seçimleri sahiplendiği göstermeye de yetmiyor.

Keza, Obama'nın oy oranı da beklenenin altında kaldı. Obama, kullanılan oyların sadece yüzde 52'sini kazandı, McCain ise oyların yüzde 47'sini aldı. Beyazların oylarının yüzde 50'den fazlası McCain'e gitti. Bu rakamlar, Obama'nın, gösterilmeye çalışıldığı gibi seçimleri ezici bir çoğunlukla kazanmadığını ve ABD de siyah düşmanlığının devam ettiğini gösteriyor.

"Batı cephesinde yeni bir şey yok"

Obama, ABD'de Büyük Buhran olarak adlandırılan '29 bunalımının arkasından 1932'de başkan seçilen F. Roosevelt ile karşılaştırılıyor. Obama'nın Roosevelt'inkine benzer biçimde işsizliğe çare bulma ve yeni iş olanakları yaratma, zenginlerden alınan vergileri artırarak yoksuldan alınan vergileri azaltma, kamu yatırımlarını artırma, ABD'li emekçilerin en ciddi sorunlarından biri olan sağlık sistemine toplumun tümünü dahil etme, vb vaatleri var. Ancak bu vaatlerini nasıl gerçekleştireceğine dair somut bir programı yok. Roosevelt '30'lu yıllarda bazı 'halkçı' uygulamalar gerçekleştiren, ülke içindeki güçlü bir komünist partisinin basın-

ABD, Obama ile imaj yeniliyor

cı, uluslararası planda ise, sosyalist Sovyetler Birliği'nin kitleler üzerindeki etkisi vardı. Bu etkiyi zayıflatmak için, kimi adımlar atmak zorunda kalmıştı. Buna rağmen, **Roosevelt'in krize karşı bulduğu asıl çare, cılız halkçı politikaları değil, ülkeyi II. Emperyalist savaşa sokmak oldu.**

Belki de Obama ile Roosevelt arasındaki en büyük benzerlik budur. Obama ABD'nin Afganistan ve Irak'ta çıkmaza girdiği, dünya pazarlarını Çin'in çekirge istilasına benzeyen yaygınlaşmasına terketmek zorunda kaldığı, tam da bu nedenle şiddetli ve kaçınılmaz bir ekonomik krize girdiği bir dönemde başkan seçildi. ABD'nin tıpkı '29 bunalımı gibi, bu krizden de çıkabilmesinin tek yolu, yeni bir emperyalist savaşı büyütmesidir. Ve **Obama'nın, seçim propagandasını bir kenara bırakacak olursak, tek somut vaadi orduyu güçlendirmek ve sağlamlaştırmaktır.** Onun dışında, üzerinde güçlü bir kitle baskısı ve "komünizm tehdidi" olmadığı koşullarda, cılız birtakım devletçi uygulamaları bile gerçekleştirmesi olası görünmemektedir.

Şu tabloya bakıldığında, **Obama'nın seçilmesinin içeriden çok dışarıda bir etki yarattığını, dışarıya dönük bir mesaj taşıdığını söylemek zor değil.**

Öncelikle Obama, "bir hayalim var" diyen Martin Luther King'in hayalini gerçekleştirmiş gibi görünüyor. Ondan önce, 1989 yılında ABD ordusunun ilk siyah Genelkurmay Başkanı ve 2001 yılında ilk siyah Dışişleri Bakanı olan Colin Powell ve 2005 yılında ABD'nin ilk siyah kadın Dışişleri Bakanı olan Condoleezza Rice bu yolda önemli bir mesafe katetmişlerdi. Ama, onların devlet görevlerinde yer alması da ABD'de siyah halkın yoksulluğuna ve aşağılanmasına bir çözüm getirmemiş, herhangi "bir hayali" gerçekleştirmemişti. Çünkü **insanların ulusal, cinsel ya da mezhepsel kimlikleri değil, sınıfsal kimlikleri belirleyicidir.** Obama açısından da benzer bir durum söz konusudur. Obama ne Amerika'daki, ne de Afrika'daki siyahların haklarının savunucusu olmayacaktır. **O sadece burjuvazinin, emperyalist tekellerin savunucusudur,** öyle de davranacaktır. Çünkü teninin rengi siyah olsa da, oturacağı yer "beyaz" saraydır.

Ancak diğer taraftan, Obama'nın seçilmesi, dünya üzerinde ABD'nin ırkçı imajını düzeltmede önemli bir hamle yaratmış oldu. Keza Afrika'dan Van'a, koyun kurban eden köylülerimize kadar geniş bir coğrafyada, yeni bir umut ihtimali ortaya çıkardı.

"Çok kutuplu dünyanın sadece bir unsuru olarak ABD"

Obama'nın seçilmesinin hemen arkasından, ABD Ulusal İstihbarat Konseyi, "Küresel eğilimler: 2025" adlı raporunu hazırladı. ABD'nin 15 istihbarat örgütünden gelen raporları yorumlayan Ulusal İstihbarat Konseyi'nin yayınladığı **bu raporda, 20 yılda ABD'nin ekonomik, askeri ve siyasi gücünün eriyeceğini, nüfusunun azalacağını söylüyor.** Dünya zenginliklerinin Batı'dan Doğu'ya kayacağını, Rusya ve Çin'in elinde birikeceğini, ABD'nin tek başına karar alma gücünü yitireceğini, çok kutuplu bir dünyanın sadece bir unsuru olacağını, Çin ve Hindistan'ın çok kutuplu bir dünyada lider konumda olacağını belirtiyor. II. Emperyalist savaştan sonra kurulan uluslararası sistemin ortadan kalkacağını, Batılı ekonomik liberalizm ve demokrasinin etkisini, parlaklığını yitireceğini öngörüyor.

Rapor oldukça çarpıcı. Ve dergimizin 2001 yılında yaşanan 11 Eylül saldırılarının arkasın-

dan başlayan emperyalist paylaşım savaşına ilişkin değerlendirmeleriyle de uyumlu. 11 Eylül saldırıları ile başlayan sürecin, dünyada ABD hegemonyasının zayıflamaya başladığı, "imparatorluğunun" güç kaybettiği, bunun sonucunda ABD merkezli dünya sisteminin değişeceği ve yeni "imparatorluk" tahtına Çin'in gidecek daha fazla yerleşmekte olduğunu, bugüne kadar konuyla ilgili yaptığımız bütün değerlendirmelerde ve yazdığımız yazılarda belirtmiştik. Bugün ABD'de yayınlanan bu rapor, bu sürecin artık burjuvazi tarafından da teslim edilmekte olduğunu gösteriyor.

Yayınlanan rapor ile Obama'nın seçimleri kazanması, birbiriyle doğrudan bağlantılı. ABD, hegemonya gücünün azalması karşısında, Obama'yı bir çözüm olarak piyasaya sürüyor. Son 8 yılda, Bush'un başkanlık döneminde, ABD güç ve prestij kaybına uğradı. Özellikle dış politikada, Bush döneminin uluslararası hukuku, BM gibi emperyalist kurumları, AB ülkelelerini dışlayarak hareket etme tarzı, sıkça vurgulanan "sert güç" politikası, ABD hegemonyasını zora dayanarak kurma çabası iflas etmiş durumda. Bu politikalar ve gerçekleştirilen Irak-Afganistan savaşları, İran konusunda tırmandırılan gerilim, Myanmar'dan Sudan'a, Gürcistan'dan Kosova'ya kadar pek çok alanda atılan maceracı adımlar vb. ABD'ye kaybettiği gücü kazandırmak bir yana, güç kaybının hızlanmasına neden oldu.

Bugün ABD burjuvazisi, rotasını değiştirmeden imajını değiştirmek istiyor. McCain, bir sonuca varmayan Bush politikalarının devamı anlamına gelecekti. Obama ise, Bush politikalarından dönüşü ifade ediyor. Dış politikada "sert güç" yerine "yumuşak" ve "akıllı" güce geçmeyi, Avrupalı emperyalistler ile birlikte hareket etmeyi, ABD hegemonyasını zora dayanan değil, rızaya dayanan biçimde yeniden inşa etmeyi hedefliyor. Böylece ABD'yi yeniden dünya imparatorluğu tahına oturtmayı amaçlıyor.

Ancak burada iki önemli konu gözden kaçırılmamalıdır. Birincisi, dünyanın ABD merkezli bir ekonomik krizle sarsılmakta olduğu bir dönemde, **en başta kendi krizini çözebilecek bir ekonomik güce, maddi kaynağa ve ekonomik modele sahip olmayan bir emperyalistin, "yumuşak güç" kullanarak hegemonya kurması mümkün değildir.** II. Emperyalist savaşın arkasından bu güçle ortaya çıkan ABD, bugün artık bu güce sahip değildir. Zaten Obama da bir taraftan böyle bir imaj yaratırken, diğer taraftan, Afganistan ve Pakistan'da El Kaide'yi yok etmek, İran'ın nükleer bir güç olmasına izin vermemek gibi söylemleriyle, gerçekte savaşı sürdürecektir. İkincisi, İran ve Taliban'la görüşmelere başlamak gibi, Obama'nın söylemlerinde ortaya çıkan adımlar, daha Obama seçilmeden önce ABD tarafından atılmaya başlanmıştı zaten. Yani yeni dış politik açımlar, Obama'nın değil, ABD burjuvazisinin açılımlarıydı ve uygulanmaya başlamıştı bile. Son olarak Obama'nın kabinesinde, başından beri savaş yanlısı olan Hillary Clinton'un Dışişleri Bakanı olması, Bush döneminin Savunma Bakanını aynen muhafaza edilmesi de, dış politikada değişen bir şey olmayacağını kanıtladı.

Aslında seçim döneminin ve sonrasında açıklanan raporun gösterdiği tek bir şey var: Obama'nın seçilmesiyle canlandırılmak istenen Martin Luther King'in "rüyası" değil, "Amerikan rüyası"dır.

☆ 1 Aralık 1989-

Basın Yayın Yüksek Okulu İşgali

12 Eylül'den sonraki ilk öğrenci işgallerindendir. İşgale katılanlar arasında Genç Komünarların ilk şehidi Nilgün Gök de yer alıyordu. Bu işgalle dayanışmak için öğrenciler birçok üniversitede eylemler gerçekleştirdiler.

☆ 1 Aralık 1934-Kirov Öldürüldü

Sovyetler Birliği'ne komplolar düzenleyen Troçkist karşıdevrimciler, bu saldırılarını bir müddet sonra komünist önderlere yönelttiler ve suikastler yaptılar. Kirov da bu suikastlerden birinde öldürüldü. Kirov, Ekim devriminin önderlerindendi, SBKP MK üyesiydi.

☆ 5 Aralık 1936-Sovyetler Birliği'nde Sosyalist Anayasa Kabul Edildi

Anayasa taslağı hazırlanırken milyonlarca işçi ve emekçinin görüşü alındı, onların da anayasanın hazırlanması sürecine katılması sağlandı. Bu görüşler hazırlanan komisyonlarda değerlendirilerek anayasaya son şekli verildi. Yapılan referandumla anayasa kabul edildi. 1936 Anayasası, o güne kadar görülen en eşitlikçi, özgürlükçü ve adaletli anayasaydı. Çalışma koşullarından, kadın ve çocuk haklarına kadar her türlü hak sosyalist devlet güvencesi altına alındı.

☆ 7 Aralık 1993-Abidin Dino Öldü

Nazım Hikmet'in "Mutluluğun resmini yapabilir misin" diye sorduğu Abidin Dino, 1913 yılında doğdu. Nazım'dan etkile-

nen Abidin Dino, onun kitaplarına kapaklar çizdiği gibi, yönlendirmelerinden de yararlandı. Sovyetler Birliği'nde resim ve desinatörlük yeteneğini geliştirmek için 3 yıl kaldı ve ünlü Sovyet sanatçısı Sergey Yutkeviç'le çalıştı. İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında Türkiye'ye döndü. Resimlerinde daha çok Picasso'nun etkisi görülüyordu. 1941 yılında açtığı resim sergisinden dolayı sürgün cezasına çarptırıldı. 1952 yılında Paris'e yerleşti. Çalışmalarını burada sürdüren Abidin Dino 7 Aralık 1993'te öldü.

☆ 9 Aralık 1987-Filistin İntifadası Başladı

İsraililer tarafından 9 gencin katledilmesiyle başlayan intifada, Filistin özgürlük mücadelesi için yeni bir dönemi ifade eder. Çocuklar ve gençlerin en önde olduğu bu intifadada gencinden yaşlısına bütün Filistin halkı yer aldı. Çocuklar İsrail tanklarına karşı taşlarıyla, sopalarıyla direndiler. İntifada FKÖ önderliği tarafından yaşanan açmazlardan dolayı geriye düştü. FKÖ'nün emperyalist masalarda "barış" arayışına girişmesiyle birlikte Filistin halkı değişik önderlikler ve yöntemlerle mücadelesini sürdürdü.

☆ 9 Aralık 1885-Dolares İbarruri Doğdu
"Diz Çökerek Yaşamaktansa Ayakta Ölmek Yeğdir. No Pasaran!" çağrısıyla hafızalarda yer eden Dolares İbarruri, İspanya işçi ve emekçilerine umut aşılıyordu.

☆ 10 Aralık- Dünya insan hakları günü

☆ 13 Aralık 1990-Erdal Eren İdam Edildi
Erdal Eren 17 yaşındaydı. Faşist cunta Erdal Eren'i asmak için yaşını sahte belgelerle büyüttü. Erdal Eren ailesine yazdığı son mektubunda şunları söylüyordu: "(...)Elbette ki

19 Aralık 2000

Cezaevleri katliamı ve direnişi

Faşist diktatörlüğün devrimci tutsakları teslim alma çabası her dönem tutsakların güçlü direnişleriyle yanıtlanmıştı. Diyarbakır'da '82 ÖO, İstanbul Cezaevleri'nde '84 ÖO ve ülke çapında yaşanan '96 ÖO bu saldırıları püskürtmüş ve özgürlük alanlarını açmayı başarmıştı. Ancak, onlarca tutsak bu mücadelede şehit düşmüş, yüzlercesi sakat kalmış ve yaralanmıştı.

2000'li yıllar yeni bir saldırı dalgası ile başladı. Devlet kitlelere dönük olarak kapsamlı bir saldırı hazırlığındaydı. Mücadelenin '96 yılından bu yana inişe geçen seyri, onu cesaretlendiriyordu. Devrimci hareket önemli oranda güç kaybetmiş, kadroların önemli bir kısmı cezaevine düşmüştü. Kitleleri tamamen öndersiz, yeni saldırılar karşısında örgütsüz ve savunmasız bırakmak isteyen faşizm, cezaevlerini hedefe çaktı. Devrimcileri susturmak kitleleri susturmak anlamına gelecekti çünkü. '99 yılından itibaren hücre tipi cezaevlerinin planlarına başlanmış, Ulucanlar, Burdur vb. katliamlarla tutsakları hücreye koymanın provalarını gerçekleştirmişlerdi. Her iki cezaevinde de çok güçlü bir direniş ortaya kondu. Ancak bu direnişler, uzun zamandır provası yapılan ve mutlak bir hedef olarak konulan hücre saldırısını püskürtmeye yetmedi.

Ecevit hükümeti 2000 Mayıs'ında hücre tipine geçileceğini açıkladı. Bu arada F tipi hücrelerin inşaatı tamamlanıyordu. Önce çeşitli eylemler gerçekleştiren tutsaklar, ÖO'nun kaçınılmaz olduğunu biliyordu. 2000 yılının Ekim ayında bir grup devrimci tutsak ÖO'ya erken başladı. 19 Aralık tarihine gelindiğinde, yapılan ÖO'yu bahane ederek, "Hayata Dönüş" adını verdiği katliamı gerçekleştirdi. Aynı anda 20 cezaevinde on binlerce askerle saldırılar devrimci tutsakların üzerine.

O döneme kadar hiç görülmemiş kimyasal gazlar başta olmak üzere, bombalar, silahlar kullandılar. Büyük bir direnişle karşılık veren devrimci tutkakların 28'i şehit düştü. Bu saldırının ardından hücreler açıldı.

Saldırı ile birlikte, devrimci tutsakların tamamı SAG'a, seçilen ekipler ise ÖO'ya başladılar. 122 kişinin şehit düşmesine neden olan F tipi hücrelere karşı direniş, tarihin sayfalarında yerini aldı. Direniş göstermiştir ki, devrimci tutsaklar hiçbir koşulda teslimiyeti kabul etmemiştir ve etmeyecektir de.

hayatta olmayı ve mücadele etmeyi arzularım. Ancak karşıma ölüm çıkmışsa, bundan korkamam, cesaretle karşılamam gerekir.(...)Şunu bilmenizi ve kabul etmenizi isterim ki, sizin binlerce evladınız var. Bunlardan daha niceleri katledilecek, yaşamlarını yitirecek ama yok olmayacaklar. Mücadele devam edecek ve onlar mücadele alanlarında yaşayacaklar. (...)Hepinize özgür ve mutlu bir yaşam dilerim. Devrimci selamlar."

☆ 16 Aralık 1933-Dimitrov'un yargılaması
Dimitrov Leipzig'de Alman Meclis Binası'nın yakılması suçlamalarını çürüterek faşizmi yargılamaya başladı. Onun bu tavrı bütün dünya devrimci ve komünistlerine mahkemeleri devrim arenasına çevirme gücü verdi.

☆ 21 Aralık 1879-Stalin Doğdu

☆ 30 Aralık 1922-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Kuruldu

Aralık Ayında Şehit Düşen İhtilalci Komünistler

9 Aralık 1979-Hamit Tekin

Halkın Kurtuluşu tarafından katledilen Hamit Tekin, 15-16 Haziran direnişine önderlik eden komünist bir işçiydi.

11 Aralık 1980-Metin Aydın

Osman Yaşar Yoldaşcan şehit düştükten sonra "Adana'nın Osmanı Ben Olacağım" diyordu Metin. Bir eylem hazırlığındayken Adana Kiremithane Mahallesi'nde tıpkı Osman gibi saatlerce polisle çatışmaya girdi, son mermisine kadar çatıştı ve orada şehit düştü.

21 Aralık 1983-İsmail Cüneyt

Tanyeri ağırırken ayakta idi. Dağınık olan ortalığı toparlayıp yerli yerine koyduktan sonra, son bir kez daha sağı solu kontrol etti. Günün ilk ışıklarıyla sokağa çıktı. Bir gün önceki randevuya gelinmemesi canını sıkıyordu. 12 Eylül'ün karanlık günleri tüm şiddetiyle sürüyordu; her adımbaşı bir pusu, bir tuzak... Ama ayakları onu randevuya gelmeyen kişinin çalıştığı yere, kadar götürdü.

Her zaman insan kalabalığı ile dolup taşan bu caddede, üç beş kişi dışında ortalıkta pek görünen kimse yoktu. “Durgunluk, ardından gelecek tehlikenin yüzüdür” derdi her zaman. Öyle de düşündü. Fakat işlerin yoğunluğu ve merak etmenin verdiği can sıkıntısından “gelmişken durumunu öğrensem iyi olur” dedi. Uzak bir noktada etrafı kolaçan ettikten sonra, içerde olup olmadığını öğrenmek için, işyerine biraz daha yakında bakmak istedi. Ne olduysa o anda oldu! Eli silahlı 25-30 kişi bir anda üzerine çullandılar. Üzerinde silah olup olmadığına bakmak için soydular. Kimliğinde Bekir Çelenk diye yazıyordu. Hiç önemli değil! Stalin Memet olduğuna bu kez emindiler. Apar topar arabaya atıp götürdüler Gayrettepe'ye...

Sınıf düşmanlarına karşı derin nefreti, oportünizme karşı uzlaşmaz tutumu ve anında geliştirdiği devrimci inisiyatif nedeniyle yoldaşları tarafından ona “Stalin” adı verilmişti. Devlet onu yıllar yılı ‘Stalin Memet’ olarak aradı. Ve katlettikleri anda bile gerçek ismini öğrenemediler. Ta ki yoldaşları ölümünden sonra yayınladıkları bildiride ismini açıklayana dek...

Stalin Memet'e giden yol

İsmail Cüneyt Balıkesir'in Sındırgı ilçesi Bayındır köyünde yoksul bir köylü ailesinin çocuğu olarak 1955 yılında doğdu. Daha küçük yaşta yoksullukla tanıştı. 7 yaşına gelip ilkokula yazıldığında çoktan tarlada tütün toplamaya başlamıştı bile.

Lise yıllarında devrimci düşüncelerle tanışır ve buradaki devrimci çevreye önderlik eder. Köyde okuma odası kurar, gençlerle çeşitli düzeylerde eğitim çalışmaları yürütür. Bölgede Tütün Üreticileri Sendikası'nın kurulmasına öncülük eder.

'73 yılında Ankara Hacettepe Üniversitesi'ni kazanır. Devrimci gençliğin nispeten toparlandığı günler başlamıştır artık. Üfak tefek biridir ama gözüpük ve zekidir, aynı zamanda çevik ve atletik bir yapıya sahiptir. Kararlılığı, militanlığı ve başeğmezliği ile devrimci gençliğin güvenini kazanırken, polis ve sivil faşistlerin de boy hedefi olmuştur. Sezai yoldaşa Hacettepe'deki bu anti faşist mücadele içinde tanışır. Bu yıllardaki beraberlik; sıkı ve bilinçli bir biçimde kökleşir, şehit düşene kadar sürer.

Hacettepe, İsmail için sınıf savaşımına açılan bir kapıdır. Bir yıl sonra kararını verir: İstanbul'da proletaryanın içinde çalışmak ve sınıfı örgütlemek için üniversiteyi bırakır.

Kavgamızın şehrine merhaba...

Bahçelievler'de iki yoldaşı ile birlikte bir ev tutarlar. Hem iş bulup çalışır, hem de yoldaşlarıyla birlikte bölgede faaliyeti başlatır. Soğanlı'da “Emek Kültür ve Dayanışma Derneği”ni kurarlar. DİSK'in kurucu üyeleri arasında yer alan Hamit Tekin (Hamido) yoldaş da Emek Derneği'nin üyeleri arasındadır.

1975 yılında THKO ile birlik olduğu zaman İsmail, İstanbul'daydı. Devrimci grubun diğer üyeleri gibi o da bu birliğe, militan bir ruhla sarıldı. O'nun yeni görevi, işçi sınıfı içinde çalışmaktı. O nedenle proletaryanın yoğun olduğu Kartal bölgesini seçti. Bir ev tutmuştu, merdiven altıydı. Nem ve rutubetten dolayı ağır bir koku vardı ama olsun, o bundan

“Kayayım ben GRANİT”

hiç rahatsızlık duymadı. Yoldaşları daha sonra bu eve “sırça köşk” adını koydular. Bu bölgede iş bulup çalışmaya başladı. İşçilerin bulunduğu her yere girdi. Karşısında en çok işçi dalkavuğu sendikacıları bulurdu. Bunlarla kıran kırana tartışır ve onların ikiyüzlülüklerini işçilerin önüne sergilerdi. Sürekli ML klasikleri okur ve işçilere taşırdı.

İsmail Cüneyt, bir yıl gibi kısa sürede İstanbul Anadolu yakasında azımsanmayacak düzeyde örgütlenmeyi gerçekleştirdi. Gün oldu komiteden komiteye eğitim çalışması yaptı, gün oldu fabrika önlerinde bildiri dağıttı, gün oldu silah elde eylemlerdeki yerini aldı. Bu yoğunluk sırasında bile mutlaka bir-iki kitabı gözden geçirirdi. Çünkü örgütsel önderliğin, siyasal bir perspektifle yürütülmediği koşulda mücadelenin gereksinimlerine yanıt vermeyeceğini çok iyi biliyordu.

'77 1 Mayıs'ına bu koşullarda hazırlandı. Bir hafta öncesinden burjuva basın 'provokasyon' olacağını sürmanşet atmıştı. Bir yandan modern revizyonistler, 'Maocuları alana sokmayacağız' diye tehditler savururken, diğer yandan faşist rejim bunu körüklüyordu. **Çatışma çıkacağı belliydi. Güçlerini buna göre hazırladı** ve onları 1 Mayıs sabahı erkenden Saraçhane'ye taşıdı. Saraçhanede kortej sorumluları arasında yerini aldı. Yürüyüş kolu Tarla başı yolundan Taksim alanına yaklaştığında, modern revizyonistlerin barikatı görüldü. İki kitle daha buluşur buluşmaz, Sular İdaresi'nin binasında silahlar patladı. Tam bu sırada revizyonist ele başları da, Maocu kitleye saldırıya geçti. İsmail Cüneyt can siperane saldırıları göğüsledi. Aynı anda faşist devletin tank ve panzerleri alan girdi ve kitlenin üzerinden silindir gibi geçti. İsmail, diğer siper arkadaşlarıyla birlikte kitleyi düzenli biçimde geri çektiler. İzdihamdan dolayı bir çok insan ayaklar altında ezilmiş, bir çokları kan-revan içinde kalmıştı. İsmail de epeyce dayak yemişti ama “saldırganlara gereken dersi de verdik” diye anlatırdı yıllar sonra, o anın öfkesini içinde taşıyarak...

'77 1 Mayıs'ı, muhalefet açısından dönüm noktası oldu. Sağcılığa ve menşevik örgütlenmeye tepki, doruk noktasına ulaştı ve kopuş gerçekleşti. İsmail Cüneyt, '77 Mayıs'ında ayrılan muhalefetin içinde yer aldı. Ayrılığın hemen ardından ilişkilerini bir başka yoldaşa devrederek Adana'nın yolunu tuttu.

Çukurova sıcaktır, yakar ama çiğ bırakmaz, pişirir!

İsmail (Yılmaz) için ilk ciddi sınav verdiği bölge, Çukurova'dır. Buraya gelir gelmez, hızla örgütsel düzeltmeler yapar, her türlü gevşek ve yatay ilişkiye son verir. Bunlara uymayanları ise asla affetmez. **Oportünizme karşı granit gibi sert, düşman karşısında çelik gibi dayanıklıdır. Bundan dolayı yoldaşları ona Stalin Memed ismini layık görmüştür.** Başta Çukurova olmak üzere çalıştığı her yerde kendi gibi sağlam kadrolar yetiştirir. Ki bu çekirdek, daha sonra 12 Eylül canavarının dişlerini parçalayan çelikten bir bilye olur.

Bir yıl gibi bir sürede, Bossa, Çukobirlik, Paktaş, Güney Sanayi, Akdeniz ve Sümerbank gibi büyük ve önemli fabrikalarda azımsanmayacak düzeyde işçi komiteleri oluşturur. **Komite çalışmalarını yalnızca teorik eğitimle sınırlamaz, silah eğitimini de aralıksız sürdürür. İhtilalci bir ruha bürünen bu**

güçler, faşistlerle çatışmalarda hep ön saflarda savaşır.

Üç Dünya Teorisi (ÜDT) ve Maoculuk, ülkemiz devrimci hareketinde önemli bir yer tutmaktadır. İhtilalci Komünistler, '78 Aralıkta çıkardıkları Devrimci Proletarya dergisinde Mao Zedung düşüncesini eleştirmeye başlarlar. Bunun üzerine diğer devrimci yapıların hedefi durumuna gelirler. Çukurova bölgesinde ise tartışmalar büyür, devrimci yapılar kitlelere açık tartışmalar örgütler. Bu tartışmaların ilkinin İsmail Cüneyt üstlenir.

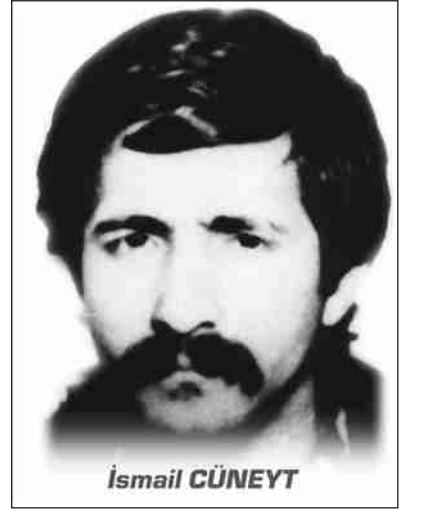
İsmail, bu yapıların çıkardığı yayınları ve ML klasikleri yanına alarak bir gün boyunca eve kapandı, notlarını alarak tartışmaya hazırlıklı gelir. Derneğe kitle yığılmıştır ama onlar kendi kitlelerini sembolik düzeyde tutmuşlardır. İlk sözü onlar alır. Beş on dakika konuştuktan sonra söz sırası İsmail'e gelir. İsmail, o zamana kadar nerede ne yazılmış, ne söylemişse, ideolojik, siyasal, örgütsel, her şeyi ortaya koyar. Dayanamayıp sözünü keserler “sonuçta Mao Zedung'a ne diyorsunuz?” Henüz yazılı bir belge haline getirilmemiş merkezi düşünce, ilk olarak İsmail'in ağzından ve tereddütsüzce bu toplantıda ifade edilir: “Revizyonist diyoruz”. Bu söz bomba gibi düşer ortaya. Tehditkar çıkışlar yaparlar ve ortamı gererler. Tartışmayı, örgütsel sorunlara, illegallite sınırlarını aşan noktalara çekerler. İsmail birkaç kez uyarır, ama işi, önceki yıllarda yapılan kamulaştırma eylemine kadar vardırıncaya tepesi atar, oturduğu yerden zıpkın gibi fırlar. 1.65 boyu ile 1.90'lık adamın suratına yumruğunu indiriverir. Tartışmayı bu denli önemseyen ve siyasal olarak hazırlanan İsmail, karşısında devrimci sorumluluktan, ciddiyetten uzak, farklı noktalara çekip basitleşen kişilere de **gereken pratik yanıtı vermekte tereddüt etmez.**

Bu zorlu dönemde, büyük bir sorumlulukla geliştirdiği inisiyatif ve ödünsüz kişiliği, Çukurova'da örgütün gelişiminde büyük bir rol oynamıştır. O, bulunduğu bölgede tek başına kaldığı dönemde bile, bir örgüt gibi hareket eder.

İsmail Cüneyt yeniden kavga şehrinde ama bu kez daha usta!

İsmail Cüneyt, 19 Şubat 1979 yapılan İMT'ye (İleri Militanlar Toplantısı) bu sağlamlılık ile katıldı. “Buradan mutlaka bir örgüt çıkacak” dedi ve bunun başarılmasında önemli bir rol oynadı. Zor anlardaki kararlı tutumu ve sorumluluk anlayışı, onu tartışmasız merkez komitesine aday yaptı. **En genç üye olarak 24 yaşında MK'ya seçildi.** Siyasi büroda görev aldı ve MK çalışmalarına dinamizm taşıdı.

Program ve tüzük başta olmak üzere teorik-siyasal çalışmaların içinde yer aldı. Kadroların ideolojik-siyasi eğitimi için yeraltı teorik yayın organı İhtilalci Komünist, kitlelere dönük yeraltı kitle yayın organı Orak-Çekiç'in ilk yazı kurulunda görev üstlendi. Ancak kendini bu alanla sınırlamadı. **Örgütün ihtiyaç duyduğu her alanda, küçük-büyük iş demeden boşlukları doldurmaya çalıştı.** Bizzat gelişmeleri yerinde denetlemek için, ilden ile, alandan ala-

na mekik dokudu. Onda, herhangi bir görev ve sorumlulukta “ben bilmem, beceremem” diye bir şey yoktu. Bilmiyorsa da, bilenlerden öğrenir ve mutlaka o işi başarırdı. Kavganın şehri İstanbul, onun için bir deryaydı. İsmail bu deryada, fırtınalara karşı kulaç atmadan büyük zevk duyardı.

Onun İstanbul’a gidişinden bir yıl kadar sonra 12 Eylül cuntası geldi. Hemen ardından toplanan MK, cuntaya karşı mücadele taktiğini belirledi. 15 Eylül 1980 tarihli bildirisinde, bu taktik tüm kitleye açıklandı: “Hücuuum!...”

İhtilalci komünistler, 12 Eylül yıllarında, bir an olsun mevzilerini terk etmediler. **Sayısal azlıklarına rağmen devrim cephesinde doğan boşlukları doldurmak için, büyük fedakarlıklarla çalışmalarını sürdürdüler.** Sokak çatışmalarından işkencehanelere, cezaevlerinden mahkemelere, mücadelenin her alanında devrimimizin yüzünü ağartmanın bayraktarı oldular

Bu süreç boyunca bir çok kayıp verildi. Kimi şehit düştü, kimisi de düşmanın eline geçti. Özellikle de Osman’ın ölümü, Fatih’in yakalanması, İsmail’i derinden etkiledi. Onlardan kalan boşlukları doldurmak için, büyük bir enerjiyle çaba gösterdi. Bir yandan ideolojik siyasal ve örgütlenme cephesindeki görevlerini sürdürüyor, diğer yandan Osman’dan kalan teknik-askeri işleri ve yeraltı baskısının sorumluluğunu üstleniyordu. O dönemde, çeşitli hareketlerin saflarında mücadele eden fakat 12 Eylül’le birlikte ilişkisiz kalan tek tek unsurlara ulaşıldı, daha önce girilmemiş olan bölgelere girildi.

İhtilalci komünistlerin sırtındaki yük giderek ağırlaşıyordu. En büyük yük ise yine İsmail’in omuzlarındaydı. O, neye ihtiyaç varsa, ona göre konumlanıyordu. Birkaç saatte şoförlüğü öğrendi ve kısa bir sürede de ‘kurt şoför’ oldu. Bütün İstanbul’u avucunun içi gibi bilirdi. Dağıtım bölgeleri için “*polis, oraya giriş yapılan kırk yerini bilir, ama ben seksen yerini biliyorum*” der ve 12 Eylül’ün zor günlerinde işçi ve emekçilere ulaşırdı.

Cezaevleriyle yazışmayı da kendisi yapardı. Dışarıdaki gelişmeleri en ayrıntılı biçimde yoldaşlarına iletir, bununla onlara moral kazandırır.

Sefaköy, granitten bir kale

Cuntanın ilk yılları... Devrimciler art arda idam ediliyor, hiçbir yerde yaprak bile kımıldamıyor. İsmail, “*bir şeyler yapmak gerekir*” diyor ve **idamlara karşı bir kampanya başlıyor.** Pul, afiş, duvar yazıları, kapı altına bildiri dağıtımı, pankart... Kitlelere her araçla ulaşmak, gerçekleri açıklamak gerekiyor. Ancak bunları yaparken, çok dikkat edilmesi gerektiğinin altını çiziyor. “*Vur-kaç taktiği izleyeceğiz!*” diyor. Ve ardından bölgeler arasında müthiş bir devrimci yarışla kampanya yürütülüyor. Selimiye’den sıkıyönetim mahkemelerine giden devrimci tutsaklar, Haliç köprüsün-

den geçerken idamları protesto eden pankartı görüyorlar. Kampanyanın sesi duvarları aşarak hücrelere kadar ulaşıyor!

12 Eylül’ün kara günleri. Sokak ve caddelerde kan ve kurşun var. Sürdürülen ateş hattında bir mücadele. Durmak yok, boşlukları doldurmanın zamanı... Mevziden mevziye, cepheden cepheye koşan, boşlukları dolduran önder komünistlerden biridir İsmail... Stalin Mehmet’ir O. İşkenceci cellatlar, bu adı ve tavrı iyi bilirler. Onu en son Sefaköy Direnişi’nde duymuşlardır. 24 Mart 1983 günü, yoldaşlarıyla birlikte bir kartal gibi aralarına dalarak, içlerinden üçünü geberttiği Sefaköy’ü unutamazlar. Onun öcünü almak için yanıp tutuşurlar.

Faşist cunta, üç yıl içinde devrimci hareketleri dağıtmış ve tasfiye edilmesinde epeyce bir yol almıştır. **Onu tek rahatsız eden, az sayıdaki güçlerine rağmen devrimi yaşatmada ısrarlı bir çaba gösteren komünistlerdir.** Sefaköy’deki eve ulaşıncaya kadar çok sevinir. Basına gelen faşist cellatlar, evi kuşatır ve “teslim olun, polis” diye bağırırlar. İhtilalci Komünistlerin tarakaları ‘polis’ sesini bastırır. İşkenceciler, sünepe gibi yere yapışırlar. Çatışma bittikten sonra ‘kale’den uzaklaşan komünistler, faşist karşı-devrim güçlerine üç kayıp verdimiş, kendileri de iki yoldaşını şehit vermiştir. Aslan Tel ve Mehmet Ali Doğan, bu büyük direnişte aramızdan ayrılır...

Sefaköy direnişi, cunta şeflerinin “her şeyi bitirdik” diye nara attıkları günlerde, bir balyoz gibi tepelerine iner. Bu direniş, aynı zamanda işçi ve emekçi kitlelere, devrimci güçlere, umut veren güçlü bir mesaj olur. Bunun üzerine faşist cunta şefleri ve onların işkenceci hempaları, kudurmuşçasına bölge halkına saldırıya geçer Operasyon üzerine operasyonlar düzenler. Fakat bir türlü aradığı militanlara ulaşamaz.

Sefaköy destanından 9 ay sonra, İsmail Cüneyt’i yakalar yakalamaz üzerine çullanmaları ve aynı gün kurşuna dizmeleri de bu yüzdendir.

İsmail, 21 Aralık günü birinin rezilce çözülmesi sonucunda işkenceci katillerin eline geçer. Hain Adil Özbek tarafından teşhis edilir ve aynı gün Gayrettepe 1. Şube bodrumunda kurşuna dizilir. Sorguya alma gereği bile duymazlar. İsmail Cüneyt, ‘gözcü’de kaybedilenlerin’ ilki olur.

Cenazesini ailesine büyük bir korku içinde, polis kordonu altında teslim ederler. Ancak köylüleri İsmail’i sahipsiz bırakmaz, onca teröre rağmen köyün girişinde cenazeyi karşılayıp defnediler.

O, boşlukları doldurmanın, nerede ihtiyaç varsa ona göre konumlanmanın, kendini aşmanın ve yenilemenin adıdır. **Zor günlerin, zor görevlerin insanıdır.** Bugün onun izinden yürüyen ihtilalci komünistler ve tüm tutarlı devrimcilerin, bu ‘küçük dev adam’dan, bu komünist önderden öğreneceği çok şey vardır.

Aralık 1943; Stalingrad Çarpışmaları

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın en keskin ve tarihi kesitleri Stalingrad önlerinde yaşandı. Nice kahramanlık örneklerinin ve direnişlerin yaşandığı, milyonlarca şehit pahasına kazanılan bir zaferin tepe noktası oldu Stalingrad.

Başta ABD olmak üzere emperyalistler, ’29 krizinin şiddetli sarsıntısı üzerlerinden atamamışlardı. Diğer taraftan, sürekli olarak ekonomik büyümesini ve refahını artıran, üretim rekorları kıran Sovyetler Birliği’nin işçi ve emekçileri, tüm dünya halklarına umut yayıyor, işçi ve emekçi kitleler için çekim merkezi oluyorlardı. Bu nedenle, 2. Emperyalist savaş başladığında, emperyalist ülkeler özellikle sosyalist SB’yi hedefe çıktılar, SB’ye saldırması konusunda Hitler’i cesaretlendirici politikalar izlediler. Ve Avrupa’yı dümdüz eden faşist ordular, Sovyetler’e saldırdığında, zaferin kolay geleceğine emindiler. Böylece emperyalistler sosyalizm tehdidinden kurtulacaklar, dünya genelinde işçi ve emekçilerin, ezilen halkların umutları da paramparça olacaktı.

1941 yılında Almanya yönünü SB’ye çevirdi. Alman ordusu, karadan Ukrayna topraklarından, denizden Leningrad üzerinden saldırıya geçti. 3 Haziran 1941’de General Franz Halder savaşın sadece 2 hafta süreceğini açıklıyordu. Arkasındaki emperyalistlerin desteğine, o güne kadar hiçbir engelle karşılaşmamış olmasına, modern teçhizatına ve “yıldırım” hızıyla ilerleyen 3 milyon askeri-ne güveniyordu General.

Savaş, faşist orduların üstünlüğünde başladı. İlk anda SB’nin 2000 savaş uçağı yok edildi Alman savaş uçakları tarafından. Ağustos ayına gelindiğinde Kızıl Ordu’nun 400 bin askeri ölmüştü. Ama iki hafta süreceğini söyledikleri savaş bitiremedi Almanlar. Ocak ayında Kızıl Ordu’nun direnişine takılmışlar, sert kış bastırınca da oldukları yerde çakılmışlardı.

Hitler, bu duruma çok kızar. “*Neden ilerleyemiyoruz*” der generallere. “*Üzerimize kar yağıyor efendim, gidemiyoruz!*” derler. “*Kar sadece sizin üzerine mi yağıyor?*” Bu kısa diyalog, Almanların kışa değil, asıl olarak Sovyet direnişine teslim olduğunu göstermektedir.

Hitler, güçlerini Stalingrad’a yöneltmek ister ama General Konev tarafından sıkıştırılır ve ilerleyemez. Burası Moskova’dan önceki son duraktır. Tüm işçilerin ve emekçilerin gözü kulağı da buradadır. **Stalingrad umuttur, dirençtir, devrimdir, sosyalizmdir** çünkü. Stalin önderliğindeki Sovyet işçi ve emekçileri, bir adım dahi geriye atılmasının ölüm demek olduğunu bilincindedir. Stalin, Moskova’da, görevinin başındadır. Halkının yanında direnmekte, askerlerinin başında savaşı yönetmektedir. “*Bizim de topraklarımıza bahar gelecek*” der Stalin radyodan. O baharın müjdesi Stalingrad’da kanla ve canla veriliyor, halkların gözlerinde umut ışığı oluyordu.

Alman orduları, yaşanan direnişler yüzünden destek alamıyordu geri birliklerinden. Stalingrad’da sadece Sovyet ordusuyla değil, bölgedeki köylülerin kurduğu partizan birlikleriyle, milis örgütlenmeleriyle de savaşmak zorunda kalıyorlardı. Daha önce işgal ettikleri hiçbir ülkede bu kadar güçlü bir halk direnişi, bu kadar büyük bir anavatan sevgisi, devlete ve öndere bu kadar derin bir bağlılıkla karşılaşmamışlardı.

Moskova önlerinde, Stalingrad’da yaşanan çatışmalar, çok ağır koşullar altında aylar boyunca sürdü. 1943 yılının Aralık ayında bu defa faşist Alman ordusu geri çekilmeye, Sovyet Kızılordusu ilerlemeye başladı. Savaşın dengelerindeki bu beklenmedik değişiklik, ABD ve İngiltere’nin paniğe kapılmasına ve hemen savaşa girmelerine neden oldu. Faşizm tarafından yerle bir edileceğini düşündükleri sosyalist ülke, faşizmin kalbine, Berlin’e doğru yürümeye başlamıştı çünkü. Kızıl Ordu, diğer emperyalistlerin tüm engelleme çabalarına rağmen, 1945 yılının Nisan ayında Berlin’e girdi ve Alman parlamento binası Reichstag’ın tepesine kızıl bayrağı çekti.

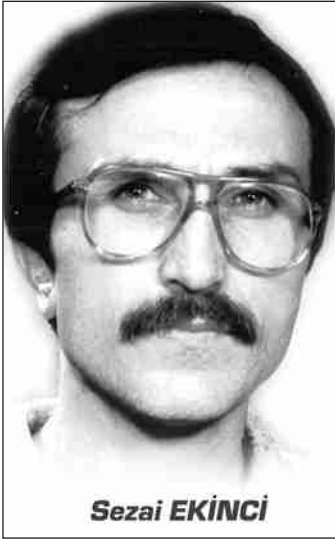
26 milyon Sovyet emekçisinin canına, bir o kadarının yaralanmasına mal olan bu savaşta, 50 milyondan fazla insan öldü. Alman generalleri son ana kadar en büyük direnişlerini Sovyet ordularına karşı gösterdiler. Hitler, 30 Nisan’da intihar etti.

Stalingrad çarpışması, dünya devrim tarihinin en önemli direnişlerinden birine sahne oldu. Sovyet işçi ve emekçileri, bütün bir halk olarak bu direnişe katıldı. Fabrikalarda silah yapanlar, silahın olmadığı yerde elleriyle tanklara saldıranlar, üzerlerine bombalar bağlayıp tankların üzerine yürüyenler... **Milyonlarca kahramanlık örneğiyle dolu bir direniştir Stalingrad.** Emperyalistler Stalin’e bu kadar azgınca bunun için saldırıyorlar. Onun şahsında sosyalizmi, Stalingrad direnişini gördükleri için hırçınılıkları.

“*Bizim de topraklarımıza bahar gelecek*” diyordu Stalin. Savaştan sonra dünyanın üçte birine bahar geldi. İşçilerin ve emekçilerin ellerinde yaratılan, onların kanlarıyla resmedilen bir bahar.

Kapitalizmin Tanrısı: PARA

Sezai EKİNCİ

31 Ekim 1992 tarihinde bir trafik kazasında yitirdiğimiz Sezai Ekin-
ci'nin ölmeden kısa bir süre önce kaleme aldığı, ancak güncelliğinden
ve öneminden bir şey kaybetmeyen yazısını yeniden yayınlıyoruz.

Kapitalist sistemin kriz içinde kıvrandığı bir dönemde, kapitalizmin
temel yasalarını ve onun en önemli aracı olan parayı -doğuşu, gelişimi
ve son aldığı biçimiyle- kavramak; krizin nedenlerini çözümleyebilme-
yi de sağlıyor. Bu yazıyla yazı, kapitalizmi en canalcı noktasından,
'para'dan yakalayarak, gerçek niteliğini gözler önüne seriyor ve
sadece dünü değil, bugünü de açıklıyor.

Paranın doğuşu

Para kapitalizmin tanrısıdır. Her tan-
rı gibi, bir gizemliliğe de sahiptir. Para
krizi denen olgunun geniş kitleler için
anlaşılmaz oluşu da burjuvazinin özel-
likle körüklediği bu gizemliliktenidir. Bu
nedenle, parasal krizlerin nedenlerini,
boyutlarını anlamak açısından paranın
niteliği, onun doğumu, fonksiyonları,
evrimi üzerine doğru bir bilgi ilk gerek-
liliktir.

Bilindiği gibi ilk insanların ürünleri
sadece **kullanım değeri**ne sahiptiler.
Doğrudan toplumsal ihtiyaçları karşıla-
mak üzere üretim yapıyordu. Fakat
üretici güçlerin, toplumun zorunlu ihti-
yaçlarının üzerinde bir üretim yapmaya
elverecek kadar geliştiği noktada, -ki bu
özel mülkiyeti de üreten zemindir- farklı
ürünler üreten toplumlar arasında, söz-
konusu fazla ürünlerini birbirleriyle de-
ğiştirme, (ticaret) pratiği de başladı. Bu
ise ürünlerin yeni bir değer daha kazan-
ması anlamına geliyordu; **değişim değe-
ri**. Değişime konu olan ürünler birbirinin
karşısına, üretilmeleri için gerekli **ortala-
ma toplumsal emek zamanı**nı ifade eden
değişim değeri ile çıkıyor; bu ortak ölçü
üzerinden birbiri ile değiştiriliyordu.

Şimdi artık yeni bir olgu ile karşı karşı-
yayız; **değişim (değeri)** için üretilen,
kullanım değerine sahip ürün, yani meta.
**Meta, birisi için değişim değeri iken, bir
başkası için kullanım değeridir.** Bu an-
lamda o çelişkili bir BİR'dir.

Başlangıçta metalar, araya herhangi
bir araç girmeksizin, birbirleriyle de-
ğişim ilişkisine giriyorlardı (trampa). An-
cak ilerleyen değişim süreci, **değişimi
kolaylaştırma, akışkanlaştırma ihtiyacı,
metaları, meta ve para diye ayırtırdı.**
Bazı metalar (buğday, inek, deri, vb),
aynı zamanda meta özelliklerini koru-
maya devam ederken, diğerlerinin karşı-
sına değişim aracı (para) fonksiyonu ile
çıkardılar. Böylece metaların iç kar-
şıtlığına uygun bir dış karşıtlık doğdu.

"Metalar değişim sürecine, başlan-
gıçta ne iseler öyle girerler. Değişim sü-
reci, bunları meta ve para diye farklılaş-
tırır ve böylece içlerinde taşıdıkları kar-
şıtlığa, yani aynı zamanda hem kulla-
nım-değeri, ve hem de değer olmaların-
dan ileri gelen iç karşıtlığa uygun düşen
bir dış karşıtlık yaratır. Kullanım değeri
olarak metalar, şimdi paranın karşısında
değişim değeri olarak yer alır. Öte yan-
dan, her iki karşıt yan da metadır, kulla-

nım değerinin ve değer birliğidir.
Ama farklılığın bu birliği, iki karşıt ku-
tupta kendini gösterir ve her kutupta
karşıt bir yönedirler. Kutuplar olarak
birbirine bağlı oldukları kadar zorunlu
olarak karşıtlar da." (Kapital I, Sf.
119-120)

Paranın tarihi macerası böyle başla-
dı. Doğal olarak değişim sürecindeki
ilerleme, tuz, deri gibi para metalden
gümüş, altın gibi metal para metala-
ra doğru, yani değişim için en uygun para
meta'ya doğru bir evrimle birlikte ger-
çekleşti. Meta ekonomisinin egemenli-
ği koşullarında ise, para, biraz ilerde
işaret edeceğimiz gibi, farklı fonksi-
yonları temelinde, bu fonksiyonları üst-
lenecek yeni para türlerinin ortaya çık-
ması şeklinde bir evrimi yaşadı.

Paranın fonksiyonları

Başlangıçta para iki işlev ile yüklü
idi. **Birici görevi, değer ölçüsü** rolü oy-
namaktır. Farklı kullanım değerine sa-
hip metalar kendi değişim değerlerini,
bu ortak değer ölçüsü cinsinden ortaya
koyarlar. **İkinci görevi ise, değişim (do-
laşım) aracı** olmaktır. Meta sahipleri, ye-
ni bir mal'a ulaşmak için, kendi metala-
rını onun aracılığı ile değişime sokarlar.
Burada süreç şudur; M1-P-M2. Para ara-
cılığı ile önce satarlar, sonra satın alırlar.

Anlaşılabileceği üzere, paranın bu ikinci
işlevi, yani meta dolaşım sürecine pa-
ra'nın girmesi, daha önceki M-M şeklin-
deki değişim sürecinde her iki kutupta
iç içe geçmiş olan satış ve satın alış işle-
mini birbirinden ayırır. Trampa türü
ticarete birbiriyle değişime giren meta
sahiplerinin her ikisi de aynı anda hem
satıcı, hem de alıcıdır. Oysa araya para-
nın girmesi, süreci satış (M1-P) ve satın
alış (P-M2) şeklinde böler. Burada artık
karşıtlardan birisi satıcı, diğeri alıcıdır.
Birbirinin karşısına satıcı ve alıcı olarak
çıkırlar. Böylece aynı zamanda, meta
dolaşım sürecinin, kişilere, zamana,
uzaklığa bağlı sınırlarını giderek daha
fazla ölçüde ortadan kaldırma imkanı
doğar.

"Dolaşım, doğrudan trampa'nın koy-
duğu, zaman, yer ve bireylere bağlı bü-
tün sınırlamaları ortadan kaldırır ve bu-
nu trampadaki, birisinin kendi ürününü
elden çıkarması ve bir başkasının bu
ürünü elde etmesiyle ortaya çıkan dolay-
sız özdeşliği, satış ve alış antitezlerine
parçalayarak yapar" (Kapital I, Sf. 129)

Kapitalist buhranını tohumu, işte pa-
ranın bu işlevinde (dolaşım işlevinde);
onun metaların dolaşım sürecini (M1-P-
M2), satış (M-P) ve satın alış (P-M2)
şeklinde bölmesinde saklıdır. Marx, En-
gels'e yazdığı bir mektubunda şöyle di-

**Başlangıçta para iki işlev
ile yüklü idi. Birici görevi, de-
ğer ölçüsü rolü oynamaktır.
Farklı kullanım değerine sa-
hip metalar kendi değişim de-
ğerlerini, bu ortak değer ölçü-
sü cinsinden ortaya koyarlar.
İkinci görevi ise, değişim (do-
laşım) aracı olmaktır. Meta
sahipleri, yeni bir mal'a ulaş-
mak için, kendi metalarını
onun aracılığı ile değişime so-
karlar. Burada süreç şudur;
M1-P-M2. Para aracılığı ile
önce satarlar, sonra satın alır-
lar. Araya paranın girmesi,
süreci satış (M1-P) ve satın
alış (P-M2) şeklinde böler.
Burada artık karşıtlardan biri-
si satıcı, diğeri alıcıdır. Birbi-
rinin karşısına satıcı ve alıcı
olarak çıkarlar. Böylece aynı
zamanda, meta dolaşım süre-
cinin, kişilere, zamana, uzaklı-
ğa bağlı sınırlarını giderek
daha fazla ölçüde ortadan
kaldırma imkanı doğar.**

yordu: “Sadece şuna dikkat et ki, M-P ile P-M işlemlerinin birbirinden ayrılması, kriz ihtimalini ifade eden en soyut ve yüzeysel biçimdir.” (Grundrisse, sf 123)

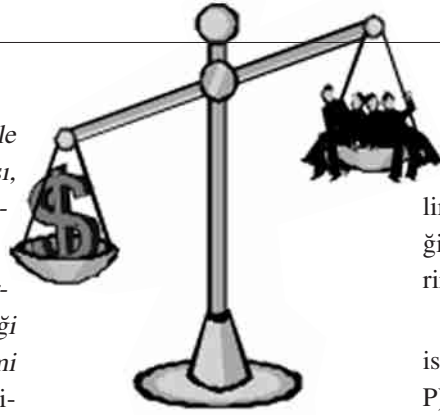
Şu nedenle ki, “... meta ile paranın karışıklığı, burjuva toplumda, emeğin içerdiği bütün karışıklıkların soyut ve genel biçimi olduğu için.” (Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı, sf 128) Bu noktada en genel şekilde ifade edecek olursak; meta dolaşım sürecinin M-P ve P-M işlemlerine ayrışması ile, bu işlemlerin, aşırı üretim nedeniyle tıkanıp durması (ekonomik bunalım) veya aşırı üretim bunalımı olmasa bile, yüklü para sahiplerinin (şimdilik para sermaye kavramını kullanmaya gerek görmüyoruz), bu işlemlere kendi çıkarları doğrultusunda çeşitli müdahaleleri sonucu süreçte kesintiler yaratma (özel para krizleri) imkanları potansiyel olarak doğmuştur. “Şu halde, bunalım olmadan para dolaşımı olabilir, ama bunalımların olması için para dolaşımı şarttır.” (agy)

Ancak tabi ki, paranın dolaşım aracı fonksiyonu ile ortaya çıkması ve satış-alış işlemlerini birbirinden ayırması henüz sadece en genel planda bir kriz tohumuna işaret eder, yoksa krizin kendisine değil. Bunun bir krize yol açabilmesi için değişim değerinin üretimi ele geçirmesi, yani meta ekonomisinin egemenliği koşulları gerekir.

“Krizin tohumu ya da en azından potansiyeli, paranın aracı olma işlevinde, mübadelenin (alım ve satım olarak) iki fiile ayrışmasında mevcuttur; ancak bu potansiyel, klasik biçimiyle oluşmuş, gelişmiş, kavramına tekabül eden gerçekliğe kavuşmuş dolaşımın önkoşulları varolmadıkça fiiliyata çıkamaz.” (Grundrisse, sf 258)

Bunun için ise, en başta, paranın kendi özündeki çelişkileri apaçık ortaya koyacak olan üçüncü işlevinin de ortaya çıkması gerekir; ‘para olarak para’. Paranın bu işlevi, dolaşımın tam teşekküllü bir piyasa sistemi halinde geliştiği bir ortamda ortaya çıkar. **‘Para olarak para’, paranın ilk iki işlevine ek olarak üç işlev daha üstlenmiş paradır; para yığma işlevi, ödeme aracı rolü, dünya parası rolü.**

Para’nın para yığma işlevi, potansiyel olarak, meta dolaşım sürecini satış (M-P) ve satın alış (P-M) şeklinde ayırıştırmasında; meta sahibine dolaşımı M-P aşamasında kesme olanağını vermesinde saklıdır. Fakat bu potansiyel, ilerleyen dolaşım sürecinin ölçme, dolaşım ve depolama açısından en uygun para meta’yı (altını), **genel meta**’ya; her metanın kendisine yöneldiği, her meta ile kolayca değiştirilebilir bir meta’ya; ‘maddi zenginliğin somut temsilcisi’ haline getirdikçe, paranın pratik bir işlevi haline gelir. Şimdi artık para, para yığma aracıdır da. Meta sahibi, meta dolaşım

Altın para bu işlevlerle donandıkça metaların tanrısı olur.

Ama o bununla da yetinmez. Tüm dünyanın Zeus’u olmak üzere Olympus basamaklarının hızla tırmanmaya başlar. Paranın, tüm işlevlerini yüklenmiş olarak piyasaya çıkması, giderek onun Meryem’den doğma bir İsa olduğunu unutturur. Gelişen meta ekonomisi onu sırlara bürüyerek; asıl doğduğu, ürettiği, güç aldığı kaynağı bilinmezleştirerek; iyice topluma yabancılaştırarak ilahileştirir. Sıradan bir meta (altın) ve daha sora da onun gölgesi olan değer sembolleri (kağıt, para vs.) zenginlik kavramını kendisinde bireyselleştirir. Toplumsal güç bir nesnede cisimleşir. Böylece kapitalizm geliştikçe paranın iç karışıklığını daha da derinleştirir; bir yandan onu dolaşım alanında ayaklar altına alıp çiğneyerek yassıltır; kağıt parçalarına çevirir; aşağı-larken; bir yandan da onu peşinden koşulan tek güç, tek hedef yapar. Kapitalizm, elden ele dolaşan basit bir fahişeyi tanrı katına oturtur.

sürecini M-P aşamasında kesip, parayı belirli bir süre için dolaşımdan çekebilir. Para meta (altın) dolaşımdan çekildiğinde kendisini para biçiminde sabitleştirir. Hazine halini alır.

Paranın **ödeme aracı** olma fonksiyonu ise, birbirinden ayrılmış bulunan satış (M-P) ve satın alış (P-M) işlemlerinden herbirinin kendi içinde yeniden ayrışabilir olmasından doğar. Burada, M-P (veya P-M) işleminde meta (M) ve para (P), daha önceki dolaşım işlemlerinden farklı olarak (birbirine ters yönde) aynı anda harekete geçmez. Kutuplardan birisi dolaşıma önceden (diğeri dolaşıma girmeden) girer. Diğeri belli bir süre sonra girer. Yani işlemler vade ile yapılır. Örneğin satış işleminde meta (M) ve para (P) aynı anda (tabi ters yönde) dolaşıma girmez. Önce M, paranın belirli bir süre sonra ödeneceğini gösteren borç senedi karşılığında dolaşıma girer. Vade dolduğunda da, borç senedi P ile değiştirilir. Para burada ödeme aracı rolündedir (Alivre ticarete olduğu gibi tam tersi de geçerlidir).

Paranın bu iki işlevinden para yığma’nın önemi, geriye, meta üretiminin az gelişmiş aşamalarına doğru gidildikçe büyürken; ödeme aracı işlevi de, meta ekonomisini geliştirdiği ölçüde, para yığma ve değişim işlevleri aleyhine olarak genişler.

“Herhalde şurası açıktır ki, kredi sisteminin etkinleşmesiyle, yani genellikle burjuva üretim sisteminin etkinleşmesiyle paranın ödeme aracı olarak görevi, paranın satın alma aracı olarak ve ayrıca para yığma unsuru olarak işlevinin zararına genişlik kazanacaktır.” (Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı, sf 185) “Paranın ne ölçüde özellikle ödeme aracı haline geldiği, değişim-değerinin, üretimi hangi ölçüde genişliğine ve derinliğine eline geçirdiğini gösterir.” (agy)

‘Para olarak para’nın üçüncü yeni işlevi, ülkeler arası dolaşımda **dünya parası** rolünü oynamaktır. Kredi parası ve bazı güçlü paraların dünya parası rolüne soyunabilmeleri gibi olguları bir yana bırakacak olursak, (bunlara ilerde işaret edeceğiz) dünya parası altın külçedir.

Altın para bu işlevlerle donandıkça metaların tanrısı olur. Ama o bununla da yetinmez. Tüm dünyanın Zeus’u olmak üzere Olympus basamaklarının hızla tırmanmaya başlar. Paranın, tüm işlevlerini yüklenmiş olarak piyasaya çıkması, giderek onun Meryem’den doğma bir İsa olduğunu unutturur. Gelişen meta ekonomisi onu sırlara bürüyerek; asıl doğduğu, ürettiği, güç aldığı kaynağı bilinmezleştirerek; iyice topluma yabancılaştırarak ilahileştirir. Sıradan bir meta (altın) ve daha sora da onun gölgesi olan değer sembolleri (kağıt, para vs.) zenginlik kavramını kendisinde

bireyselleştirir. Toplumsal güç bir nesnede cisimleşir. Böylece kapitalizm geliştikçe paranın iç karışıklığını daha da derinleştirir; birazdan değineceğimiz gibi, bir yandan onu dolaşım alanında ayaklar altına alıp çiğneyerek yassıltır; kağıt para saymaca para gibi kağıt parçalarına çevirir; bir ‘orta malı’ muamelesine tabi tutup aşağı-larken; bir yandan da onu **peşinden koşulan tek güç, tek hedef** yapar. Kapitalizm, elden ele dolaşan basit bir fahişeyi tanrı katına oturtur. (*)

Bu durumu daha somut olarak görmek açısından sermaye kavramına, paranın sermaye haline gelmesi sürecine bakılabilir.

Paranın sermayeleşmesi

Bilindiği gibi, **para doğuştan, kendiliğinden sermaye değildir**. Bunun için paranın artı-değere el koyarak büyüyebilir hale gelmesi; emeğin meta haline gelmesi; bunlardan da önce paranın ‘para olarak para’ işlevlerinin ortaya çıkmaya başlaması gerekir.

Daha önce paranın meta dolaşım sürecini (M1-P-M2) satış (M1-P) ve satın alış (P-M2) şeklinde ayırttığına; bunun da meta sahibine, süreci M1-P aşamasında durdurma, parayı belirli bir süre için dolaşımdan çekme ve yığma imkanına yol verdiğine değinmiştik. Bu imkan, süreç içerisinde, para’dan başlayan, önce satın alıp sonra satarak daha büyük bir para elde etmeyi hedefleyen yeni ve daha yüksek bir dolaşım sürecine yol açar; P-M-P’. **Meta ekonomisinin emeği de meta haline getirecek kadar geliştiği koşullarda ise, paranın bu dolaşım süreci artık sermayenin dolaşım sürecidir**. Bir para sermayeden daha büyük bir para sermayenin elde edildiği süreç gerçekte şöyledir; işe para sermaye (P) ile başlanır. Para sermaye, işgücü ve üretim araçlarından oluşan üretken sermaye, (M) ile değiştirilir. Üretim sürecinde üretken sermaye tüketilerek kendisinden daha büyük bir meta sermayeye (M’) dönüştürülür. Burada üretken sermayeyi (M) kendisinden daha büyük bir meta sermaye (M’) haline getiren şey, **üretim sürecinde tüketilen işgücünün kendi değerinin üstünde bir değer (artı değer) yaratmasıdır**. En sonunda meta sermaye para sermayeye (P’) dönüştürülerek sermayenin dönüşüm (dolaşım) süreci tamamlanır. Doğal olarak

(*) Üstelik bu tanrı, kapitalizm koşullarında, hristiyanların, müslümanların, vb. tanrılarında daha büyük bir otoriteye sahiptir. Çünkü, hem tüm kapitalist dünya onun kulu kölesidir. Hem de bir burjuva bir müslüman veya hristiyan olarak ibadetini aksatabilir ve tanrısından hoşgörü bekleyebilir ama, aynı burjuva para karşısındaki ibadet kusurunun bedelini iyi bilir.

son elde edilen para sermaye (P') ilkin-den (P) daha büyüktür. (P1M (işgücü+üretim araçları) üretim M'1P')

Meta ekonomisinin gelişimi, sermayeyi, sermayenin geçirdiği bu değişim süreci temelinde, her bir aşamanın işlevini üstlenecek sermaye türlerine ayırıştırır; **sanayi sermayesi, ticari sermaye ve banka sermayesi**. (Son ikisi, ilkinden tarihsel olarak daha önce oluşmuş **ticari ve tefeci sermaye**'nin köklü dönüşümü şeklinde ortaya çıkar.) Sanayi sermayesi meta oluşum süreci içinde, ticari sermaye meta dolaşım sürecinde devir yapan sermayedir. Banka sermayesinin devir süreci ise meta üretimi ve dolaşımı dışında kalır. Onun devri P-P' şeklindedir. Sanayici ve tüccarlara faiz karşılığı borç verilen sermayedir. **Artı-değer sadece meta üretim sürecinde yaratılır. Fakat bu artı-değer sanayi, ticari ve banka sermayesi arasında sırası ile kar, ticari kar ve faiz biçiminde paylaşılır.** Ticari ve banka sermayesinin meta üretimi sürecine girmediği halde büyümeleri, parayı büyüten asıl kaynağı perdeler, gizler. Sermayenin, artı-değere el koyma dışında büyüme yeteneği olduğu sanısını besler. Hem gizemini hem gücünü artırır.

Devam etmeden önce burada bir noktaya mim koymalıyız; para (P) ile başlayan tüm dolaşım süreçlerinde (sanayi ve ticaretteki P-M-P' ve bankacılıktaki P-P' süreçlerinde) son amaç daha büyük bir paraya (P') ulaşmaktır. Peşinde koşulan amaç parayı büyütme. Doğal olarak, **parayı yaratan ve geliştiren asıl mekanizma olan üretimde de amaç toplumsal ihtiyaçlar değil, kardır**. Bu kapitalizmin temel yasasıdır.

Para türleri

Paranın iç çelişkinin derinleşmesini onun biçimsel evriminde, çeşitli para türlerine ayrışmasında da görebiliriz. Bu evrim doğrudan meta ekonomisinin gelişimine bağlıdır. Ve farklı para türleri, paranın farklı işlevleri temelinde ortaya çıkar.

Para meta'nın en gelişkin nesnesinin altın metali olduğunu belirtmiştik. Gelişen meta dolaşım süreci altın çubukların yerine, altın sikkeler biçiminde, belirli değer sembolleriyle damgalı parayı yarattı. Altın sikkelerin uzun süre piyasada kalmaları sonucunda aşınmaları ve piyasada üzerlerinde yazılı değerden daha düşük bir değerle dolaşmaya devam etmeleri pratiği, giderek düşük değerde metallerden para basmayı ve 17. yy'ın sonlarından itibaren de altın paranın gölgesi niteliğinde para simgelerinin, kağıt paranın iç dolaşım görevini üstlenmesini getirdi. Böylece paranın değişim fonksiyonu, onun çiğnene çiğnene iyice yassılmasına, değersiz kağıt parçalarına dönüşmesine yol açar. Fakat başlangıçta

bu kağıt paralar altın asıllarına çevrilebilir nitelikteydiler. Bu nedenle devletler, altını merkez bankalarında istifleyip, onun karşılığı olan kağıt paraları piyasaya sürerlerken, piyasaya karşılıksız kağıt para sürme imkanları sınırlı idi. 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın başlamasıyla birlikte ortaya çıkan altına hücum (kağıt paradan kaçış), kağıt paraların altına çevrilebilirliğinin de sonu oldu. Burjuva devletler piyasadaki para hacmini (emisyon hacmini) ihtiyaç duyulduğu ölçüde artırmak açısından kendilerini daha da özgürleştirdiler.

Öbür yandan, **paranın ödeme aracı rolü de kredi parayı yaratır**. "... nasıl asıl kağıt para, paranın dolaşım aracı olması işlevinden doğuyorsa, kredi parası da kaynağını, paranın ödeme aracı olma işlevinden kendiliğinden alır." (Kapital I, sf 142)

Paranın ödeme aracı işlevinde, poliçeler (her tür borç senetleri) aracılığı ile, meta ve paranın aynı anda dolaşıma girme zorunluluğundan kurtulduğunu belirtmiştik. Örneğin meta, karşılığı olan para dolaşıma girmeden dolaşıma giriyor, daha sonra da, karşılığı olan meta çoktan dolaşımdan çıkmış olduğu halde para dolaşıma giriyordu.

İşte burada ortaya çıkan poliçeler kredi para'dırlar. Kredi para, paranın ödeme aracı fonksiyonundan doğan ve meta dolaşım sürecini kolaylaştıran araçtır. Kredi sistemi geliştikçe, üretim hacmi genişleyip, piyasaya uzaklığı arttıkça, hem kredi para hacmi, hem de vadesi uzar. Önemi, rolü artar. (Kredi parada sınır sanayici ve tüccarın servetidir.) Kredi sistemi geliştikçe, kredi para da daha çok ticari para olarak kullanılır. Poliçeler elden ele para olarak dolaşır. Aynı poliçe ardarda çeşitli işlemleri gerçekleştirir. Uzun ödemeler zinciri oluşur. Sonuçta aktif ve pasif poliçeler birbirini karşılar ve paraya sadece ikisi arasındaki farkı ödemek üzere gerek duyulur.

Kredi para sadece metaların dolaşımı sırasında ortaya çıkmaz. Doğrudan paranın dolaşımı sürecinde de kredi para doğar. Küçük tasarrufların ve atıl yüklüce birikimlerin bankalarda toplanıp, buradan borç sermayesi olarak faiz karşılığı ilgili kanallara aktıldığı süreç içerisinde; bir yandan birikimlerin sermaye olarak değerlendirilmesi sağlanırken, aynı zamanda bu işlemler için düzenlenen değerli kağıtlar da kredi para niteliğindedir. Elden ele dolaşır.

Paranın ödeme aracı olarak işlevi temelinden kaynaklanan bir diğer para biçimi ise, devlet tahvili, hisse senedi türünden kıymetli kağıtlardır. Bu tür kıymetli kağıtlar para, **saymaca para** olarak dolaşıma girer, elden ele geçer. Aynı zamanda, o elinde bulunduran kişi için gelir getiren bir sermaye, **fiktif sermaye**dir.

Bunalımların kaynağı olarak para

Kapitalizm geliştikçe, bir yandan piyasaya karşılıksız kağıt paralar pompalanır. Bir yandan da, aynı değer karşılık gösterilerek çıkarılan birden fazla poliçelerle ve bunların elden ele dolaşmasıyla piyasadaki kredi para ve saymaca para giderek artar. Böylece piyasadaki para hacmi karşılıksız, yani değersiz kağıt parçalarıyla şiştikçe şişer. Üretken alanda dönen paranın aleyhine olarak salt P-P' dolaşımı yapan para hacmi bir ur gibi büyür. Burası salt kağıtların döndüğü tatlı bir spekülasyon denizidir. Bu denizde (gerçek veya hayali) nice sermaye boğulur. Dahası değersiz kağıt parçalarıyla beslenen hayali sermaye de piyasada gerçek sermaye gibi iş görür. Nice gerçek sermaye onun elinde oyuncak olur. Fabrikalar, bir gecede basit kağıt parçacıkları gibi el değiştirir.

Bu durum, kapitalizm koşullarında paranın iç çelişkilerinin, onu ikide bir yataklara düşürecek denli derinleştiğini anlatır. Öyle ki, bu niteliği nedeniyle, spekülörler, ekonomi bütün olarak bunalıma girmese bile, onu özel para bunalımları biçiminde kıvrandırabilirler. Ancak **para bunalımlarının asıl nedeni, bizzat meta-para karşılığının olgunlaşmış hali olan aşırı üretim krizleridir**. Esasen piyasanın para işlevleri verilmiş kağıt parçalarıyla böylesine doldurulması da, kapitalizmin, meta dolaşımını kolaylaştırma, hızlandırma, bunalımları önleme güdüsünün sonuçlarıdır. Fakat bu, bunalımları geciktirmek, geciktirdikçe de büyütmekten başka sonuç vermez.

Evet, tam kimliğini kazanarak ilahlaşmış olan para, aynı zamanda "her yönüyle kendi kendini tahrir eden, kendi tahririni içinde taşıyan bir çelişki olarak ortaya" çıkmıştır. (Grundrisse, sf 261) "Toplumsal güç, -tesadüfen bulunabilen, çalınabilen, biriktirebilen,- bir nesne haline geldiği anda, kendisine gücünü veren toplumsal temelden bağını koparmış demektir." (age) Örneğin yastık altında biriktirilmeye kalkışılrsa, "hiçbir anlam ifade etmeyen nesne parçalarına dönüştüğü görülecektir." Veya, "Toplumsal değerlerin asıl kaynağı üretimi ve emeği safdışı ederek", temsilcisi olduğu toplumsal değerleri elde etmek üzere tüketilse, kendi varlık temelini yoketmiş olur. Veya "Üretimde paralel bir artışa bağlı olmaksızın başlı başına bir amaç olarak" artırılırsa, satın alma gücünü yitirir.

Geriye, onun toplumsal gücü kendisinde toplamaya devam edebileceği asıl mekanizma olarak toplumsal üretim süreci kalır. O, toplumsal güç olmaya ancak, bu durumu "toplumun emeğiyle sürekli olarak yeniden üretildiği" sürece devam edebilir. O zaman da "toplumun gelişiminin ön koşulu ve maddi-manevi tüm üretici

Sanayi sermayesi meta oluşum süreci içinde, ticari sermaye meta dolaşım sürecinde devir yapan sermayedir. Banka sermayesinin devir süreci ise meta üretimi ve dolaşımı dışında kalır. Onun devri P-P' şeklindedir. Sanayici ve tüccarlara faiz karşılığı borç verilen sermayedir. Artı-değer sadece meta üretim sürecinde yaratılır. Fakat bu artı-değer sanayi, ticari ve banka sermayesi arasında sırası ile kar, ticari kar ve faiz biçiminde paylaşılır. Ticari ve banka sermayesinin meta üretimi sürecine girmediği halde büyümeleri, parayı büyüten asıl kaynağı perdeler, gizler. Sermayenin, artı-değere el koyma dışında büyüme yeteneği olduğu sanısını besler. Hem gizemini hem gücünü artırır.

güçlerin motoru haline gelir.” (Grundrisse, sf 263) Bu ise, kapitalizm koşullarında paranın kendi çelişkilerini derinleştir-mesi, bunalımları hazırlaması de-mektir. Yani, toplumsal gücü onun üstünde toplayan süreç, aynı zamanda onun bunalımlarını üreten ve sonunu ha-zırlayan süreçtir de.

Burada daha somut konuşmak açı-sın-dan sermaye kavramı ile düşünmeye de-
vam edebiliriz.

Özet olarak ifade edecek olursak; **ser-mayeleşen paranın gerçek büyüme yatağı toplumsal üretim sürecidir.** O, büyüye-bilmek için üretici güçleri de geliştirmek zo-runda kalır. Üretici güçlerin gelişmesi ser-mayenin organik bileşimini (teknik bileşi-mini) yükseltir. Yani yatırılan sermaye içinde değişmeyen sermayenin değişen sermayeye oranı artır. Bu, emeğin üretken-liğinin artması, aynı işgücü ile daha fazla ürün elde edilmesi demektir. **Sermayenin organik bileşiminin giderek yükselmesi toplam artı-değer kitlesini, kar kitlesini ar-tırır, fakat aynı zamanda kar oranının düş-mesi eğilimine de yol açar.** Gerçi kapitaliz-min kar oranının düşmesine karşı önlem-leri vardır. Ve bunlar kısa vadede bu eğili-mi frenler, durdurur, hatta tersine de çevi-rebilir. Ancak **uzun vadede kar oranının düşmesi eğilimini önleyemez.** Bu kapita-lizmin genel bir yasasıdır. (*)

Böylece, büyümek için üretici güçleri geliştirmek zorunda olan sermaye, aynı za-manda uzun vadede bizzat kendi büyüme zeminini de, kar oranında düşme eğilimine yolaçacak şekilde tahrip etmiş olur.

Kısa vadede ise **bu eğilim aşırı üretim bunalımlarına yolaçar.** Kapitalist toplumda üretimin toplumsal ihtiyaçlar için değil kar için, sermayeyi büyütme için yapıldığını belirtmiştik. Bu yasa nedeniyle, sermaye, karşı kutupta da yoksulluğu büyüterek bü-yür. Rekabetçi kapitalizm aşamasında orta-lama kar tekeli kapitalizm aşamasında te-
kelci kar için devinen sermaye, büyüye-bilmek için, üretim araçlarını, dolayısıyla emeğin üretkenliğini, dolayısıyla toplu-m-sal üretimi, toplumsal tüketim kapasitesin-den daha hızlı büyütür. Bunun sonucu ise, belirli aralıklarla piyasanın, toplumsal tü-ketimin ememeyeceği meta stoklarıyla dol-ması; sermaye dönüşüm sürecinin M'-P' aşamasında, yani meta sermayeden (M') para sermayeye (P') dönüşme aşamasında tıkanması; yani aşırı üretim (aşırı sermaye) bunalımıdır. Bu tabi ki mutlak aşırı üretim, toplumsal ihtiyaçları aşan bir aşırı üretim değildir. Aksine, **toplum ihtiyaç açlığı için-de olmasına rağmen ve bu açlık nedeniyle ortaya çıkan bir aşırı üretim bunalımıdır.**

Para krizleri

Bu, aynı zamanda bir para krizidir de.

Sermayeleşen pa-ranın gerçek büyüme yatağı toplumsal üre-tim sürecidir. O, bü-yüye-bilmek için üreti-ci güçleri de geliştirmek zorunda kalır. Üretici güçlerin geliş-mesi sermayenin or-ganik bileşimini (tek-nik bileşimini) yüksel-tir. Yani yatırılan ser-maye içinde değişme-yen sermayenin deği-şen sermayeye oranı artır. Bu, emeğin üretkenliğinin artma-sı, aynı işgücü ile da-ha fazla ürün elde edilmesi demektir. Sermayenin organik bileşiminin giderek yükselmesi toplam ar-tı-değer kitlesini, kar kitlesini artırır, fakat aynı zamanda kar oranının düşmesi eği-limine de yol açar. Gerçi kapitalizmin kar oranının düşmesine karşı önlemleri var-dır. Ve bunlar kısa vadede bu eğilimi frenler, durdurur, hatta tersine de çevi-rebilir. Ancak uzun vadede kar oranının düşmesi eğilimini önleyemez. Bu kapitalizmin genel bir yasasıdır.

Öncelikle belirtmeliyiz ki, burada da sorun meta dolaşımı için yeterli parasal araçların bulunup bulunmaması değildir. Toplumda bu araçlar fazlasıyla vardır. Ancak bunla-rın toplum içinde dağılımı, aşırı ürünün dolaşımına imkan vermeyen bir dağı-lımdır; **bolluk içinde kıtlık!** Yukarıda da değindiğimiz gibi, bir metanın belli bir yönde dolaşıma çıkması, aynı zamanda bir başka metanın, kapitalizm koşullarında ise asıl olarak paranın veya parasal araçlardan birisinin ters yönde dolaşıma girmesi de-mektir. Bir metanın var olması tek başına onun dolaşıma girmesi için yetmez. Onu harekete geçirecek cilveli bir kıskırtıcının, talebin de bulunması gerekir. Oysa kar hır-sıyla devinen sermaye bir yandan piyasaya yoğun ölçüde meta pompalarken, aynı za-manda dolaşım aracı parayı hasısçe üstün-de toplar. Azgın sömürü ile en önemli tü-ketici güç olan kitleleri yoksulluğa hapse-derken, onların parasal gelirlerini aşağılara doğru çekerken, piyasaya sürdüğü meta sermayenin realizasyonu, para sermayeye dönüşmesi imkanını da darbelemiş olur.

Bu noktada ortaya çıkan krizin, M-P karşıtlarından her biri için de kriz olacağı; aşırı üretim krizinin para krizi de olacağı besbellidir. Fakat para krizinin tezahürü, rekabetçi kapitalizm çağından günümüze, özü aynı kalmak kaydı ile, bazı farklılıklar göstermiştir.

Önce, henüz tekellerin egemenliğini kurmadığı ve para sisteminde altın stan-dardının geçerli olduğu, yani kağıt parala-rın ülke içi piyasada da altına çevrilebilir olduğu rekabetçi kapitalizm koşullarını veri kabul edelim;

Paranın ödeme aracı işlevinin önemi-nin, meta ekonomisi geliştikçe arttığına işaret etmiştik. İşlerin iyi gittiği dönemde, sermayenin, meta dolaşımını hızlandır-mak, geliştirmek için paranın bu işlevin-den, kredili satışlardan yararlanacağı orta-dadır. Fakat meta sermayenin para serma-yeye çevrilmesi zorluğu doğmaya başla-yınca, ekonomik çevrimin atılım dönemi-nin tersine genel fiyat seviyesi düşüşe ge-çer; para değerlenmeye, faizler yükselme-ye başlar. Burjuvazi meta dolaşımının dur-masını önlemek için kredili satışlara daha fazla yüklenir. Böylece piyasadaki kredi para hacmi hızla artar, poliçeler hızla el-den ele geçerek uzun ödeme zincirleri olu-

şur ve kriz bir süre için geciktirilir. Ancak bir süre sonra ödeme vadeleri dolmaya başlayıp, fiili ödemeler yapılması gerekti-ğinde nakit paraya doğru büyük bir hücum başlar. Ödemeler zinciri birçok yerinden kopar. Para kıtlığı ortalığı sarar. Bu para krizidir.

“Demek oluyor ki, **para piyasasında bir bunalım gibi görünün şey, aslında, bizzat üretim ve yeniden üretim sürecindeki anormal koşulların bir ifadesidir.**” (Kapital II, sf 337, abç)

“Paranın ödeme aracı işlevi. Sınırsız bir çelişkinin varlığına işaret eder. Ödeme-ler birbirini dengelediği sürece, para, yal-nızca, bir hesap parası, bir değer ölçüsü olarak düşünsel bir işlev yerine getirir. Fii-li ödemeler yapılması gerektiği sürece, pa-ra, artık bir dolaşım aracı, ürünlerin de-ğişiminde geçici bir etken olarak hizmet et-mez, toplumsal emeğin bireysel cisimleş-mesi, değişim-değerinin bağımsız varlık biçimi, evrensel meta olarak iş görür. Bu çelişki, para bunalımı diye bilinen iktisadi ve ticari bunalımların bu evrelerinde açık-ça görülür. Bu gibi bunalımlar, ancak, uza-yıp giden ödemeler zincirinin ve bunların kapanması için yapay bir sistemin iyice geliştiği yerlerde görülür. Bu mekanizma-da genel ve yaygın bir bozukluk olduğu zaman, bunun nedeni ne olursa olsun, pa-ra, birdenbire ve doğrudan, hesap parası-nın düşünsel biçiminden çıkar ve nakit pa-ra halini alır. Sıradan mallar artık onun ye-rini alamaz. Metaların kullanım değeri de-ğersiz hale gelir ve onların değeri de ken-di bağımsız biçiminin varlığı içerisinde kaybolur. Bunalımın öngününde, burjuva-zi bolluğu verdiği sarhoşlukla, kendine gü-ven içerisinde, parayı hoş bir hayal ilan eder. **Yalnızca meta paradır.** Ama şimdi her yerde şu çığlık: **Yalnızca para metadır.** Karacanın su peşinde koşması gibi, onun ruhu da para, o biricik servet peşinde nefes nefesedir. Bunalım sırasında, metalarla onların değer-biçimi, para arasındaki zıt-lık, mutlak çelişki düzeyine yükselir. Bu gibi durularda para hangi biçimde görü-nürse görünsün hiç önemi yoktur. Ödeme-ler ister altın ile ister banknot (banknot al-tına çevrilebilir kağıt paradır-nba) gibi kredi parasıyla yapılsın, para kıtlığı devam eder.” (abç) (Kapital I, sf 153)

Doğal olarak burjuvazi en başından iti-

(*) Örneğin 300 birimlik bir sermayenin organik bileşimi; değişmeyen sermayenin (s) değişen sermayeye (d) oranı $s/d = 4/1$ olsun. Daha sonra sermaye 500 birime ve organik bi-leşimi de $s/d = 5/1$ 'e yükselsin. Artı-değer oranının değişmediğini, $a/d = \%100$ olduğunu ka-bul edersek, şu tabloyu elde ederiz;

I- $240s + 60d + 60a = 360$ ($s/d = 240/60 = 4/1$)

II- $425s + 75d + 75a = 575$ ($s/d = 425/75 = 5/1$)

Burada kar kitlesi (artı-değer kitlesi) 60'dan 75'e çıkmıştır. Fakat ilkinde kar oranı $k'1 = a/s + d = 60/240 + 60 = 0.2$ yani $\% 20$ iken, ikincisinde $k'2 = 75/425 + 75 = 0.15$ 'e yani $\%15$ 'e düşmüştür.

baren aşırı üretim bunalımlarına ve onun bir yönü olan para bunalımlarına karşı çözüm arayışlarını hiç bırakmamıştır. Ekonomik çevrimler biçimindeki ilerleyiş giderek tekelleşmeye ve tekellerin egemenliğine yol açmış; devletin, -tekelci burjuvazi lehine, -ekonomik hayata müdahalesi düne nazaran artmış; devletin yaptırım gücüne de dayanarak, tekelci burjuvazi, süreç içerisinde antikriz kimisi önlemler geliştirmiştir. Ancak tabii ki bunlar krizin kaynağı olan para-meta karşıtlığının korunmasını ve derinleştirilmesi temelinde geliştirilen önlemlerdir. Sermaye tahribi (savaş yolu da dahil), tekniği geliştirme gibi geleneksel kriz aşma yöntemlerini bir kenara bırakırsak; geliştirilen önlemleri asıl olarak bir yandan daha geniş bir alana, bir yandan da, daha geniş bir zamana yayarak 'aşma', basıncı hafifletme çabasıdan öte bir şey değildir. Yani krizi gittikçe daha da genelleştiren (her açıdan) hamlelerdir.

Ulusal paralar ve

dünya parasının evrimi

Para krizinin aldığı yeni özellikleri anlamak açısından ulusal paralar ve dünya parasının evrimini ana hatlarıyla izlemek aydınlatıcı olacaktır.

Sanayi Devrimi (1760-70 yıllarında başladı) öncesinin ticari kapitalizmi (merkantil kapitalizm - 15. yy-18. yy) hemen hemen tüm ülkelerde paranın, diğer para metallerden altın para metaya doğru evrimini tamamladı; altın para metaya bugünkü statüsünü kazandırdı.

Napolyon Savaşları'nın bitimi (1816) ardından İngiltere dünya egemenliğini ele geçirirken, bu egemenliğin de gereği olarak altın standardı dünya çapında egemen oldu; artık altın dünya parasıydı. 19. yy'ın ikinci yarısında altın sikkeler dünya parası olarak uluslararası dolaşıma çıkmış bulunuyordu. Ülke içi pazarlarda, meta dolaşımının dayatması ile dolaşıma çıkartılan banknotlar (kağıt paralar) da her an altın ile değiştirilebilir nitelikteydi. (19. yy'ın sonuna gelindiğinde sadece Çin ve Meksika'da tek para gümüş para idi.)

Bu dönemde İngiltere dünyanın atölyesiydi. Dünyanın en güçlü ekonomisine sahipti. Bu nedenle İngiliz lirası da dünya piyasasında dünya parası olarak dolaşım yapıyordu. İngiltere'nin dünya piyasasına kredi biçiminde ihraç ettiği borç paralar İngiliz meta ihracının da körükleyicisi idi (gittiği ülkelerde İngiliz mallarına talep yaratıyordu). Bu bizzat aşırı üretim krizlerinin de beslediği bir yönelimdi.

Emperyalizm çağı ile birlikte sermaye ihracının temel bir olgu olarak ön plana çıkması, aynı zamanda uluslararası kredi sisteminin gelişmesi, olgunlaşmasıydı.

Şimdi karşılıksız para basarak 'para kıtlığı' ve paranın aşırı değerlendirilmesi bir yönden önlenmektedir. Ancak enflasyon da kitlelerin alım gücünü aşağı çekmekle, esasında aşırı üretim bunalımını derinleştirmekten başka sonuç vermez. Meta üretimi toplumsal tüketim gücünü aştığında para basarak, kredili satışları artırarak bir süre bunalım ertelenebilir. Ayrıca paranın değersizleşmesi, burjuvazi için de paraya koşmayı kısmen kontrol edip geciktirebilir. Ama hepsi bu kadar. Aşırı ürün stokları biriktikçe bunalım kaçınılmazdır. Parasal politikalar üzerinde oynamak, meta-para karşıtlığından kaynaklanan aşırı üretim bunalımları ve para bunalımları için çözüm değil, sadece geçici, daha da genelleştirmek pahasına hafifletici 'çözüm'ler verebilir.

Tüm ülkeleri tek bir zincirin halkaları olarak birbirine bağlayan emperyalizm, sermaye ihracı ile kredi sistemini geliştirirken meta ihracına itilim kazandırmış oluyordu.

Ancak uluslararası kredi sisteminin bu tarz geliştirilmesi, krizi daha geniş bir alana yaymaktan öte sonuç vermedi.

Emperyalizm çağında ekonomik çevrim süreleri daha kısa sürer oldu. Bunalım

4-5 yılda bir kapıyı çalar oldu. Bunalımların körüklediği emperyalist rekabetin 1. Emperyalist Paylaşım Savaşına dönüşmesiyle birlikte uluslararası **altın standardı sistemi** de çöktü. Savaşla birlikte tüm ülkelerde, kağıt para, kredi para (poliçeler) ve saymaca paradan (hisse senetleri, tahviller vs.) değerler gerçek temsilcisi altına doğru büyük bir kaçış başladı. Doğal olarak devletler de hem merkez bankalarında ki altın rezervlerinin erimesini önlemek, hem de altının ülke dışına kaçışını önlemek açısından sözkonusu parasal araçların altına çevrilebilirliğini kaldırdı. 1931 yılında ise altın standardı tamamen bırakıldı. Altın sikkeler iç dolaşımdan tamamen çekilirken yerini devletlerin bastığı ve atına çevrilebilirliği olmayan kağıt ve kredi paralar aldı. Böylece altın paranın yurt içinde mübadele aracı, değer saklama ve ödeme aracı olarak işlev görmesi yasal olarak engellenmiş oluyordu (uluslararası ticarete kullanılmak üzere).

Altın standardı sisteminin kaldırılmasının, piyasadaki para hacminin ve faiz oranlarının ekonominin kendi yasalarına bağımlılığını azaltmak; tekelci devlete daha geniş bir müdahale alanı açmak; böylece bunalım yıllarında paranın aşırı değerlendirilmesini, sözümona para krizini ve aşırı üretim krizini önlemek gibi temel bir yönelimi vardı.

Kağıt paraların altına çevrilebilirliği nedeniyle, altın para standardı sisteminde devletlerin piyasadaki kağıt para hacmini artırma, karşılıksız para basma imkanları nispeten sınırlıydı. Bu nedenle paranın değer grafiği (faiz oranlarının inip çıkması) de ekonomik çevrime bağlı olarak gelişiyordu. Ekonomik çevrimin, işlerin yolunda gittiği canlanma ve atılım döneminde meta, -kolayca paraya çevrilebildiği için, -değerli (para faiz oranları düşük) oluyor, meta fiyatlarında genel bir yükseliş (enflasyon) gözleniyordu. Bunalım kapıyı çaldığında ise tersine para değerlendiriliyor (faizler yükseliyor), meta fiyatları düşüşe geçiyordu. Böylece, daha önceki enflasyon dengelenmiş oluyordu. "Fiyatlardaki böyle bir çöküntü yalnızca, bunlarda bulunan daha önceki enflasyonu dengelemiş olur." (Kapital III, sf 435) **Bunalım, paranın aşırı değerlendirilmesi, parasal kıtlık ve meta sermayenin para sermayeye dönüşmemesi şeklinde ortaya çıkıyordu.**

Emisyon hacmine, para değer grafiğine müdahale imkanı; bunalım karşısında, devlete suni olarak ve kısmen paranın aşırı değerlendirilmesini, para kıtlığını önleme imkanını verir. Fakat bu, paranın düşkünlüleştirilmesi, doğrudan tahribi yönünde bir adım bedeli elde edilen bir imkandır. Böylece tüm dolaşım zincirleri daha çürük bağlarla birbirine bağlanmış olur. Dahası para krizlerini (ve aşırı üretim krizlerini) önlemez. Sadece daha geniş bir zamana yayarak, daha derin bunalımlara yolaçar.

Örneğin dünden farklı olarak, bunalımlı yıllarda para emisyonunun -toplumsal üretim artışından bağımsız olarak- artırarak devlet, böylece para kıtlığını kısmen önler, meta fiyatlarının çökmesini önler, aksine bunalıma rağmen genel fiyat seviyesinin yükseltilmesini (enflasyonu) sağlar. Tekelci fiyatların dayatılması kolaylaşır. Enflasyon genel bir eğilim özelliğini kazanır.

Paranın metalar karşısında bu tarz değersizleştirilmesi süreci, genel olarak enflasyonist politikalar, paradan metalara doğru yönelimi körükler. Meta dolaşımını kolaylaştırıcı bir faktör olur. Ancak diğer lehte ve aleyhte faktörleri hesaba katmazsak, bunun sadece bunalımın bir süre için ertelenmesini sağlayacağı, dolayısıyla da onun derinleşmesine yolaçacağı bellidir. Çünkü sorunun kaynağı aynen devam etmektedir. Evet şimdi karşılıksız para basarak 'para kıtlığı' ve paranın aşırı değerlendirilmesi bir yönden önlenmektedir. Ancak enflasyon da kitlelerin alım gücünü aşağı çekmekle, esasında aşırı üretim bunalımını derinleştirmekten başka sonuç vermez. Meta üretimi toplumsal tüketim gücünü aştığında para basarak, kredili satışları artırarak bir süre bunalım ertelenebilir. Ayrıca paranın değersizleşmesi, burjuvazi için de paraya koşmayı kısmen kontrol edip geciktirebilir. Ama hepsi bu kadar. Aşırı ürün stokları biriktikçe bunalım kaçınılmazdır. Parasal politikalar üzerinde oynamak, meta-para karşıtlığından kaynaklanan aşırı üretim bunalımları ve para bunalımları için çözüm değil, sadece geçici, daha da genelleştirmek pahasına hafifletici 'çözüm'ler verebilir.

Sterlin-dolar savaşı

1914 sonrasında, altın standardı sistemi fiilen çöktü. Devletler kendi ülkeleri içerisinde paralarının altına çevrilebilirliğini kaldırdılar. Fakat altın, dünya parası konumunu devam ettirdi. Farklı ülke paralarının birbirine göre mübadele hadleri (pariteler) pazarlıklarla belirleniyordu. Ve bu pariteler de altına dayanıyor, altınla ölçülüyordu. Her devletin altın rezervi, parasının desteklenmesinde ve mübadele edilebilirliğinin ölçülmesinde bir araç olarak

kullanılıyordu. Kuşkusuz bu rezervler, ülke parasına sahip bir yabancı'nın bu parayı altına çevirme talebini karşılamak için ödeme aracı olarak da işlev görüyordu.

İki emperyalist paylaşım savaşı arasında emperyalist rekabet aynı zamanda bu ülkelerin paraları arasında dünya parası tahtına oturmak üzere bir rekabet olarak da geçti. Özellikle sterlin ve dolar arasında. Bu doğal bir durumdu. Yukarıda anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere, **bir paranın istikrarı, gücü, dayandığı ekonominin sağlamlığına bağlıdır.** Güçlü ekonomiye dayanan para güçlü paradır. Emperyalist bir ülkenin dünya pazarları üzerindeki egemenlik payı ile parasının uluslararası pazarlardaki işlev gücü birbirine bağlıdır. Başka ülkelere ihraç edilen para o ülkeleri emperyalist metropollere bağlayan bir bağ olur.

İki savaş arası parasal rekabet, 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın bitiminde dolar'ın dünya parası olması ile sonuçlandı. Savaştan en yıpranmamış güç olarak çıkan ABD; daha savaş sonuçlanmadan, emperyalist dünyanın patronluğunu üstlendi. Dünya emperyalist sistemi ekonomik, siyasi ve askeri olarak ABD'nin liderliğinde bir hiyerarşi oluşturmaya yöneldi. Dünyanın net meta ihracatçısı olarak ABD, doları dünya parası tahtına oturtabilirdi artık. Ekonomileri ağır tahrip görmüş diğer emperyalistler, hem buna karşı çıkacak güçte değillerdi, hem kendi çıkarları da, -uluslararası ticaretin gelişmesini, akışkanlığını sağlayacağı için,- doların dünya parası olması ile -şimdilik- fazla çelişmiyordu.

1944'te Bretton Woods'da dolar dünya parası olarak kabul edildi. Dolara bu rol, altın ile değiştirilebilir olma taahhüdünden dolayı veriliyordu. Böylece altının dünya para sistemi içindeki işlevi kısıtlanmış, yeri büyük ölçüde kağıt para dolara bırakılmıştı. Dünya parası altının değişim aracı rolü tamamen ve ödeme aracı rolü de önemli ölçüde dolara geçmişti. Dolar kredi mektupları gibi işlev görmek, dünya ticaretinde kolaylık, akışkanlık sağlamak üzere dünya pazarlarına yayılmaya başladı. Aynı zamanda dolar para sermaye işlevi (faiz getirici) de üstlenmekle, ABD ekonomisine bu açıdan da katkıda bulunuyordu.

2. Emperyalist Savaş sonrasında 1970'li yıllara kadar emperyalist sistem hem aşırı üretim krizlerini hem onun bir yönü olan parasal krizleri nispeten hafif atlatabildi. Ona bu imkanı veren; ABD'nin liderliğinde tek merkezli bir hiyerarşi içine girmesi, savaşta önemli ölçüde fiziki sermaye tahribinin yapılması (yani pazarın genişletilmesi), yeni teknoloji bir sanayileşmeye yönelinerek emek üretkenliğinin artırılması, kimi yeni sanayi kollarının yaratılması (ki bu da pazarın genişletilmesi demektir), ardarda gelen savaşlar ve revizyo-

2. Emperyalist Savaş sonrasında 1970'li yıllara kadar emperyalist sistem hem aşırı üretim krizlerini hem onun bir yönü olan parasal krizleri nispeten hafif atlatabildi. Ona bu imkanı veren; ABD'nin liderliğinde tek merkezli bir hiyerarşi içine girmesi, savaşta önemli ölçüde fiziki sermaye tahribinin yapılması (yani pazarın genişletilmesi), yeni teknoloji bir sanayileşmeye yönelinerek emek üretkenliğinin artırılması, kimi yeni sanayi kollarının yaratılması (ki bu da pazarın genişletilmesi demektir), ardarda gelen savaşlar ve revizyonist ihanet gibi olgular. Fakat giderek bu imkanlar tükendi. Tükendikçe de tersine bunalımı ağırlaştıran faktörler oldular. '70'lerden itibaren emperyalist bunalımlar daha sarsıcı yaşanmaya başladı. En etkin müdahaleler, krizi hafifletme kurumları da bunları önleyemedi.

nist ihanet gibi olgular. Fakat giderek bu imkanlar tükendi. Tükendikçe de tersine bunalımı ağırlaştıran faktörler oldular. '70'lerden itibaren emperyalist bunalımlar daha sarsıcı yaşanmaya başladı. En etkin müdahaleler, krizi hafifletme kurumları da bunları önleyemedi. Örneğin 1987 New York merkezli (Kara Pazartesi'nin) sarsıntısı okyanusları aşmış Japonya ve Avrupa'ya kadar ulaştı. Bir gecede 500 milyar dolar uçtu.

Paranın rekabeti, emperyalistlerin rekabetidir

ABD ekonomisi diğer ekonomiler karşısında güçlü kaldığı; dış ticaret ve ödemeler dengesi açık vermediği sürece dolar dünya parası olmaya devam etti. Fakat diğer emperyalist ülkeler ekonomilerini geliştirip rekabeti yükselttikçe doların tahtının sarsılması da kaçınılmazdı.

Nitekim Alman ve Japon ekonomilerinin, savaştan en fazla yıkılmış olarak çıkmak şeklindeki dezavantajları, aynı zamanda onların bir avantajıydı da. Bu iki ülkede, fiziki sermayenin en fazla imha edilmiş olması, onlara, ekonomilerini en yeni teknik temelinde yeniden kurma imkanı verdi. Bu nedenle Alman ve Japon ürünleri, genel planda nispeten daha eski teknoloji ile üretilen ABD metalleri karşısındaki rekabet üstünlüklerini adım adım ortaya koymaya başladı. Başta bu ikisi olmak üzere rakip emperyalistler ABD aleyhine olarak pazar paylarını genişletmeye giriştiler.

Bu aynı zamanda dünya piyasasında dolara yeni rakiplerin çıkması demekti. Özellikle Japon ve Alman metallerinin artan rekabet gücü ve bunlara artan talep, bu metallerin dünya pazarlarında dolaşımını sağlamak açısından yen ve mark'ın da dünya piyasasına çıkmasını dayatıyordu. Artan parasal rekabet, 1958 yılında, emperyalist ülkeler arasında, bu ülkeler paralarının dolara çevrilebilirliğine dair anlaşmaya yol açtı. Bu, (genel yönelimi göstermek açısından) küçümsenmeyecek bir adımdı.

Rakipleri bu gelişimi yaşarken, ABD açısından süreç fazla parlak değildi. Dış ticaret ve ödemeler dengesinde olumsuz bir süreç gözleniyordu. Önce, 1950'den itibaren, -dış ticaret dengesi hala lehte olması- rağmen, - dünya jandarmalığının da katkısıyla, dış ödemeler dengesi açık vermeye başladı. 1950-57 arasında 10 milyar dolar olan toplam ABD dış ödeme açığı, sadece 1957-60 arasında 10 milyarı aştı. 1961-70 arasında 31 milyara ulaştı. Bu, ABD'nin uluslararası piyasaya (kredi para olarak) pompaladığı doların giderek artan

ölçüde karşılıksız, 'hayalet dolar' olması anlamına geliyordu. Bu ise doların güvenirliğini zedeledi, gerçek ödeme aracına, gerçek dünya parasına (altına) talebi artırdı. ABD'nin bu talebi karşılama-

sı, altın stoklarında hızlı bir erimeye yol açtı. 1949'da 24.6 milyar dolarlık altın stoku varken, bu 1958'de 20.6 milyar dolara, 1966'da 13.2 milyar dolarlık stoka düştü.

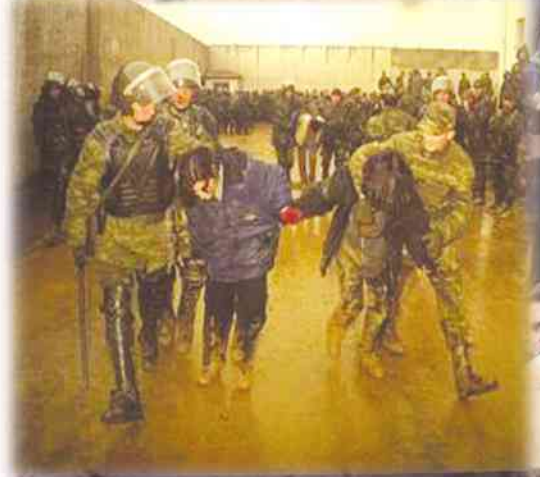
1960'ların ortalarından itibaren, rakiplerinin artan rekabetiyle birleşen dünya jandarmalığının ağırlaşan bedeli, ABD ekonomisini daha fazla sarsar oldu. ABD ürünlerinin rekabet gücü daha da zayıfladı. Bu gelişimin sonucu olarak ABD ilk defa 1971'de 2.7 milyar dolarlık dış ticaret açığı verdi. Bunun anlamı, ABD'nin ihraç ettiği doların karşılığı olacak metayı, bundan böyle ihraç edemeyeceği, ödemeyeceği idi. (Eğer bu geçici bir durum değilse veya yenide artıya geçilmez ise.) Bunun ise, dünya piyasasına fazla miktarda pompalanmış olan dolar üzerindeki spekülasyon, -'hayalet dolar'ları ucuza alıp altına çevirmek,- önemli sarsıntılar yaratacak denli büyüteceği belli idi. Öyle de oldu; kapitalist dünya yeni bir para krizi ile çalkalandı. Spekülasyon seli karşısında **ABD, 1971 Ağustosunda, doların altına çevrilebilirliğine son verdi. Bu Bretton Woods'da tespit edilen para sisteminin ağır bir darbe almasıydı.**

Böylece doların dünya paralığı büyük ölçüde sarsıldı, ama sona ermedi. Çünkü hem ABD hala dünyanın en büyük gücü idi. Hem de diğer ülkelerin elinde çok büyük bir dolar yığını vardı ve doların dünya parası işlevinin tanınmaması dünyada çok büyük zincirleme çöktürlere yolaçardı. Diğer emperyalistler bunu göze alamazlardı.

Zaten ABD de doların altına çevrilebilirliğine son vermekle sadece spekülasyonun, doların hızla elden çıkarılmasının önüne geçmek istemişti. Ayrıca ABD dolarının döviz kurunu dalgalanmaya bırakıp, diğer paralar karşısındaki değerini düşürerek (devalüasyon), vergi ayrıcalıkları getirerek kendi ürünlerinin rekabet gücünü artırmaya ve böylece dış ticaret açığının önüne geçmeye; ek vergi ve dış 'yardım'larda kesintilerle ödemeler dengesi açığını kapama çabalarına girişti. Bunları başardığında parası yeniden eski gücüne kavuşabilecekti!

**19 Aralık 2000
Devletin F tipi saldırısı,
içeride-dışarıda
büyük bir direnişle karşılandı.
Faşizm, devrimci tutsakları
teslim almayı başaramadı,
BAŞARAMAYACAK!**

**“Mesele
esir düşmekte değil,
teslim olmamakta
bütün mesele!”**